อนุสรณ์

ในงานพระราชทานเพลิงศพ

พันเอก จำนง สังขตุลย์

ท.ช., ท.ม.

ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม

วันที่ ๒๘ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๑๐

อนุสรณ์

ในงานพระราชทานเพลิงศพ

พันเอก จำนง สังขดุลย์

ท.ช., ท.ม.

ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม

วันที่ ๒๘ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๑๐

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ได้แสดง

มุทิตาจิตต่อครอบครัว [illegible]

[illegible]

[illegible]

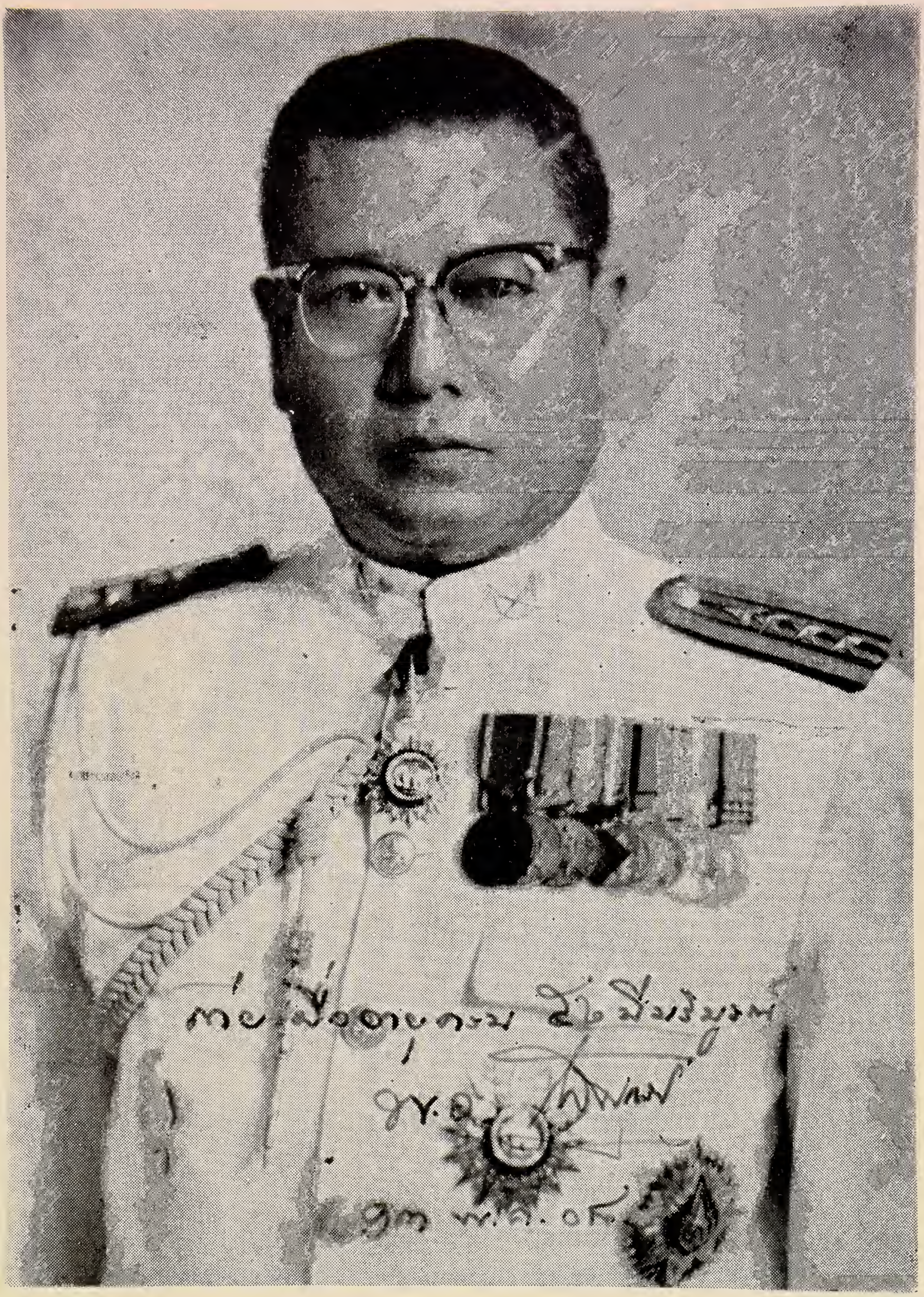
[illegible]

[illegible]

[illegible]

เจ้าภาพขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ได้แสดงมุทิตาจิตต่อครอบครัว ของ พันเอก จำนง สังขดุลย์ ด้วยการเยี่ยมเยียนด้วยตนเอง หรือทางสาส์นแสดงความเสียใจ ทางโทรเลข และทางจดหมาย หรือทางโทรศัพท์ และบางท่านก็ได้ให้เกียรติมาในงานรดน้ำศพ ตั้งศพบำเพ็ญกุศล ตลอดจนโอกาสสุดท้าย วันรับพระราชทานเพลิงศพนี้

หากมีสิ่งใดบกพร่อง ขอได้โปรดประทานอภัยด้วย

พันเอกจำนง สังขดุลย์ ท. ช. ท. ม.

เลขานุการกองบัญชาการทหารสูงสุด

ชาตะ ๑๓ พฤษภาคม ๒๔๕๖

มตะ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๑๐

ครอบครัวของ พันเอก จำนง สังขดุลย์

ขอกราบขอบพระคุณ
ท่านที่ได้ร่วมบำเพ็ญกุศล
ในการสวดอภิธรรม อุทิศส่วนบุญกุศล แด่ ผู้วายชนม์
ไว้ ณ โอกาสนี้

วันจันทร์	ที่	๓๑	กรกฎาคม	๒๕๑๐	กองบัญชาการทหารสูงสุด
วันอังคาร	ที่	๑	สิงหาคม	๒๕๑๐	กองบัญชาการทหารสูงสุด
วันพุธ	ที่	๒	สิงหาคม	๒๕๑๐	กองบัญชาการทหารสูงสุด
วันพฤหัสบดี	ที่	๓	สิงหาคม	๒๕๑๐	นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่น ๗
วันศุกร์	ที่	๔	สิงหาคม	๒๕๑๐	นักเรียนนายทหาร โรงเรียนเสนาธิการทหารบก รุ่น ๒๗
วันเสาร์	ที่	๕	สิงหาคม	๒๕๑๐	สมาคมศิษย์เก่าเซนต์คาเบรียล และ สมาคมศิษย์เก่าบวรนิเวศ
วันอาทิตย์	ที่	๖	สิงหาคม	๒๕๑๐	คณะอาจารย์ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก
วันจันทร์	ที่	๗	สิงหาคม	๒๕๑๐	นักเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า รุ่น ๒๔๗๘
วันอังคาร	ที่	๘	สิงหาคม	๒๕๑๐	คณะข้าราชการสำนักงานเลขานุการและข้าราชการสำรองราชการ กองบัญชาการทหารสูงสุด
วันพุธ	ที่	๙	สิงหาคม	๒๕๑๐	คณะหนังสือพิมพ์
วันพฤหัสบดี	ที่	๑๐	สิงหาคม	๒๕๑๐	คณะกรรมการจัดงานวิสุทธิกษัตริย์
วันศุกร์	ที่	๑๑	สิงหาคม	๒๕๑๐	นวกภิกขุวัดราชบพิธ
วันเสาร์	ที่	๑๒	สิงหาคม	๒๕๑๐	โรงเรียนการประชาสัมพันธ์ และสมาคมนักประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย

วันอาทิตย์	ที่	๑๓	สิงหาคม	๒๕๑๐	พระภิกษุ สามเณร วัดมกุฏกษัตริยาราม
วันจันทร์	ที่	๑๔	สิงหาคม	๒๕๑๐	คณะกรรมการโฆษณาแถลงข่าวรัฐบาล
วันอังคาร	ที่	๑๕	สิงหาคม	๒๕๑๐	ญาติสกุล สารโกศล และ ก.กรุงเทพฯ ค้าไม้
วันพุธ	ที่	๑๖	สิงหาคม	๒๕๑๐	สมาคมปราบวัณโรค และ สมาคมบริการนักศึกษานานาชาติ
วันพฤหัสบดี	ที่	๑๗	สิงหาคม	๒๕๑๐	พลเอก หลวงหาญสงคราม
วันศุกร์	ที่	๑๘	สิงหาคม	๒๕๑๐	พยาบาลศิริราช รุ่น ๒๕๐๐ และ คณะนายทหารเรือรุ่น ๒๕๐๒
วันเสาร์	ที่	๑๙	สิงหาคม	๒๕๑๐	คุณอาบ ยูสานนท์ และ บุตร – ธิดา
วันอาทิตย์	ที่	๒๐	สิงหาคม	๒๕๑๐	พลโท ไสว ดวงมณี และ ภรรยา
วันจันทร์	ที่	๒๑	สิงหาคม	๒๕๑๐	คุณเจียร ศิระสงเคราะห์ และ พญ. จินดา ยงใจยุทธ
วันอังคาร	ที่	๒๒	สิงหาคม	๒๕๑๐	พลเรือโท จิตต์ สังขดุลย์ และ ภรรยา
วันพุธ	ที่	๒๓	สิงหาคม	๒๕๑๐	คุณบรรจบพันธุ์ นวรัตน ณ อยุธยา และบุตร
วันพฤหัสบดี	ที่	๒๔	สิงหาคม	๒๕๑๐	คุณไพโรจน์ คุ้มไพโรจน์ และ ครอบครัว
วันศุกร์	ที่	๒๕	สิงหาคม	๒๕๑๐	คุณอุษณา สังขดุลย์, คุณวรพจน์ เพ็ญกุล และ ภรรยา คุณไพจิตร สังขดุลย์ และ ภรรยา
วันเสาร์	ที่	๒๖	สิงหาคม	๒๕๑๐	ญาติสกุล ไตลังคะ
วันอาทิตย์	ที่	๒๗	สิงหาคม	๒๕๑๐	พระครูนนทกิจวิมล วัดตำหนักเหนือ อ. ปากเกร็ด จ.ว. นนทบุรี

ญาณทีโป ภิกขุ
จำพรรษาอยู่ได้เพียง ๕๐ วัน ก็ต้องลาสิกขาบท เพื่อไปราชการสงครามเกาหลี
รุ่นแรก พ.ศ. ๒๔๙๓

ประวัติ

พันเอก จำนง สังขดุลย์ ท.ช., ท.ม.

เกิดเมื่อ ๓ฯ๖ ค่ำ ปีฉลู เบญจศก จุลศักราช ๑๒๗๕ ตรงกับวันที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๖ ณ บ้านเลขที่ ๑๘๖๕ ถนนพระอาทิตย์ ตำบลพระสุเมรุ อำเภอพระนคร จังหวัดพระนคร

เป็นบุตรชายคนโต ของ พระพิจิตรจำนง (แจง สังขดุลย์) และ นางพิจิตรจำนง (ยิ่ง สังขดุลย์) มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน ดังนี้

พี่
๑. นางเจียร ศิระสงเคราะห์
๒. น.ส. บรรจง สังขดุลย์ (ถึงแก่กรรม)

น้อง
๑. พลเรือโท จิตต์ สังขดุลย์
๒. นางบรรจบพันธุ์ นวรัตน ณ อยุธยา
๓. นางประจวบ คุ้มไพโรจน์
๔. ด.ช. สมใจ สังขดุลย์ (ถึงแก่กรรมเมื่อเยาว์)
๕. นายจารี สังขดุลย์ (ถึงแก่กรรม)
๖. ด.ช .... สังขดุลย์ (ถึงแก่กรรมเมื่อเยาว์)
๗. นางจุไร เพ็ญกุล
๘. นายไพจิตร สังขดุลย์

การศึกษา

ปฐมวัย จากโรงเรียนวัดบวรนิเวศ และโรงเรียนเซนต์คาเบรียล

พ.ศ. ๒๔๗๕ มัธยมปีที่ ๘ โรงเรียนอัสสัมชัญ

พ.ศ. ๒๔๗๗ โรงเรียนนายร้อยทหารบก (จปร.)

พ.ศ. ๒๔๙๑ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก

พ.ศ. ๒๔๙๖ — ๙๗ US Army Infantry School, Ft. Benning, Georgia.
US Infantry Communicatian Officer School, Ft. Benning, Georgia.

พ.ศ. ๒๕๐๓ US Information School, Ft. Slocum, N.Y.
US Psychological Operations School, Ft. Bragg, S.C.

พ.ศ. ๒๕๐๖ — ๐๗ US Civil Affairs School, Ft. Gordon, Georgia.
US Civic Action School, Ft. Gordon Georgia.

ในระหว่างรับราชการ พ.ศ. ๒๔๙๓ ได้ลาอุปสมบทเป็นพระภิกษุ มีฉายาว่า ญาณทีโป สมเด็จพระสังฆราชองค์ปัจจุบัน เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งท่านเจ้าคุณ พระศาสน-โสภณ (จวน อุฏฐายี) เป็นพระอุปัชฌาจารย์ จำพรรษาอยู่ ณ วัดมกุฏกษัตริยาราม แต่ก็บวชอยู่ได้ไม่เต็มพรรษา เพราะต้องไปราชการสงครามเกาหลีรุ่นแรก

สมรสกับ น.ส. สุขใจ สารโกศล บุตรี ขุนโกศลสารกิจ (ทองห่อ สารโกศล)

มีบุตร — ธิดา คือ

๑. นางยาใจ สังชญา สมรสกับ เรือโท ละเอียด สังชญา
๒. ร.ต.ต. ขจิต สังขดุลย์
๓. นายอนุจร สังขดุลย์
๔. นางจารุพรรณ สวัสดิ์สาลี สมรสกับ นายปรีชา สวัสดิ์สาลี
๕. น.ส. จันทนา สังขดุลย์

ยศทหาร		
	ร.ต.	ปี พ.ศ. ๒๔๗๘
	ร.ท.	ปี พ.ศ. ๒๔๘๒
	ร.อ.	ปี พ.ศ. ๒๔๘๔
	พ.ต.	ปี พ.ศ. ๒๔๙๐
	พ.ท.	ปี พ.ศ. ๒๔๙๕
ว่าที่	พ.อ.	ปี พ.ศ. ๒๔๙๗
	พ.อ.	ปี พ.ศ. ๒๔๙๘

ตำแหน่งสำคัญในอดีต

ผู้บังคับหมวด ร.ร. นายร้อย จ.ป.ร.
ผู้บังคับกองร้อย กองพันทหารราบที่ ๑๙
ฝ่ายเสนาธิการมณฑลทหารบกที่ ๓
เสนาธิการกรมทหารราบที่ ๒๑
เสนาธิการกรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์
นายทหารฝ่ายส่งกำลังบำรุง กรมผสมที่ ๒๑ (เกาหลี)
หัวหน้าแผนก กรมเสนาธิการทหารบก

ตำแหน่งหน้าที่พิเศษ หัวหน้าประชาสัมพันธ์ ในการประชุมร่วมระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้แทนภาคี สปอ. พ.ศ. ๒๕๐๕
กรรมการและเลขานุการพิจารณาให้ความร่วมมือจัดงานฉลองวันเด็กแห่งชาติ ปี พ.ศ. ๒๕๐๖
เดินทางไปดูงานในต่างประเทศในฐานะนักศึกษาวิทยาลัยป้อง-กันราชอาณาจักร ปี พ.ศ. ๒๕๐๘
เป็นหัวหน้าคณะสื่อมวลชนไปสังเกตการณ์สถานการณ์เวียต-นาม เมื่อวันที่ ๒–๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๐

ตำแหน่งราชการพิเศษและกรรมการต่าง ๆ ในปัจจุบัน

กรมโฆษณาชี้แจงแถลงข่าวของรัฐบาล
อาจารย์พิเศษ ร.ร. การประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี
สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ

ราชการทัพ ไปราชการสนามกรณีพิพาทชายแดนด้านอินโดจีนฝรั่งเศส ปี พ.ศ. ๒๔๘๕
ในกรณีฉุกเฉินคราวสงครามเอเซียบูรพา ปี พ.ศ. ๒๔๘๕ – ๒๔๘๙
ไปราชการสงครามเกาหลี ปี พ.ศ. ๒๔๙๓ – ๒๔๙๔

ตำแหน่งราชการประจำในปัจจุบัน

เลขานุการกองบัญชาการทหารสูงสุด กระทรวงกลาโหม

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

ปี พ.ศ. ๒๔๘๔	จัตุรถาภรณ์มงกุฎไทย
ปี พ.ศ. ๒๔๙๕	จัตุรถาภรณ์ช้างเผือก
ปี พ.ศ. ๒๔๙๑	ตริตาภรณ์มงกุฎไทย
ปี พ.ศ. ๒๔๘๔	เหรียญชัยสมรภูมิ
ปี พ.ศ. ๒๔๙๑	เหรียญจักรมาลา
ปี พ.ศ. ๒๔๙๕	เหรียญชัยสมรภูมิเกาหลี
ปี พ.ศ. ๒๔๙๖	ตริตราภรณ์ช้างเผือก
ปี พ.ศ. ๒๕๐๐	ทวิติยาภรณ์มงกุฎ
ปี พ.ศ. ๒๕๐๔	ทวิติยาภรณ์ช้างเผือก

ถึงแก่กรรม เพราะถูกคนลอบทำร้าย ที่ริมถนนเจริญนคร ตำบลบางลำภูล่าง อำเภอคลองสาร จังหวัดธนบุรี เมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ สิริรวมอายุได้ ๕๔ ปี ๒ เดือน ๒๓ วัน

ใจเอ๋ยใจเด็ด เหมือนเพ็ชร์น้ำดีมีค่า
ถือสัตย์ถือศีลปฏิญญา มุ่งหน้ากระทำแต่ความดี
ถึงต้องสูญสิ้นชีวิต ยอมอุทิศดีกว่าเสียศักดิ์ศรี
ใครใจแกร่งเข้มแข็งอย่างนี้ จะทวีเกียรติคุณหนุนเนื่องเอย

อ.ร.ส.

....

ครอบครัว พ.อ. จำนง สังขดุลย์

ในวันตั้งศพบำเพ็ญกุศล ณ วัดมกุฏกษัตริยาราม วันที่ ๓๑ ก.ค.–๒๗ ส.ค. ๒๕๑๐

ประมวลคำไว้อาลัย ฯลฯ

พันเอก (พิเศษ) จำนง สังขดุลย์ เป็นสัทธิวิหาริกของข้าพเจ้า อุปสมบท ณ พัทธสีมา วัดมกุฏกษัตริยาราม ในปี พ.ศ. ๒๔๙๓ ในระหว่างที่อุปสมบทอยู่ เธอเป็นผู้สนใจในธรรมปฏิบัติ เคารพมั่นในพระรัตนตรัย รักษาศีลาจารวัตรเรียบร้อยดี แต่เนื่องจากการอุปสมบทของเธอมีเวลาน้อย อยู่ในเพศบรรพชิตเพียง ๕๐ วันเท่านั้น ก็ต้องลาสิกขาไปปฏิบัติราชการ อย่างไรก็ตาม เธอก็เป็นบุคคลหนึ่งที่มีความสามารถดี ปฏิบัติหน้าที่ได้ดีทั้งด้านชาติและพระศาสนา เมื่อเธอต้องถึงแก่กรรมด้วยอากาลมรณเช่นนี้ ย่อมเป็นที่เสียดายของวงราชการ ญาติพี่น้องและบุตร ภรรยา เป็นธรรมดา เพราะชีวิตของมนุษย์เรานั้น ย่อมตกอยู่ในกฎแห่งธรรมดาของสังขารคือ ความไม่เที่ยง สมดังเถรภาษิตของพระธรรมเสนาบดีสารีบุตรว่า

อนิมิตฺตมนญฺญาตํ มจฺจานํ อิธ ชีวิตํ

กสิรญฺจ ปริตฺตญฺจ ตญฺจ ทุกฺเขน สํยุตํ.

ชีวิตของสัตว์ทั้งหลาย ไม่มีเครื่องหมาย ใคร ๆ รู้ไม่ได้ (ว่าจะตายเมื่อไร) ทั้งชีวิตนั้นคับแค้น, เล็กน้อย, ประกอบด้วยทุกข์

เตสํ วูปสโม สุโข.

ความเข้าไปสงบระงับสังขารทั้งหลายเหล่านั้น เป็นความสุข

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ

จวน

วัดมกุฏกษัตริยาราม

วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๑๐

คำไว้อาลัย

แด่

พันเอก จำนง สังขดุลย์

ข้าพเจ้าได้รับทราบข่าวการมรณกรรมของ พันเอก จำนง สังขดุลย์ เลขานุการ กองบัญชาการทหารสูงสุด ด้วยความรู้สึกตกใจและอาลัยเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่มิได้คาดหมายมาก่อน และโดยเฉพาะ พันเอก จำนง สังขดุลย์ ได้เคยรับราชการอยู่ร่วมหน่วยเดียวกับข้าพเจ้าถึง ๔ ครั้ง เมื่อข้าพเจ้าเป็นครูวิชาทหารที่โรงเรียนนายร้อย พันเอก จำนง สังขดุลย์ ก็ได้เป็นผู้บังคับหมวดอยู่ ต่อมาเมื่อข้าพเจ้าเป็นผู้บังคับการกรมทหารราบที่ ๒๑ และ ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์ พันเอก จำนง สังขดุลย์ ก็ได้เป็นเสนาธิการของกรมทหารราบดังกล่าว หลังจากต้องแยกย้ายไปรับราชการตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ก็ได้กลับมาร่วมงานกันอย่างใกล้ชิดอีก โดยพันเอก จำนง สังขดุลย์ ได้มาดำรงตำแหน่งเลขานุการ กองบัญชาการทหารสูงสุด และได้อยู่ใต้บังคับบัญชาของข้าพเจ้าตลอดมา

เนื่องจาก พันเอก จำนง สังขดุลย์และครอบครัว ได้มีความสนิทสนมกับข้าพเจ้าและครอบครัวเป็นอย่างดี เพราะมีชีวิตอยู่ร่วมกันในวงการทหารเป็นระยะเวลานานพอสมควร ข้าพเจ้าจึงรู้จักดีว่า พันเอก จำนง สังขดุลย์ เป็นนายทหารที่มีความรู้ความสามารถดีผู้หนึ่งมีความขยันขันแข็ง และซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่การงาน เป็นที่ไว้วางใจของผู้บังคับบัญชา และเป็นผู้ที่มีใจโอบอ้อมอารี จึงเป็นที่เคารพรักของผู้ใต้บังคับบัญชา

โดยทั่วกัน การสูญเสีย พันเอก จำนง สังขดุลย์ จึงเป็นการสูญเสียคนดีของทางราชการทหารไปคนหนึ่ง

อันความตายย่อมมีได้แก่บุคคลทุกเพศทุกวัย เป็นสิ่งที่หนีไม่พ้น หากความตายนี้ได้เกิดแก่บุคคลที่ได้กระทำคุณงามความดีให้ปรากฏแก่ผู้ร่วมงาน และผู้ใต้บังคับบัญชาเช่นนี้ ย่อมทำให้เกิดความเศร้าสลดใจ ข้าพเจ้าในฐานะผู้บัญชาการทหารสูงสุด ขอตั้งจิตอธิษฐานให้ความดีที่ พันเอก จำนง สังขดุลย์ ได้สร้างสมไว้แต่ครั้งที่มีชีวิตอยู่จงเป็นปัจจัยดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของ พันเอก จำนง สังขดุลย์ จงไปสู่สุคติวิสัยในสัมปรายภพนั้น เทอญ.

จอมพล ถ. กิตติขจร

(ถนอม กิตติขจร)
ผู้บัญชาการทหารสูงสุด
๒๘ สิงหาคม ๒๕๑๐

คำไว้อาลัย

พันเอก จำนง สังขดุลย์ จากพวกเราไปอย่างน่าสมเพช เขาได้ถูกผู้ร้ายใจอำมหิตฆ่าเขาอย่างทารุณที่สุด ข้าพเจ้าสงสารและเสียใจอย่างบอกอะไรไม่ถูก ได้แต่ถอนใจด้วยความอาลัยรัก และนึกว่าทำไมมนุษย์ซึ่งนับว่าเป็นสัตว์อันประเสริฐแล้วจึงได้มีจิตเยี่ยงสัตว์ดังที่เจ้าผู้ร้ายชาติชั่วได้กระทำต่อจำนงเพื่อนรักของพวกเรา ทำไมมันไม่นึกว่าถ้าสิ่งเหล่านี้เกิดแก่ตัวมันเองและญาติ พี่น้อง เพื่อนฝูง จะอยู่ในฐานะอย่างไร ขอคุณพระรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลกนี้ จงดลแนวทางให้เจ้าหน้าที่ สามารถจับผู้ร้ายรายนี้เอามาลงโทษตามกฎหมายบ้านเมืองให้จงได้ ขอให้วิญญาณของ พันเอก จำนง ฯ เพื่อนนักเรียนนายร้อยร่วมรุ่นของข้าพเจ้า จงอยู่ในสุคติเถิด อย่าได้อาวรณ์ในสิ่งใดเลย คนทำความชั่ว คนก่อเวรจะหนีพ้นความผิดและเวรที่ตนได้ก่อไว้ไม่ได้เป็นอันขาด

พลอากาศเอก [signature]

(ทวี จุลละทรัพย์)

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม

คำไว้อาลัย

ข้าพเจ้าได้รู้จักคุ้นเคยกับ พ.อ. จำนง สังขดุลย์ ตั้งแต่เมื่อ พ.อ. จำนง ฯ ยังเป็นนักเรียนนายร้อย ฯ ซึ่งขณะนั้นข้าพเจ้าได้ย้ายมารับราชการในตำแหน่งผู้บังคับหมวด และต่อมาเมื่อข้าพเจ้าได้เป็นผู้บังคับกองร้อยในโรงเรียนนายร้อย ฯ พ.อ. จำนง ก็ได้ย้ายมาเป็นผู้บังคับหมวดในบังคับบัญชาของข้าพเจ้า ทั้งเคยร่วมศึกษาในโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ชุดที่ ๒๗ มาด้วยกัน หลังจากนั้นได้รับราชการร่วมในหน่วยเดียวกันอย่างใกล้ชิดในกองบัญชาการกองทัพบกและกองบัญชาการทหารสูงสุด ในขณะเมื่อ พ.อ. จำนง สังขดุลย์ รับราชการในตำแหน่งเลขานุการกองทัพบก และเลขานุการกองบัญชาการทหารสูงสุด ดังนั้นเมื่อได้รับคำขอร้องจากทายาทให้ช่วยเขียนคำไว้อาลัยเพื่อเป็นเกียรติและอนุสรณ์แก่ พ.อ. จำนง สังขดุลย์ ข้าพเจ้าจึงมีความเต็มใจเพื่อเป็นการแสดงออกซึ่งความอาลัยในส่วนตัวของข้าพเจ้าด้วย

พ.อ. จำนง สังขดุลย์ มีบุคลิกลักษณะซึ่งเป็นที่รักใคร่นับถือของผู้ที่อยู่ใกล้ชิดก็คือเป็นผู้มีวินัย มีมรรยาท เคารพเชื่อฟังและมีความตั้งใจทำงานโดยไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย มีความ อดทน, กล้าหาญ เป็นผู้ที่พูดจาตรงไปตรงมา เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของผู้ใต้บังคับบัญชาโดยทั่วถึง เมื่อมาถึงแก่กรรมโดยกระทันหันเช่นนี้ จึงเป็นที่เสียใจเสียดายอาลัยอาวรณ์ของญาติมิตรเพื่อนฝูงตลอดจนผู้ร่วมงานเป็นอย่างมาก ด้วยคุณงามความดีที่ พ.อ. จำนง ได้บำเพ็ญไว้ ขอให้ดวงวิญญาณของ พ.อ. จำนง สังขดุลย์ จงได้ขึ้นไปสิงสถิตอยู่ในทิพยพิมานสถานสมความตั้งใจของทายาท และมิตรสหายที่ได้บำเพ็ญกุศลอุทิศให้จงทุกประการ.

(ลงชื่อ) **พล.อ. ถนอม บัทมานนท์**

กองบัญชาการทหารสูงสุด

๒๑ สิงหาคม ๒๕๑๐

คำไว้อาลัย

ของ

พลเอก หลวงหาญสงคราม

พันเอก จำนง สังขดุลย์ เป็นชายชาติทหาร มีนิสัยกล้าหาญ, อดทน, วินัย มีสติสัมปชัญญะ และมีปฏิภาณสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี โอบอ้อมอารีแก่ญาติมิตรเป็นอย่างดี เป็นผู้คุ้นเคยและสนิทสนมแก่ข้าพเจ้าและครอบครัว เคยอยู่ใต้บังคับบัญชาข้าพเจ้าเมื่อครั้งข้าพเจ้าดำรงตำแหน่งเป็นอาจารย์สอนวิชายุทธวิธี และเป็นครูประจำชั้น นักเรียนนายร้อย ชั้นมัธยม ๓ ในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ฯ ครั้งหนึ่ง และเมื่อข้าพเจ้าดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการกองพลที่ ๓๗ ณ จังหวัดนครราชสีมา ได้เคยใช้ให้ปฏิบัติราชการลับในสงครามมหาเอเชียบูรพาได้เป็นผลดีหลายครั้ง อีกครั้งหนึ่ง

ข้าพเจ้าได้ทราบข่าวการมรณกรรมของพันเอก จำนง สังขดุลย์ ในตอนบ่ายของวันที่ ๓๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ และได้ไปรดน้ำศพในตอนบ่าย ๔ โมงของวันนั้น รู้สึกเศร้าสลดใจที่ได้สูญเสียผู้ที่ไว้เนื้อเชื่อใจ และกอบไปด้วยความกตัญญูกตเวทีไปโดยที่ไม่มีวันจะได้พบกันอีก การมรณกรรมของ พันเอก จำนง สังขดุลย์ จะเนื่องจากสาเหตุใด ๆ ซึ่งยังไม่มีหลักฐานก็ตาม เมื่อสรุปแล้วก็พอได้เค้าว่า เนื่องจากความประมาท โดยไม่เฉลียวใจว่าจะมีคนปองร้ายโดยไม่ทันรู้ตัว อันความประมาทนั้นเป็นความตายซึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสสอนเป็นครั้งสุดท้าย เมื่อพระองค์ท่านจะเสด็จดับขันธ์เข้าสู่พระ–นิพพาน ว่า **"จงยังความไม่ประมาทเถิด"** ซึ่งทุกท่านควรสังวรและจำปฏิบัติ ความสุขและความเจริญ จึงจะมาสู่ท่านเองโดยมิต้องขอพรสวรรค์ใด ๆ อีกเลย

อนิจจัง สังขารของมนุษย์ไม่เที่ยงย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแห่งการ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ทุกรูปทุกนามอันเป็นกฎธรรมชาติ ฉะนั้น ข้าพเจ้าขออุทิศส่วนกุศลที่ข้าพเจ้าได้กระทำกรรมดีมาแล้ว และที่จะประกอบให้แต่เฉพาะก็ดี ขออธิษฐานบุญบารมีส่งผลให้วิญญาณอันบริสุทธิ์ ของ พันเอก จำนง สังขดุลย์ จงเสวยสุขอันสมควรแก่คติวิสัยในสัมปรายภพ มีพระนิพพานอันเป็นแดนสำราญในที่สุด

พลเอก หลวงหาญสงคราม

๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๐

คำไว้อาลัย

ของ

นายกสมาคมศิษย์เก่าบวรนิเวศ

พ.อ. จำนง สังขดุลย์ เป็นบุคคลหนึ่งที่มีส่วนช่วยทำให้กิจการของสมาคมศิษย์เก่าบวรนิเวศ และศิษย์เก่าเซ็นต์คาเบรียล เจริญเติบโตมาด้วยความสามัคคีดียิ่ง จะเห็นได้ว่าทุกครั้งที่มีงานของสมาคมร่วมกัน พ.อ. จำนง จะไปร่วมด้วยเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแข่งขันฟุตบอลประเพณี พ.อ. จำนง ได้ช่วยทำให้งานของเรามีความสนุกครึกครื้นเป็นพิเศษ ซึ่งพวกเราจะลืมเสียมิได้

ต่อแต่นี้ไป พวกเราก็ไม่มีโอกาสจะได้พบปะสนุกสนานกับ พ.อ. จำนง อีกแล้วเสียดายที่มิตรรักของเราจากพวกเราเร็วไปอย่างคาดไม่ถึง เราขอตั้งจิตอธิษฐาน ขอให้กุศลผลบุญที่มิตรได้ทำไว้ และมิตรที่อยู่ได้ทำให้ จงบันดาลให้ดวงวิญญาณของมิตรไปสู่สุคติในสัมปรายภพนั้น เทอญ.

(ลงชื่อ) **พลเอก ต. หอมเศรษฐี**

(เต็ม หอมเศรษฐี)

นายกสมาคมศิษย์เก่าบวรนิเวศ

๑๘ สิงหาคม ๒๕๑๐

สดุดี
พันเอก จำนง สังขดุลย์

คุณพันเอก จำนง สังขดุลย์ หรือผู้ที่ข้าพเจ้าเรียกติดปาก ตั้งแต่รู้จักกันมาเสมอว่า คุณจำนง เป็นคนจำพวก "ดีใน" กล่าวคือ มีความซื่อสัตย์สุจริต กตัญญูรู้คุณคน ใจคอโอบอ้อมอารี และเผื่อแผ่ต่อผู้น้อยกว่า

ตำแหน่งครั้งสุดท้ายที่คุณจำนงได้ดำรงอยู่ คือ เลขานุการ กองบัญชาการทหารสูงสุด นี้ คุณจำนงได้ถูกย้ายจากกองทัพบกมาเป็น ก็ด้วยคุณงามความดีที่เคยได้สำแดงมาแล้วในตำแหน่งเดียวกันในกองทัพบก หาใช่ได้ย้ายเพราะติดตามผู้บังคับบัญชามาไม่

นอกจากราชการประจำที่พึงปฏิบัติหน้าที่อยู่แล้ว คุณจำนงได้สนใจในเรื่องสื่อมวลชนมาก เฉพาะอย่างยิ่ง มีใจรักที่จะให้บรรดาเพื่อนฝูงข้าราชการทหารด้วยกันหูยาวตายาวตามโอกาส เท่ากับคุณจำนงได้ช่วยราชการให้เจริญขึ้นด้วยวิธีนี้โดยปริยายดังเช่นพอได้มารับราชการในกองบัญชาการทหารสูงสุด ก็ริเริ่มออกวารสารรายสัปดาห์ **"เสนาสนเทศ"** ซึ่งได้ออกสม่ำเสมอมาตั้งแต่ต้นจนบัดนี้**เป็นเวลานานกว่า ๕ ปี** แล้วเป็นอาทิ

บรรดาข้าราชการในบังคับบัญชาของคุณจำนง เท่าที่ทราบ ต่างได้รับความเมตตากรุณาจากคุณจำนงโดยทั่วกัน คุณจำนงรับราชการอยู่ด้วยกันกับข้าราชการเหล่านั้นด้วยความเป็นฉันท์พี่น้องกัน และเมื่อได้ทราบว่าคุณจำนงวายชนม์ ต่างก็ได้พากันแสดงความเสียอกเสียใจอย่างออกนอกหน้าไปตาม ๆ กัน

มรณกรรมของคุณจำนง ในขณะที่กำลังเป็นกำลังของชาติและครอบครัวเช่นนี้ย่อมเป็นทุกขเวทนาไม่เฉพาะของภริยา บุตร และญาติเท่านั้น แต่ย่อมเป็นทุกขเวทนาของบรรดาท่านผู้ใหญ่ ผู้น้อย และมิตรสหายของคุณจำนงโดยทั่วกัน

อนึ่ง เพื่อรำลึกถึงคุณจำนง ขออนุญาตนำข้อความที่คุณจำนงเขียนไว้ที่โต๊ะทำงานด้วยอักษรเขื่อง ๆ มาตีพิมพ์ลงไว้เพื่อให้บรรดาท่านที่เป็นที่เคารพนับถือของคุณจำนงหรือที่เคารพนับถือรักใคร่คุณจำนง แต่ไม่มีโอกาสเข้าไปในห้องทำงานของคุณจำนงในสำนักงานเลขานุการ กองบัญชาการทหารสูงสุด ได้ทราบไว้ ดังนี้.–

"เตสํ วูปสโม สุโข
ความสงบระงับแห่ง สังขาร เป็นสุข"

(ลงชื่อ) **อัมพร ศรีไชยยันต์**

(พลโท อัมพร ศรีไชยยันต์)

“อาลัยและคิดถึง”

วันจันทร์ที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๑๐ เวลาประมาณ ๑๑๐๐ นายทหารได้มารายงานข้าพเจ้าว่าได้รับโทรศัพท์จาก พล.ร.ท. เฉลิม สถิรถาวร ว่า พ.อ. จำนง สังขดุลย์ ถึงแก่กรรมเสียแล้ว จะรดน้ำศพที่วัดมกุฏ ฯ เวลา ๑๖๓๐ สาเหตุของการตายยังไม่ทราบ ข้าพเจ้าตกใจมากใจหนึ่งไม่ยอมเชื่อ เพราะ พ.อ. จำนง ฯ พึ่งลงเล่นฟุตบอลประเพณีระหว่างเซนต์คาเบรียล กับ บวรนิเวศในชุดสูงอายุ อยู่เมื่อวันศุกร์ ๒๘ ก.ค. ๑๐ นี่เอง และคืนนั้นเราก็ยังได้ไปรับประทานเลี้ยงและสนุกสนานเฮฮากันที่กองพล ๑ จนดึก จำนงยังรำวงเฉิบ ๆ อยู่และออกร้องเพลงตอนจะเลิกด้วย อีกใจหนึ่งเชื่อ เพราะผู้โทรศัพท์แจ้งมานั้นเป็นนักเรียนเซนต์คาเบรียลรุ่นเดียวกับจำนง คงได้ข่าวแน่นอนจึงบอกมา เมื่อเชื่อแล้วก็ได้คิดว่า เรานี้เห็นจะบาปเสียแล้วเพราะเป็นคนเกณฑ์ให้จำนงลงเล่นฟุตบอล กับสมาคมศิษย์เก่าบวร ฯ โดยให้อยู่ในทีมของ เซนต์คาเบรียล แทนที่จะเล่นให้ทีมบวร ฯ เช่นปีก่อน เพราะจำนงเป็นศิษย์เก่าของทั้งสองโรงเรียน จำนงอาจจะหัวใจวายตายเพราะออกแรงมากไปก็ได้

เที่ยงวันนั้นข้าพเจ้าไปรับประทานอาหารที่ ราชนาวีสโมสร ได้รับคำยืนยันจากนายทหารซึ่งกำลังศึกษาอยู่ใน วปอ. ว่า จำนงตายจริง โดยถูกทำร้ายเมื่อคืนวันอาทิตย์ที่ฝั่งธนบุรี ข้าพเจ้ารู้สึกสลดใจเหลือเกิน ไม่เคยนึกว่าคนอย่างจำนงจะมีศัตรูทำร้ายเอาจนถึงตายเช่นนี้ เพราะเท่าที่รู้จักกันมา จำนง ไม่เคยเป็นพิษเป็นภัยแก่ใครเลย เป็นคนสนุกสนาน พูดจาตลกโปกฮาและหัวเราะร่วนอยู่เป็นนิตย์ ทั้งเวลาเมาไม่เมา เวลามึนเมาจำนงชอบเรียกข้าพเจ้าว่า คุณลุง นักเรียนรุ่นก่อน ๆ ที่มีอายุสูงกว่า จำนง ก็เรียกคุณลุงทั้งนั้น สมาชิกที่สมาคมเซนต์คาเบรียลทั้งหนุ่มและแก่ชอบจำนงทุกคน เมื่อไรจำนงโผล่เข้าไปในสมาคมพวกเราจะได้รับความหรรษาสนุกเฮฮากันเต็มที่เป็นพิเศษ เพราะจำนงมีคำพูดแปลก ๆ ที่ทำความครึกครื้นให้คนทั่วไป จำนง เป็นคนไม่ถือตัว คบได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ เมื่อเลิกจากเล่นบิลเลียดแล้ว ก็มักจะชวนกันออกไปหาอาหารรับประทานกันจนดึกดื่นตามวิสัยชอบ แต่ก็ไม่เคยเห็นไปมีเรื่องกับใคร

ข้าพเจ้าได้ไปรอรดน้ำศพในเย็นวันนั้น เพื่อตั้งใจจะดูหน้าจำนงเป็นครั้งสุดท้าย เมื่อเขายกศพมาถึงวัด ญาติสนิทและบุตรภรรยาของจำนงร้องไห้คร่ำครวญกันเซ็งแซ่ ทำให้ข้าพเจ้าไม่สามารถจะอดกลั้นน้ำตาไว้ได้ ข้าพเจ้าจากศพ จำนง มาด้วยความเศร้าสลด แต่ยังจำหน้า ท่าทาง คำพูด และความสนุกครึกครื้นของเขาได้ สมาคมศิษย์เก่า เซนต์คาเบรียล ขาดสมาชิกที่เคยมาทำความรื่นเริงให้แก่พวกเราไปอีกคนหนึ่ง คนเราเกิดมาแล้วก็ต้องตายทุกคน แต่การตายของจำนงในวัยอันไม่สมควร ด้วยการกระทำอันโหดร้ายทารุณนี้ทำให้เพื่อน ๆ อาลัยและเสียดายมาก สำหรับข้าพเจ้าซึ่งถูกขอร้องให้เขียนคำไว้อาลัยให้ พ.อ. จำนง สังขดุลย์ ก็ไม่ทราบว่าจะเขียนอย่างไร ให้สมกับที่ใจยังอาลัยรักและคิดถึงจำนงอยู่.

พล.ร.ต. จวบ หงสกุล

นายกกรรมการสมาคมศิษย์เก่าเซนต์คาเบรียล.

อาลัยมิตร

ข้าพเจ้าได้รับข่าวการเสียชีวิตของ พ.อ. จำนง สังขดุลย์ เมื่อเช้าวันที่ ๓๐ มิ.ย. ข้าพเจ้าเองยังไม่เชื่อว่าข่าวนี้จะเป็นความจริงเพราะก่อนหน้านี้ไม่กี่วัน ข้าพเจ้ายังได้พบปะสนทนากันอยู่ ทั้งยังได้ไปร่วมทำการอุปสมบทบุตรชายของ พ.อ. จำนง เอง ซึ่งในวันนั้น พ.อ. จำนงก็ไม่มีท่าแสดงว่าจะมีการเจ็บไข้แต่ประการใด

ข้าพเจ้ารู้สึกสลดใจและเสียดายเป็นอย่างมากที่ได้ทราบ ต่อมาว่าข่าวนั้นเป็นความจริง สลดใจก็เพราะอยู่ ๆ เราก็ต้องมาจากกันไปอย่างกระทันหันอย่างที่จะไม่มีโอกาสได้มาพบกันอีก และเสียดายก็เพราะ พ.อ. จำนงกับข้าพเจ้าเป็นเพื่อนที่สนิทสนมกันมากมาแต่เยาว์ เราได้รู้จักกันเริ่มแต่ครั้งยังเป็นนักเรียนห้อง ๘ ในโรงเรียนอัสสัมชัญในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ เคยสนุกสนานอย่างเด็ก ๆ มาด้วยกัน ในวันหยุดโรงเรียนยังได้เคยไปนอนค้างบ้านกัน เมื่อสอบห้อง ๘ ได้ ต่างก็ได้ช่วยกันวิ่งเต้นเพื่อสอบเข้าโรงเรียนนายร้อย ได้ดีอกดีใจที่สอบเข้าได้ จนสุดท้ายได้ออกเป็นนายทหารพร้อมกัน ตอนต้น ๆ ของชีวิตทหารเท่านั้นที่เราไม่ค่อยได้พบปะกันเนื่องจากต่างคนต่างต้องไปรับราชการต่างแห่งกัน แต่ในตอนหลัง ๆ นี้ เราก็ได้กลับมาทำงานอยู่ใกล้กัน จึงทำให้เราทั้งสองรวมทั้งครอบครัวต่างได้มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันอีก

พ.อ. จำนงทำตนเป็นเพื่อนกับคนทุกชั้นวัย เป็นผู้บังคับบัญชาที่ผู้ใต้บังคับบัญชารักใคร่ เพื่อนฝูงคนใดที่เคยไปขอความช่วยเหลือจาก พ.อ. จำนง น้อยคนนักที่จะผิดหวังกลับมา แม้จะช่วยไม่ได้โดยตรง พ.อ. จำนงก็จะพยายามแนะนำทางให้ หรือไม่ก็ฝากฝังให้ผู้อื่นที่เกี่ยวข้องให้ทำการช่วยเหลือ ทั้งนี้ก็เพราะ พ.อ. จำนง เป็นคนรู้จักนายทหารทุกยศชั้นเป็นอย่างดี

โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว พ.อ. จำนง เป็นคนมีนิสัยชอบสนุกโปกฮาในหมู่เพื่อนฝูง ทั้งเป็นผู้คอยให้ความครื้นเครงแก่หมู่คณะ ทุกครั้งที่มีการเลี้ยงรุ่น พ.อ. จำนง มักจะชอบให้มีการร้องเพลงหมู่ และเพลงที่จับจิตจับใจของ พ.อ. จำนง มากก็เห็นจะได้แต่เพลงไทยเดิม

ทำนองนางนาค พ.อ. จำนงจะออกมาเป็นผู้อำนวยเพลงเอง แต่เนื้อร้องของ พ.อ. จำนงจะมีเพียง คำว่า "จงเจริญ จงเจริญ" เท่านั้น

พ.อ. จำนงเป็นบิดาที่เอาใจใส่ในการศึกษาอย่างดีแก่บุตรทุกคน และก็เป็นที่น่าปลื้มใจที่บุตรทุกคนของ พ.อ. จำนงได้เรียนสำเร็จมาและมีงานการทำเป็นหลักเป็นฐานแล้วเกือบทุกคน

พ.อ. จำนงเป็นผู้ที่ยึดมั่นในเรื่องของความซื่อสัตย์สุจริต ข้าพเจ้าเองเคยได้ยิน พ.อ. จำนง ปรารภเสมอ ๆ ว่า **"อ้ายพวกเรามันได้รับการฝึกอบรมมาจากพ่อแม่และครูบาอาจารย์ให้เป็นคนซื่อตรง เราก็ต้องยึดมั่นและปฏิบัติไปตามคำสั่งสอนของท่านจนวันตายจะทำอย่างไรได้"**

การจากไปของ พ.อ. จำนงทำให้เพื่อน ๆ และผู้ที่คุ้นเคยทุกคนต้องอาลัยเป็นอย่างมาก หากจะมีญาณวิถีใดที่จะดลบันดาลให้ พ.อ. จำนงได้ทราบ ก็ขอให้ประจักษ์ด้วยว่า **เพื่อน ๆ ทุกคนไม่ลืมความดี** ของ พ.อ. จำนงที่ได้บำเพ็ญไว้ ทั้งที่เกี่ยวกับประโยชน์ของส่วนรวมและส่วนตัว ขอให้ดวงวิญญาณของ พ.อ. จำนง เพื่อนที่รักของข้าพเจ้าจงได้ไปสู่สุคติในสัมปรายภพเทอญ

พ.อ. นิยม เจริญสุข

น้ำตาชาววิสุทธิกษัตริย์

คำไว้อาลัยแด่พันเอก (พิเศษ) จำนง สังขดุลย์

เนื่องในมรณกรรมของ พันเอก (พิเศษ) จำนง สังขดุลย์ เหตุเกิดจากคนร้ายใจอำมะหิตลอบสังหาร และได้รับข่าวนี้เมื่อเช้าวันที่ ๓๑ ก.ค. นั้น ชาววิสุทธิกษัตริย์ได้ทราบด้วยความเศร้าสลดและเคียดแค้น คุณจำนง ฯ เป็นคนดี อารีอารอบ ใจคอกว้างขวาง เข้ากับคนได้ทุกชั้นไม่ถือตัว

เมื่อมาจากไปอย่างไม่มีวันกลับเช่นนี้ พวกเราชาววิสุทธิกษัตริย์ได้แต่เสียใจและเสียดาย เพราะเห็นกันอยู่หลัด ๆ เป็นประธานกรรมการจัดงานสงกรานต์วิสุทธิกษัตริย์ประจำปี ๒๕๑๐ อยู่หยก ๆ ก็มาสิ้นชีวิตไปเสีย

ใครเป็นคนฆ่า ? ด้วยสาเหตุอะไร ? ยังเป็นปัญหาที่พวกเรายังกระซิบถามกันอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน แต่จนกระทั่งบัดนี้ก็ยังไม่มีใครตอบให้กระจ่างชัดลงไปได้

การตายเป็นสิ่งที่มนุษย์ปุถุชนไม่อาจหลีกเลี่ยงหรือยึดยื้อเอาไว้ได้ ต้องเป็นไปตามวาระและบุญกรรมที่สร้างสม พวกเราจึงไม่มีทางอื่น นอกจากขอตั้งจิตอธิษฐาน ขอดวงวิญญาณของ พันเอก (พิเศษ) จำนง สังขดุลย์ จงไปสู่สุคติตามควรแก่คติวิสัยในสัมปรายภพนั้น ๆ เทอญ.

ด้วยรักและอาลัย

จาก

ชาววิสุทธิกษัตริย์

๑๒ สิงหาคม ๒๕๑๐

ข้อความในคำไว้อาลัย "**อาลัยมิตร**" ของ พ.อ. นิยม เจริญสุข ที่ว่า ทราบข่าวการเสียชีวิตของ พ.อ. จำนง สังขดุลย์ เมื่อ **เช้าวันที่ ๓๐ มิ.ย.** นั้น ขอแก้เป็น **เช้า ๓๑ ก.ค.** กรุณาทราบตามนี้ด้วย.

พ.อ. กฤษณ์ วัชรปราการ

คำไว้อาลัย

จาก

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๗

พันเอก จำนง สังขดุลย์ เข้าศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๗ ได้เลขประจำตัว ๔๐๔

พวกเรามีความยินดีที่ได้ พันเอก จำนง สังขดุลย์ ร่วมรุ่น เพราะเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงโด่งดังมาแล้วโดยตำแหน่งหน้าที่ราชการ และโดยงานที่ได้ปฏิบัติปรากฏผลดีอย่างสม่ำเสมอตลอดมา เพื่อนรักของเราคนนี้สนุกสนานร่าเริง ไม่เป็นพิษไม่เป็นภัยต่อผู้ใด ได้ช่วยเหลือตลอดจนเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมของนักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๗ บังเกิดผลดีในทุกแง่ทุกมุม เป็นคนมีคารมคมคาย สร้างเสริมความครึกครื้นให้เราในทุกโอกาสที่มีการสังสรรค์ หรือ มีงานสโมสร คุณลักษณะที่เด่นอีกอย่างก็คือ เป็นคนที่หนุ่มเสมอ หนุ่มในรูปร่างท่าทาง ซึ่งคล่องแคล่วว่องไว และทำอะไรทำจริง

พันเอก จำนง สังขดุลย์ ดีต่อเพื่อนนักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรทุกคนอย่างเสมอต้นเสมอปลาย และเพื่อนผู้นี้เท่าที่ทราบกันดีก็นับว่าเป็นหัวหน้าครอบครัวที่ประเสริฐผู้หนึ่ง นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๗ เคยมีความภูมิใจอย่างยิ่งที่รุ่นของเรารักษาสถิติความ "ไม่ตาย" ไว้ได้ตลอดระยะเวลาของการศึกษา และต่อมาหลังจากรับพระราชทานปริญญาบัตรแล้วอีกตั้ง ๒ ปี แต่ในที่สุด เพื่อนนักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร เลขประจำตัว ๔๐๔ ผู้เป็นกัลยาณมิตรของทุกคน ก็ได้ชิงเอาตำแหน่งของการจากไปลับเป็นอันดับแรกเสียแล้ว ซึ่งยังความเศร้าสลดมาสู่พวกเราเหลือที่จะพรรณนา เพราะเป็นการจากไปโดยกระทันหันด้วยน้ำมือของมนุษย์หินชาติซึ่งไร้ความปราณี ทำให้นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรพวกเราขาดเพื่อนที่ดีไปคนหนึ่ง

ขอให้เพื่อนที่รักจงสมบูรณ์สุขในสัมปรายภพเถิด

เพื่อนนักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๗

๑๔ สิงหาคม ๒๕๑๐

เสมอต้นเสมอปลาย

พ.อ. (พิเศษ) จำนง สังขดุลย์ ข้าพเจ้ารู้จักมาตั้งแต่สมัยกรมโฆษณาการยังอยู่ เรารักนับถือกันยิ่งขึ้นเสมือนญาติสนิทก็เมื่อไปร่วมงานกันที่หอประชุมกองทัพบก พ.ศ. ๒๕๐๐ คุณจำนง ฯ มีบุคคลิกลักษณะสมเป็นชายชาติทหาร โอบอ้อมอารี สุภาพเรียบร้อย รักนับถือข้าพเจ้าถึงขนาดให้สรรพนามว่า "พี่แม่น" ทั้งต่อหน้าและลับหลังเสมอต้นเสมอปลายไม่มีเปลี่ยนแปลง แม้ในยามตกอับต้องเกษียณอายุราชการก็ยัง **พี่แม่น พี่แม่น สวัสดีครับ** ในโอกาสที่พบเห็นซึ่งต่อไปนี้ก็จะไม่ได้ยินอีกแล้ว ข้าพเจ้าเสียใจ เศร้าใจเมื่อได้รับข่าวทางโทรศัพท์จากคุณจุไรน้องสาวว่า พี่นง ฯ ตายเสียแล้วค่ะ ถูกฆ่าตายด้วย และยิ่งสลดใจ เมื่อได้ยินได้ฟังข่าวสันนิษฐานสาเหตุฆาตกรรมย่ำยีผู้ตายต่าง ๆ นา ๆ โธ่เอ๋ยตายแล้วก็ยังเหยียบย่ำไม่ปรานีแก่ลูกหลานที่ยังอยู่หลังบ้างเลย แต่จะทำอย่างไรได้แก่สันดานเดิม.........

ขอพวกเราญาติมิตร และลูกหลานจงตั้งใจร่วมกันแผ่เมตตาแก่สรรพสัตว์เหล่านั้น จงเป็นสุขเป็นสุขเถิด อย่าได้เป็นเวรเป็นกรรมซึ่งกันและกันต่อไปเลย ขอผลานิสงส์แห่งเมตตาธรรมที่เราร่วมอโหสิกรรมแก่สรรพสัตว์เหล่านั้น จงเป็นพลวปัจจัยส่งดวง–วิญญาณของผู้วายชนม์ไปสู่สุคติในสัมปรายภพนั้น เทอญ.

(ลงนาม) **แม่น ชลานุเคราะห์**

(นายแม่น ชลานุเคราะห์)

๑๕ ส.ค. ๒๕๐๐

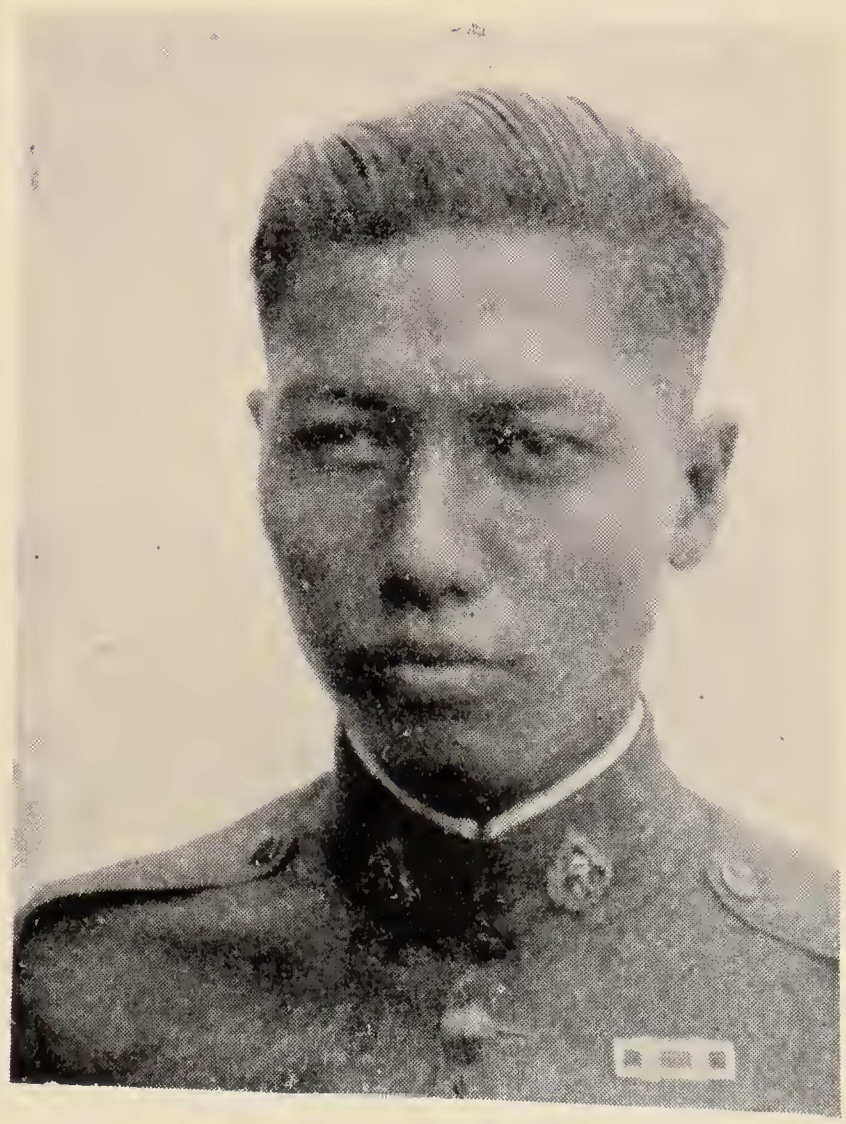
ปฐมวัยกับพี่สาวทั้งสอง

ขณะดำรงยศนายพันตรี

ขณะเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ขณะเป็นนักเรียนนายร้อย จปร.

พจนานุสรณ์
ของ
สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

มรณกรรมมีอยู่ ๒ สถาน คือ **กาลมรณะ** ได้แก่ความตายที่สมควรแก่กาลอย่างหนึ่ง และ**อกาลมรณะ**คือความตายที่ไม่สมควรแก่กาลอีกอย่างหนึ่ง

พันเอก (พิเศษ) จำนง สังขดุลย์ นายทหารเสนาธิการ เลขานุการของกองบัญชาการทหารสูงสุด ถูกคนร้ายทำร้าย เอาถึงชีวิต เมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคมนี้ ในขณะมีอายุเพียง ๕๔ ปี มีหวังจะจำเริญไปในหน้าที่ราชการ และทำประโยชน์แก่บ้านเมืองเป็นอันมาก ความตายที่เกิดแก่พันเอก (พิเศษ) จำนง คราวนี้ จึงเป็น**อกาลมรณะ**

ธรรมชาติที่เกิดขึ้น มีภาพสลายไปเป็นคู่กัน เช่นเดียวกับธรรมชาติที่สลายตัวไป ย่อมมีความเกิดใหม่เป็นคู่อยู่ด้วยกัน ไม่ว่ากาลใด ความตายของพันเอกจำนง ตกอยู่ในสภาวะเช่นนั้น

เมื่อมีชีวิตอยู่ พันเอก (พิเศษ) จำนง มีเพื่อนผู้ที่เป็นนักหนังสือพิมพ์อยู่มากเป็นคนเปิดเผย มีใจคอกว้างขวางอยู่ในหมู่พวกเรา เบื้องปลายแห่งชีวิต เมื่อรัฐบาลสาธารณรัฐเวียดนาม เชิญนายทหารจากกองบัญชาการสูงสุด และนักหนังสือพิมพ์จากประเทศไทยกลุ่มหนึ่ง ออกไปดูความเป็นอยู่ของประชาชน และนักรบในสมรภูมิ พันเอก (พิเศษ) จำนง เป็นผู้ใหญ่อยู่ในคณะเดินทาง ทำหน้าที่เป็นเพื่อน เป็นพี่ และเป็นผู้รับผิดชอบต่อบุคคล และกิจการตลอดการเดินทาง

การเดินทางร่วมคณะคราวนี้ เป็นอนุสรณ์มากแก่นักหนังสือพิมพ์ เพื่อนทุกคนเห็นเหมือนกันว่า กิจการของพวกเราที่ปฏิบัติไปในสาธารณรัฐเวียดนาม พันเอก (พิเศษ) จำนง เป็นผู้หนึ่งที่ร่วมให้ความสำเร็จมาด้วยดี ข้อนี้เป็นเรื่องติดใจและทำให้เกิดความเสียดายในมรณกรรมของผู้เคยร่วมประกอบประโยชน์ให้แก่เรานั้น จึงขอเขียนความบางประการฝากไว้ให้ปรากฏเป็นอนุสรณ์

ชีวิตคนเรามี ๓ ช่วงด้วยกัน ตามความเชื่อในทางพุทธศาสนา ช่วงแรก **เกิด**, ช่วงที่สอง **ทำงาน**, ช่วงที่ สาม **ตาย** ถ้ายังไม่หมดกรรมหรือกิเลส ต้องวนกลับมารับช่วงทั้งสามดังกล่าวต่อไปอีก **ช่วงเกิด**และ**ช่วงตาย ไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่ช่วงทำงานให้แก่แผ่นดิน** และ **แก่บุคคลที่ตนเกี่ยวข้องและอาศัยอยู่**

การทำงานของคน ไม่มีใครจะทำได้สมบูรณ์ ไม่ว่าจะเป็นงานส่วนรวม หรืองานส่วนตัว แต่ละคนมีบกพร่องกันคนละอย่างสองอย่าง **แต่คนที่ดีที่สุดที่ควรยกย่องนั้น** คือ **"คนที่เลวน้อย"** เป็นแน่นอน

พูดเรื่องความดีความไม่ดีของคน ไม่ได้พิสูจน์จากงานส่วนตัว (Private Affairs) แต่จะวัดได้ด้วยงานที่เกี่ยวกับประโยชน์หรือการเสียประโยชน์เป็นส่วนรวม คนไม่ดีเป็นส่วนตัว ตามเรื่องของเขา ซึ่งไม่ได้ทำให้ประโยชน์ส่วนรวมเสีย ไม่ใช่หน้าที่ที่ใครจะเอามาตำหนิ นายแดง กินอาหารจุมากกว่านายดำซึ่งเป็นคนกินไม่จุ เป็นเรื่องส่วนตัวของนายแดงเอง จะไปว่านายแดงเป็นคนไม่ดีไม่ได้ การนำเรื่องกินอาหารอันเป็นเรื่องส่วนตัวของนายแดง มาพูดมาเขียนกันเป็นที่สนุกสนานนั้น **คนชอบสนุกที่มีกิริยาดี เขาไม่ทำกัน**

คดีของพันเอก จำนง ยังสะสางกันไม่สิ้น ในขณะที่เขียนนี้ หน้าที่ของเพื่อนผู้ร่วมเดินทางไปสมรภูมิด้วยกันมาอย่างหนึ่ง หน้าที่ของผู้มองเห็นความดีงามของคนอย่างหนึ่ง และ เพราะเหตุที่พันเอก จำนง มิได้มีการประกอบอันใดอันเป็นผลเสียหายแก่ประเทศชาติเป็นส่วนรวมอย่างหนึ่ง จึงขอเขียน **ประคองความดีไว้ให้เป็นอนุสรณ์**

วิญญาณเป็นพลัง พลังนั้นมีกำลังรับรู้ ขอให้ดวงวิญญาณของเพื่อนผู้ประสบเคราะห์กรรม จงรับรู้ความปรารถนาอันนี้ด้วย.

เสฐียร พันธรังษี

สมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

ไว้อาลัย

แด่

พ.อ. (พิเศษ) จำนง สังขดุลย์

นักประชาสัมพันธ์ทุกรุ่นคงทราบแล้วว่า ในหลักสูตรวิชาการประชาสัมพันธ์ ฝ่ายอำนวยการนั้น มีการอบรมวิชาสงครามจิตวิทยาด้วย และวิชานี้เองที่จะช่วยฟื้นความจำให้นักประชาสัมพันธ์ระลึกนึกถึงบุคคลิกลักษณะ และท่วงทีวาจาอันองอาจผึ่งผาย สมชายชาติทหารของอาจารย์ผู้อบรม ท่านผู้นั้นก็ คือ พ.อ. (พิเศษ) จำนง สังขดุลย์ หรือที่พวกเราเรียกกันจนชินหูว่า "อาจารย์จำนง"

วิชาสงครามจิตวิทยา เป็นวิชาที่หนักสมองของพวกเราอยู่มาก แต่อาจารย์จำนง ฯ ก็ได้พยายามปรับปรุงวิธีการบรรยายของท่านให้พวกเราเกิดความเพลิดเพลินและสนใจได้เป็นอย่างดีเช่นเดียวกับวิชาอื่น ๆ ฉะนั้น เมื่อถึงชั่วโมงที่อาจารย์จำนง ฯ จะมาบรรยาย พวกนักศึกษาจะเข้าห้องเรียนอย่างพร้อมหน้า เพื่อฟังการบรรยายที่แทรกข้อคิดและสำนวนโวหารชวนให้เกิดความทึ่ง ตื่นเต้นสนุกและคลุกเคล้าด้วยความขำขัน เป็นที่สนใจอยู่ตลอดเวลา บางคนที่มีความศรัทธามาก ถึงขนาดขอร้องให้อาจารย์จำนง ฯ บรรยายต่อนอกห้องเรียนหลังจากหมดชั่วโมงการบรรยายแล้ว คล้ายกับจะทบทวนความรู้ความเข้าใจให้แจ่มแจ้งยิ่งขึ้นไปอีก ซึ่งอาจารย์จำนง ฯ ก็มิได้แสดงความรังเกียจแม้แต่น้อย เปิดการบรรยายแบบสังสรรค์อย่างกันเองกับพวกนักศึกษา และสร้างความครึกครื้นให้พวกนักศึกษาได้สรวลเสเฮฮา เป็นที่รื่นรมย์กันได้ทุกครั้ง กล้ากล่าวได้ว่า อาจารย์จำนง ฯ เป็นอาจารย์ยอดนิยมผู้หนึ่งของนักศึกษาประชาสัมพันธ์ทุกรุ่น และด้วยคุณงามความดีของอาจารย์จำนง ฯ นี้ เมื่อมีการจัดตั้งสมาคมนักศึกษาประชาสัมพันธ์ขึ้น อาจารย์จำนง ฯ ก็ได้รับการขอร้องจากสมาชิกและกรรมการของสมาคมนักประชาสัมพันธ์ ให้ดำรงตำแหน่งกรรมการที่ปรึกษาของสมาคม ฯ อาจารย์จำนง ฯ ก็ยอมรับสนองความต้องการของสมาคม ฯ ด้วยความเต็มใจทั้ง ๆ ที่ อาจารย์จำนง ฯ มีราชการสำคัญในหน้าที่ประจำอยู่แล้วอย่างล้นมือ ยังเสียสละ

เวลาอันมีค่ามาร่วมกิจกรรมของสมาคม ฯ มิได้ขาด และให้ความช่วยเหลือสนับสนุนกิจการของสมาคมด้วยความเข้มแข็งตลอดมา เป็นที่ซาบซึ้งตรึงใจแก่สมาคม ฯ อย่างยิ่ง

บัดนี้ สมาคมนักประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย ได้สูญเสียอาจารย์จำนง ฯ ไปโดยปัจจุบันทันด่วน อันเป็นข่าวที่เต็มไปด้วยความเศร้าสลดหดหู่ใจเหลือจะพรรณนา การจากไปโดยไม่มีวันกลับ ของอาจารย์จำนง ฯ นอกจากจะยังความวิปโยคแก่ครอบครัว และญาติสนิท มิตรที่รักแล้ว สมาคมนักประชาสัมพันธ์ยังรู้สึกว่าได้ขาดที่ปรึกษาคนสำคัญของสมาคม ฯ และสูญเสียนักประชาสัมพันธ์ที่ดีไปอีกด้วย ซึ่งนับว่าเป็นการสูญเสียไปอย่างน่าแสนเสียดายและอาลัยเป็นที่ยิ่ง แม้ว่าอาจารย์จำนง ฯ ได้จากโลกมนุษย์ไปแล้วก็ตาม แต่เป็นเพียงอาการแตกสลายของสังขารแห่งกองทุกข์เท่านั้น ส่วนชื่อเสียงเกียรติยศและคุณงามความดีหาได้จากไปด้วยไม่ ยังคงดำรงอยู่ในส่วนลึกของจิตใจพวกเราเหล่านักประชาสัมพันธ์ทุกคนไม่มีวันลืม และจะเป็นอนุสรณ์แก่นักประชาสัมพันธ์รุ่นหลัง ๆ ตลอดไปชั่วนิรันดร์กาล

อาจารย์จำนง ฯ เป็นผู้หนึ่งที่ได้ตั้งความปรารถนาไว้อย่างแรงกล้า เพื่อจะได้เห็นกิจการของสมาคมนักประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย เจริญก้าวหน้าเป็นที่นิยมเลื่อมใสของประชาชนทั้งไทยและเทศอย่างแพร่หลาย หากว่าขณะนี้ดวงวิญญาณของอาจารย์จำนง ฯ สิงสถิตย์อยู่ ณ หนใด ขอจงโปรดรับทราบด้วยว่าพวกเราเหล่านักประชาสัมพันธ์ทั้งหลายกำลังพยายามบากบั่นฟันฝ่าอุปสรรคในอันที่จะให้กิจการของสมาคม ฯ ดำเนินไปจนบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่อาจารย์จำนง ฯ ได้ตั้งความปรารถนาไว้ทุกประการ

สมาคมนักประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย ในนามของนักประชาสัมพันธ์ทั้งหลายขอตั้งจิตอธิษฐานน้อมรำลึกถึงคุณงามความดีที่อาจารย์จำนง ฯ ได้ประพฤติปฏิบัติมาในขณะยังมีชีวิตอยู่ และกุศลบุญราศีที่ทางราชการ ครอบครัว ญาติมิตร ตลอดทั้งคณะสมาคมนักประชาสัมพันธ์ ได้บำเพ็ญอุทิศแด่อาจารย์จำนง ฯ ครั้งนี้ จงเป็นอานิสงส์ส่งสนองให้อาจารย์จำนง ฯ ถึงซึ่งความสุขสงบตามคติวิสัยในสัมปรายภพเทอญ.

สมาคมนักประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย

๑๒ สิงหาคม ๒๕๑๘

ถ่ายร่วมกับมารดา, พี่และน้อง ในงานฉลองอายุครบ 6 รอบของมารดา

คำไว้อาลัย

ของ

พลโท ไสว ดวงมณี

บิดามารดา พันเอก จำนง สังขดุลย์ เป็นน้าข้าพเจ้าและได้เลี้ยงข้าพเจ้ามาแต่เยาว์วัยจนเติบใหญ่ ข้าพเจ้าเรียก พระพิจิตรจำนง บิดา พันเอก จำนง สังขดุลย์ว่า "คุณพ่อ" ตลอดมา ฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงถือว่าข้าพเจ้าเป็นบุตรหัวปีของท่านทั้งสอง พันเอก จำนง สังขดุลย์ จึงเท่ากับเป็นน้องร่วมอุทรของข้าพเจ้า ในขณะที่ พันเอก จำนง สังขดุลย์ ยังเล็ก ๆ อยู่ข้าพเจ้าก็มีหน้าที่เลี้ยงน้องมิให้รับอันตราย ความรักใคร่สนิมสนมกลมเกลี่ยวในระหว่างลูก ๆ จึงติดต่อสัมพันธ์ตลอดมา

พันเอก จำนง สังขดุลย์ เป็นที่รักใคร่ของบิดามารดาตลอดจนญาติพี่น้อง เป็นคนร่าเริงสนุกสนานมีเพื่อนฝูงทุกชั้น จะเห็นว่าในการสวดพระอภิธรรมทุก ๆ คืนนั้นจะมีญาติมิตรมาอย่างหนาแน่น บางคืนไม่มีเก้าอี้ให้นั่ง ทั้งนี้ย่อมแสดงให้เห็นว่า พันเอกจำนง สังขดุลย์ ได้ก่อศรัทธากับญาติมิตรไว้มาก ส่วนบุคคลอื่นที่ว่าดีนั้น บางทีอาจจะพิสูจน์ได้ไม่เท่า พันเอก จำนง สังขดุลย์

การที่ พันเอก จำนง สังขดุลย์ ต้องประสพเคราะห์กรรมถึงชีวิตโดยกระทันหันทำให้พี่ต้องเศร้าสลดใจอย่างสุดซึ้ง และเป็นการพ้นวิสัยที่พี่จะช่วยประคับประคองป้องกันมิให้น้องต้องรับอันตรายดังกาลก่อน พี่ได้แต่ขอให้สิ่งศักด์สิทธิ์ดลบันดาลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้สามารถจัดการจับคนร้ายมาลงโทษตามกบิลเมือง และหลังจากใส่บาตรเป็นประจำทุกเช้าแล้ว ก็กรวดน้ำอธิษฐานแผ่ส่วนบุญไปให้น้อง

ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยเทพยดาอารักษ์ตลอดจนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายและคุณความดีของ พันเอก จำนง สังขดุลย์ ที่ได้กระทำมา จงเป็นผลให้ดวงวิญญาณอันผ่องแผ้วของ พันเอก จำนง สังขดุลย์ จงไปเสวยสุคติในสัมปรายภพนั้น เทอญ.

คุณนงที่รัก...

นับตั้งแต่วินาทีแรกที่ทราบว่าคุณนงหาชีวิตไม่แล้ว ความว้าเหว่เปล่าเปลี่ยวใจ ความทุกข์โทมนัสก็บังเกิดขึ้นแก่จิตใจ สิ้นเรี่ยวสิ้นแรงที่จะทำอะไรต่อไป รู้ตัวแต่เพียงว่าร่างกายมันเคลื่อนไหวไปตามสภาพการณ์เท่านั้น ความทุกข์ครั้งนี้บอกได้ว่าเป็นความทุกข์ที่สุดในชีวิต และยิ่งเห็นคุณนงกำลังถูกให้ร้ายป้ายสีต่าง ๆ นานา ก็ยิ่งประจักษ์ซึ่งความสกปรกโสมมของโลกทุกวันนี้มากขึ้น ทำให้ทวีความเศร้ายิ่งขึ้นไปอีก

คุณนงที่รัก โปรดรับทราบว่า เราไม่เคยให้ข่าวอันใดออกไปเลย เขาแอบอ้าง. แต่งเติมและเขียนเอาเองทั้งนั้น อันเป็นวิสัยของคนใจทรามหวังแต่เพียงประโยชน์ผลของตนเป็นส่วนใหญ่ วิญญูชน ที่มีวิจารณญาณจักต้องไม่ทำอย่างนี้ เพราะคนตายไม่มีโอกาสพูด ขอให้คุณนงจงให้อภัยแก่เขาด้วย และขออำนาจคุณพระรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสากลโลก จงดลบันดาลให้ "ความจริงทั้งหลายแหล่" ประจักษ์ออกมาในที่สุดเพราะคุณนงเป็นคนตรง คนดี พระจะไม่โปรดปรานีบ้างเทียวหรือ ?

จากภรรยาผู้ร่วมทุกข์กับคุณนงเสมอ

สุขใจ สังขดุลย์

๑๔ ส.ค. ๒๕๑๐

จดหมายจากพี่

อพาร์ทเมนต์ ๔๖,
รัดเดอร์โรว์ อาเวนิว,
เมเปิลเชด, นิว เจอซี

วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๑๐

จำนง น้องรัก

พี่จากบ้านมา ยังไม่ทันได้ส่งข่าวคราวมาคุยกับจำนงเลย จำนงก็มาชิงจากไปเสียก่อนกว่า จ.ม. นี้จะถึง ก็คงเลยเวลาทำบุญ ๗ วันศพของจำนงแล้ว รายละเอียดและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับจำนง น้องจบไม่ได้เล่าให้ฟังอย่างแจ่มชัด ก็เป็นการดีเหมือนกัน ที่พี่จะได้มีแต่ภาพในอดีตของจำนง

เรา ๓ คนแรก – พี่, บรรจง และจำนง เป็นลูกรุ่นโตของพ่อแม่ แต่จำนงเป็นที่รักใคร่เอ็นดูขอพ่อแม่มากกว่าเรา เพราะจำนงเป็นลูกชายคนแรก หน้ำซ้ำเมื่อเล็ก ๆ เป็นเด็กที่อ้วนท้วนแข็งแรง เลี้ยงง่าย กินจุ และเนื้อแข็งเป็นปล้อง ๆ เวลาอาบน้ำแต่ละครั้งต้องกางและล้างตอนรอยปล้องของเนื้อที่ติดกันให้สะอาด ไม่เช่นนั้นจะชวนให้เนื้อเปื่อยเป็นแผล พี่ยังจำภาพตอนนั้นได้ดี

ต่อมาเมื่อพ้นวัยทารกแล้ว จำนงก็เติบโตแข็งแรงเช่นเด็กปกติ เป็นนักกีฬา ไม่เจ็บไข้ได้ป่วยกับใครเลย พี่จำได้ว่าจำนงต้องล้มเจ็บ นอนแซ่วอยู่กับเตียงนาน ๆ ก็ตอนที่เป็นไทฟอยด์ ตอนนั้นบ้านเมืองเรายังไม่เข้าใจในการแพร่เชื้อของโรคนี้ว่ามันเป็นมาอย่างไร บรรจงต้องเสียชีวิตไปเพราะหมอไทยบอกว่าเป็นไข้ทับระดู ต่อมาเมื่อคุณพ่อรับแพทย์แผนปัจจุบันมารักษา เรื่องก็สายเกินการ และในรอบปีนั้นพวกเราหลายคนที่ต้องล้มเจ็บด้วยโรคไทฟอยด์ตาม ๆ กัน เว้นแต่จงจิตต์คนเดียว เพราะได้รับการฉีดยาป้องกัน พี่ยังจำได้

ต่อมาการเจ็บครั้งที่สองของจำนงเมื่อเร็ว ๆ นี้เอง คือตอนที่เราเสียจารีไป เมื่อ ๑๑ เดือนก่อน พอส่งจารีเข้าวัดเรียบร้อยแล้ว จำนงก็ส่งตัวเองเข้าโรงพยาบาล เมื่อพวกเรา

ว่างจากงานจารีเมื่อใด ก็แวะไปเยี่ยมจำนง จำนงบอกกับน้อง ๆ ว่า "ความจริงเคราะห์กรรมคราวนี้มันเป็นตาของพี่ต่างหาก หากแต่ว่าจารีมารับเคราะห์ไป" พี่นึกในใจว่า ทำไมจำนงจึงชอบพูดเล่นเช่นนั้น แต่ก็รู้ดีว่า จำนงเป็นนักตรวจโชคชาตาสมัครเล่นคนหนึ่ง และคงจะรู้ตัวว่าจะหมดอายุบ้างละกระมัง ?

เมื่อคราวจำนงเป็นผู้นำสื่อมวลชนไปสังเกตการณ์ที่เวียตนาม พี่ใจคอไม่ค่อยดี มันสังหรณ์ใจอย่างไรชอบกล ช่วยสวดมนต์ภาวนา ขอคุณพระคุ้มครองอยู่ทางบ้าน แต่พอจำนงกลับมาเป็นปกติก็โล่งใจ ตอนที่พี่จากมาอเมริกา จำนงไปส่งที่ดอนเมือง พี่ไม่คิดเลยว่านั่นจะเป็นวันสุดท้ายที่พี่จะได้เห็นหน้าจำนง พี่ไม่นึกว่าจำนงจะอายุสั้นกว่าพี่ เพราะสุขภาพและลักษณะหน้าตาไม่บอก หนำซ้ำยังเป็นคนที่มีอารมณ์สนุก, ชอบเล่น ชอบตั้งชื่อ, เรียกชื่อคนแปลก ๆ ทำให้พวกเราต้องขบขันและได้หัวเราะกันบ่อย ๆ

ที่พี่เป็นห่วงและแอบเตือนจำนงก็คือ ความตรงไปตรงมา คิดอย่างไรก็พูดออกไปอย่างนั้น บางเรื่องที่ใคร ๆ เขาก็รู้, เขาก็ทราบ แต่เขาเห็นไม่เป็นประโยชน์ที่จะพูดออกไป เขาก็นิ่งเสียแต่จำนงไม่เป็นเช่นนั้น จำนงทนไม่ได้ที่จะเห็นพี่น้องพวกพ้องร่วมชาติต้องอดหยากปากแห้งลงทุกวัน ในเมื่อชนชั้นหนึ่งนั้นเสวยสุขอยู่บนความทุกข์ของคนอื่นด้วยการดูดเลือดเชือดเนื้อ ฉ้อราษฎร์บังหลวง ฯลฯ จำนงพูดออกไป จำนงหาสำนึกถึงภัยอันตราย ซึ่งอาจจะมีมาถึงตนไม่

พี่เสียดายที่น้องต้องมาจบชีวิตด้วยพฤติการณ์อย่างนี้ เกิดเป็นชายชาติทหาร ไปสงคราม ออกสนามรบไม่เป็นไร พระคุ้มครองรักษาให้ปลอดภัยมาได้ คราวนี้เคราะห์ร้ายขนาดหนักไม่อาจต้านทานเพรงกรรมถูกลอบกัด พี่และน้องก็ไม่มีโอกาสได้ช่วยเหลือแบ่งเบา จึงเศร้าใจนัก เพราะพี่น้องสกุลเราเป็นพวกที่ร่วมหัวจมท้ายด้วยกันเสมอ จะชื่นชมยินดีต่อสุข และร่วมทุกข์ซึ่งกันและกันตลอดมา แล้วการจากไปของจำนงคราวนี้ พี่ก็ไม่ได้มีโอกาสอยู่ร่วมรับทุกข์กับคุณแม่และน้อง ๆ อีก เพราะพี่ต้องจากมาไกล หากจำนงมีญาณวิถีใดที่จะทราบ โปรดรับทราบว่า พี่ทุกข์ใจในเรื่องของจำนงอย่างยิ่ง เพราะถ้าจำนงยังอยู่จำนงจะไม่เพียงแต่จะทำคุณประโยชน์ให้แก่ชาติบ้านเมืองเท่านั้น หากจำนงยังเป็นหลัก และเป็นศักดิ์ศรีของสกุลอีกด้วย

ขณะที่พี่เขียน จ.ม. ถึงจำนงอยู่นี้ พี่ต้องเอาทางพระเข้ามาข่ม และเห็นว่าทุกคนต้องเป็นไปตามพรหมลิขิต ชีวิตของคนเราเป็นเรื่องที่ใครจะปรุงแต่งเอาเองไม่ได้ นอกจากเพรงกรรมที่ทำมา แต่พี่แน่ใจว่ากุศลกิจครั้งสุดท้ายของจำนง ที่ได้บวชลูกชายเมื่อก่อนเข้าพรรษานี้ จะเป็นกุศลกรรมอันยิ่งใหญ่ประกอบกับที่พี่, น้องและญาติมิตรบำเพ็ญอุทิศส่วนกุศลไปให้ จงเป็นพลวปัจจัยส่งให้จำนงได้สู่สุคติภพ เพราะตัวของจำนงเองก็ได้สร้างกรรมดีมามากเท่าที่พี่รู้พี่เห็น.

รักอาลัย

จาก — พี่เจียร

อะธรรมย่อมนำสู่ นิราบายเป็นแม่นมั่น
ธรรมะจะนำพลัน ให้ถึงสุคตินา

ธรรมาธรรมะสงคราม

....

น้องนงจงสู่สุคติ

แว่วข่าวกล่าวว่าน้อง ชีพสลาย
ใจพี่นี้เหือดหาย หดดิ้น
จริงฤาชีพน้องมลาย จากโลก จรเลย
ไป่เชื่อว่าน้องสิ้น ชีพแล้วน้อง "นง"

กรรมบรรพ์คงส่งให้ ใครจอง ชีพนอ
กรรมนั้นพลันคอยสนอง ตอบให้
ผู้นั้นจักต้องครอง ทุกข์ตลอด ชาติเลย
รู้อยู่แก่ตนไซร้ ดนุนั้นใจทราม

อันความดีที่น้อง เคยทำ
ญาติมิตรยังจดจำ อยู่ได้
มีสมานัตตตา สม่ำ เสมอทั่ว ผู้แล
รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ไซร้ เช่นนี้ใครเทียม

เป็นเยี่ยมในเรื่องน้ำ ใจดี
คราวสู่ศึกเกาหลี แหล่งโพ้น
ยามใดที่น้องมี กระเป๋าหนัก
คนยากจนเหล่านั้น จักได้รับปัน

ดังนั้นน้องจึ่งได้ รับรัก
จากหมู่ชนมากนัก ทั่วหน้า
ใจใหญ่ใช่คนมัก โลภลาภ สการเลย
ฐานะไป่เจิดจ้า แต่ได้รักแรง

ผลบุญหากแบ่งให้ น้องดล
ยามจุติตรงเบื้องบน บ่ายหน้า
มีสุคติเป็นหน ทางมุ่ง สู่เทอญ
เนาวิมานฟากฟ้า พี่นี้แน่ใจ

สอาดสรรพ์ ไตลังคะ

(ในนามญาติสกุล "ไตรลังคะ")

๑๐ สิงหาคม ๒๕๑๐

รำลึกถึงพี่นง

คำกล่าวที่ว่า **"เคราะห์ร้ายมักไม่มาเพียงหนเดียว"**

บัดนี้ความเป็นจริงอันนี้ ก็ได้บังเกิดขึ้นกับครอบครัวเราแล้ว คือเมื่อ ๑๑ เดือนก่อนเราได้เสียจารีไปด้วยโรคหัวใจวาย เป็นการสูญเสียครั้งแรกในระหว่างพี่น้อง ๘ คนที่ร่วมสกุล **"สังขดุลย์"** และเติบโตเป็นผู้ใหญ่มาด้วยกัน การสูญเสียจารีในครั้งนั้น ก็เป็นเรื่องฉับพลัน และสร้างความวิปโยคให้แก่พวกเราเป็นอย่างยิ่ง เราต้องหักห้ามความทุกข์ด้วยการน้อมรำลึกถึงคำตรัสของพระพุทธองค์ ที่ว่า

มรณํ ธมฺโมมหิ **เรามีความตายเป็นธรรมดา**

มรณํ อนตีโต **จักล่วงความตายไปไม่ได้**

มาเป็นเครื่องปลอบใจ แต่กระนั้นกว่าที่เราจะทำใจให้ชินชาต่อการตายจากของจารีได้ ก็ต้องใช้เวลาเป็นเครื่องรักษา

มาบัดนี้ เราต้องเผชิญกับความทุกข์อย่างเดียวกันนี้เป็นครั้งที่สอง เป็นการสูญเสียที่ไม่เคยคาดคิดและเป็นการสูญเสียที่หนักไปกว่าครั้งแรก ทั้งนี้เพราะพี่นงเป็นพี่ชายใหญ่ของเรา และเป็นการตายที่เป็นไปตามเคราะห์กรรม ซึ่งเราไม่มีโอกาสได้ช่วยเหลือแบ่งเบาได้

เราจักไม่พร่ำพรรณนาถึงคุณงามความดีของพี่นง เพราะเรารู้อยู่แก่ใจว่า พี่นงยังเป็นมนุษย์ปุถุชนธรรมดาคนหนึ่งเท่านั้น แต่ที่เราภาคภูมิใจในตัวพี่นงอย่างยิ่งก็คือ

พี่นงเกิดมามีอาชีพเป็นทหาร ได้เคยปฏิบัติราชการรับใช้ประเทศชาติในสงครามอินโดจีน สงครามมหาเอเซียบูรพา และ สงครามเกาหลี โดยไม่เสียทีที่เกิดมาเป็นชายชาติทหาร นอกเหนือไปจากการรับราชการสนองพระคุณชาติในหน้าที่อื่น ๆ ตามลำดับ **ที่สำคัญก็คือพี่นงเป็นคนใจซื่อ เป็นคนตรง เคารพต่อความยุติธรรม ถือเอาความสัตย์สุจริตเป็นที่ตั้ง มีความจงรักภักดีในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นที่สุด**

พี่นงเป็นนายททหารชั้นผู้ใหญ่ที่เลี้ยงชีวิตตนและครอบครัว จากเงินเดือนที่ได้รับพระราชทานเท่านั้น แม้บ้านช่องที่ดินที่อยู่อาศัยก็ได้มาจากพ่อแม่ทั้งสิ้น แต่พี่นงก็ได้พยายามส่งเสริมสนับสนุนให้บุตรธิดาได้รับการศึกษาอย่างดีที่สุด เท่าที่อัตตภาพของตนจะพึงกระทำได้

ประจักษ์พยานในความเป็นอยู่ คุณสมบัติ และลักษณะนิสัยของพี่นง ท่านที่เคารพทั้งหลายจะเห็นได้จากคำไว้อาลัยของท่านผู้ใหญ่ ญาติและมิตร ที่รู้จักพี่นงอย่างใกล้ชิด และมีมุทิตาจิตต่อพี่นง ซึ่งเรานำมาประมวลไว้ ณ ที่นี้เท่าที่เวลาอันกระทันหันจะพึงจัดทำได้

ขอกุศลบุญราศี ที่พวกเราร่วมกันบำเพ็ญ รวมทั้งคุณงามความดีและกุศลกรรมที่พี่นงได้กระทำไว้ในอดีตและปัจจุบันชาติ จงเป็นพลวปัจจัยให้ดวงวิญญาณของพี่นงได้สิงสถิตอยู่ในสุคติภพ **จงอโหสิ ยุติซึ่งเวรานุเวร และหลีกพ้นกระแสกรรมเก่าให้จบสิ้นแต่เพียงชาตินี้เถิด** เกิดพบใหม่ ชาติใหม่ ขอให้เราได้กลับมาเป็นพี่เป็นน้องกันอีก.

อนิจจา ความตาย..............

ทหรา จ มหนฺตา จ	**เย พาลา เย จ ปณฺฑิตา**
สพฺเพ มจฺจุวสํ ยนฺติ	**สพฺเพ มจฺจุปรายนา**
ทุกคน ไม่ว่า เด็กผู้ใหญ่	**พาลหรือบัณฑิต**
ย่อมไปสู่อำนาจมฤตยูด้วยกันหมด	**ทุกคนจะต้องประจันกับความ**

ตาย — ตามที่พระพุทธองค์ดำรัสไว้

น้อง ๆ ของพี่นง

พระของลูก

การ เกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นเรื่องธรรมดาของโลก ซึ่งลูก ๆ ตระหนักดี แต่การจากไปของคุณพ่อ เมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๑๐ นี้ เป็นการจากไปอย่างที่ลูก ๆ ไม่เคยคาดฝันมาก่อน เป็นการสูญเสียที่มิอาจมีอะไรมาชดเชยได้ เพราะคุณพ่อเป็นที่รักและเคารพอย่างสูงสุดของลูก และเป็นร่มโพธิ์ร่มไทร, เป็นที่พึ่งของลูกในทุกด้าน ถึงแม้พวกเราทุกคนจะสำเร็จการศึกษา และบางคนก็มีตำแหน่งหน้าที่การงานเป็นของตนแล้ว แต่ก็เรียกได้ว่า เพิ่งเริ่มต้นเดินเท่านั้น ยังต้องพึ่งคุณพ่อในเรื่องของสมองและประสพการณ์ต่าง ๆ อีกมาก แต่คุณพ่อก็มาด่วนจากไป และไม่ทันให้ลูกได้สนองพระเดชพระคุณอะไรเลย

ปกติคุณพ่อเป็นผู้ที่มีร่างกายแข็งแรง เป็นนักกีฬา เป็นคนมีอารมณ์ขัน ชอบสนุก ไม่ถือตัว บ้านของเรามักจะเป็นที่ชุมนุมของญาติและมิตรอยู่เสมอ ใครที่ชอบเฮฮามักจะมาหาคุณพ่อ และคุณพ่อก็ให้การต้อนรับตามอัธยาศัย และเป็นไปตามฐานานุรูป ไม่ว่าเขาเหล่านั้นจะยากดีมีจนอย่างไร คุณพ่อถือหลัก " วิสาสา ปรมา ญาติ ความสนิทสนมคุ้นเคยเป็นญาติอย่างยิ่ง "

สำหรับลูก ๆ คุณพ่อปกครองอย่างเป็นกันเอง คือเป็นทั้งพ่อและเพื่อน รับฟังความคิดเห็นของลูก มีอะไรที่ไม่ถูกไม่ควร ก็แนะนำตักเตือนให้เหตุและผล ที่สำคัญก็คือคุณพ่อสั่งสอนอบรมพวกเรา ให้ตระหนักในความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่การงานที่ตนรับผิดชอบอยู่ตลอดเวลา คุณพ่อพูดว่า "เราเป็นอยู่อย่างนี้ดีกว่าตายเป็นผี แล้วมีแต่คนด่า"

คุณพ่อชอบทำตนเป็นคนไม่มียศอย่าง ชอบไปไหน ๆ ตามลำพัง คุณพ่อบอกกับลูก ๆ ว่า "เพราะพ่อถือตัวว่า พ่อไม่เป็นสัตรูกับใคร ฉะนั้นพ่อจึงไม่จำต้องระวังอะไร"

คุณพ่อเป็นนักต่อสู้ และฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ นานามาด้วยความมานะ อดทนถือความสัตย์ซื่อเป็นชีวิต ซึ่งเป็นที่รู้กันอยู่ทั่วไป คุณพ่อให้ความรักและความอบอุ่นแก่

ลูก ๆ ทุกคน ถึงแม้ลูกบางคนจะมีครอบครัว แยกบ้านเรือนไปแล้ว แต่คุณพ่อก็ยังเอาใจดูหูใส่ และไปเยี่ยมเยียนทุกอาทิตย์ คุณพ่อเคยปรารภว่าสักวันหนึ่งลูก ๆ คงจะได้มาอยู่รวมกัน ในรั้วเดียวกันกับพ่อเป็นแน่–ทั้งนี้ก็ด้วยความหวังที่จะเห็นความเป็นกลุ่ม, ก้อนของลูก ๆ ซึ่งคุณพ่อจะได้ให้ความอบอุ่น, ร่มเย็น แผ่ความสุขให้แก่ลูกและหลานได้อย่างทั่วถึงนั่นเอง แต่ อนิจา...ความฝันของคุณพ่อยังไม่ทันที่จะเป็นความจริง คุณพ่อก็มาทิ้งพวกเราไปเสียแล้ว

เมื่อก่อนที่คุณพ่อจะไปเวียตนาม ในฐานะเป็นผู้นำคณะสื่อมวลชน ไปสังเกตการณ์ที่นั่น คุณพ่อเอ่ยขึ้นมาลอย ๆ ว่า "กลับจากเวียตนาม พ่อก็ตายเท่านั้นเอง" พวกลูก ๆ ไม่ทราบว่าคุณพ่อมีอะไรอยู่ในใจ แต่ก็ไม่ทันได้ทักท้วงถาม แล้วสังหรณ์ของคุณพ่อก็เป็นความจริง คุณพ่อกลับจากเวียตนามได้เพียง ๒๑ วันเท่านั้น คุณพ่อก็ถึงจุดจบของชีวิต จากน้ำมือของคนใจทราม

คุณพ่อที่รัก ลูกชักจะไม่แน่ใจเสียแล้วว่าอะไรคือ ความดี ความงาม ของโลกเราทุกวันนี้ ดูจากตัวอย่างของคุณพ่อแล้วก็เศร้าใจ คุณพ่อได้อะไรเป็นเครื่องตอบแทน ?

อย่างไรก็ตามในฐานะที่เป็นลูกของคุณพ่อ และเชื่อว่า วิญญาณของคุณพ่อยังอยู่ และรับรู้เห็นเรื่องราวต่าง ๆ ขอคุณพ่อได้โปรดรับทราบว่า ลูก ๆ ทุกคนพูมใจที่ได้เกิดมาเป็นลูกของคุณพ่อ และจะขอตั้งสัตย์ปฏิญาณว่าจะประพฤติ ปฏิบัติตามคำสั่งสอนที่คุณพ่อได้เคยให้ไว้ทุกประการ และขอตั้งจิตอธิษฐาน ขออำนาจกุศลผลบุญที่คุณพ่อคุณแม่และลูก ๆ ได้ร่วมบำเพ็ญกันมาจงเป็นพลวปัจจัยให้ "กรรมเก่า" ของคุณพ่อสิ้นไปแต่เพียงชาตินี้ เกิดชาติใด ภพใด ขอให้ได้กลับมาเป็นพ่อลูกกันอีก

ขอกุศลบุญฤทธิ์ที่คุณแม่และลูก ๆ ร่วมกันอุทิศให้กับคุณพ่อ จงดลบรรดาลให้ดวงวิญญาณของคุณพ่อ ซึ่งจะสิงสถิตย์อยู่ ณ แห่งหนใด จงได้ไปสู่สุคติภพโลกสวรรค์เถิด

ลูก ๆ ของคุณพ่อ

อาลัย "อานง"

สามสิบเอ็ดกรกฎาเวลาสาย มีข่าวร้ายรู้มาพาขมขื่น
ว่า "อานง" ไปลับไม่กลับคืน ต้องกล้ำกลืนรับฟังอย่างงุนงง
ไม่น่าเชื่อช่างกระไรเป็นไปได้ คนใจร้ายมันจ้องปองประสงค์
ทำไมหนอช่างจำเพาะเจาะจง เอา "อานง" ไปฆ่าอย่างทารุณ
ในเมื่อครั้งที่ยังมีชีวิตอยู่ ก็มิเคยก่อศัตรูกลับเกื้อหนุน
ท่านสร้างสมแน่แท้แต่พระคุณ ทั้งการบุญได้บำเพ็ญเป็นนิจมา
เป็นที่รู้กันอยู่ในหมู่มิตร เรื่องน้ำจิตแล้วยากที่จักหา
ผู้ใดเที่ยมเทียบได้น้ำใจอา มีเมตตาแก่ชนทุกชั้นไป
อันนิสัยใจคอก็เริงรื่น พาทุกคนสดชื่นและแจ่มใส
ถ้าแม้นได้สนทนาไม่ว่าใคร ต้องติดใจคิดถึงคนึงนาน

โอ้อนาถวาสนาไม่น่าน้อย พาเศร้าสร้อยไร้สุขทั้งลูกหลาน
แสนเสียดายที่มาวายไปก่อนกาล ทั่ววงศ์วานทั้งสหายอาลัยรัก
ไฉนหนอพรหมลิขิตชีวิตนี้ ให้มามีอันเป็นเช่นประจักษ์
ต้องมอดม้วยมรณ์ไปด้วยใจยักษ์ สุดจะหักใจถั่งหลั่งน้ำตา
ถ้าแม้นสิ้นชีพไปเพราะไข้ป่วย ยังจะช่วยฟูมฟักได้รักษา
หรือสิ้นอายุขัยวัยชรา โศกคงซาเพราะได้คิดอนิจจัง
นี่หลัดหลัดพัดเป็นไปเช่นนี้ ยิ่งทวีซาบซึ้งถึงความหลัง
เคยเที่ยวเตร่เฮฮามาหลายครั้ง ภาพยังฝังใจอยู่ไม่รู้เลือน
มาลาลับดับไปไม่เคยคิด ให้ปวดแปลบแสบจิตเหมือนมีดเฉือน
เหมือนราตรีซบเศร้าขาดดาวเดือน คิดแล้วเบือนซ่อนหน้าน้ำตานอง

โอ้อาลัยใจหายไม่คลายเศร้า คงเป็นเวรกรรมเก่ามาสนอง
ขอให้สิ้นสุดกรรมที่ตามปอง อย่าได้จองเวรต่อพอกันที
"อานง" พรากจากไกลไปแต่ร่าง แต่ความดีที่สร้างนั้นไม่หนี
จะยืนยงคงอยู่คู่โลกนี้ สิ้นระวีสิ้นโลกจึงโยกคลอน
ขอวิญญาณ "อานง" จงเป็นสุข เสพย์แต่สุขภิญโญสโมสร
เกิดชาติใหม่ภพใหม่ไม่อาทร นิรันดรสนิทมั่นฉันท์ญาติเอย.

หลาน ๆ

ปัจฉิมานุสรณ์แด่ท่านเลขา ฯ จำนง

"**ท่านเลขาฯ**" คือ คำที่ข้าพเจ้าใช้เรียกเป็นประจำสำหรับเลขาฯ จำนงเพราะด้วยความรักและเคารพท่านจริงๆ ท่านเป็น "**สุภาพบุรุษที่มีสปิริทสูง**" คนหนึ่ง

ข้าพเจ้าเอง นับว่าเป็นผู้ที่มี **โชค** คนหนึ่ง ที่ได้มีโอกาสรับราชการอยู่ในกรมเสนาธิการกลาโหม จวบจนกระทั่งแปรสภาพมาเป็น กองบัญชาการทหารสูงสุด นับเป็นเวลาเกือบปีที่ ๒๐ แล้ว มิได้เคยขอย้าย หรือถูกโยกย้ายไปอยู่หน่วยอื่นเลย นอกจากจะย้ายไปประจำหรือช่วยงานแต่เพียงภายในหน่วยเท่านั้น ตลอดเวลาดังกล่าวนี้ ข้าพเจ้าได้มีโอกาสเรียนรู้พฤติกรรม พฤติการณ์ และการพัฒนาตน ของบรรดาท่านข้าราชการชั้นผู้ใหญ่และชั้นผู้น้อยทุกท่านที่ได้ **เข้ามา** และ **ผ่านไป** (รวมทั้งท่านไปแล้วกลับ และไปชนิดไม่กลับมาอีกก็มี) หลายท่านทีเดียว นับว่าเป็น **กำไรของชีวิต** ส่วนหนึ่ง บัดนี้ข้าพเจ้าก็น่าจะมีความภาคภูมิใจได้ว่า เป็นทั้ง **คนเก่า** และ **คนแก่** ของสถาบันชั้นสูงนี้ ซึ่งรอเรียงคิวเพื่อเข้าสู่วาระ **วัยพัก** ต่อไป

จะเป็นด้วยบุญหรือกุศลแต่ปางก่อนก็อาจเป็นได้ จึงบังเอิญทางโคจรของชีวิตได้บันดาลให้ข้าพเจ้าและท่านเลขาฯ ได้เวียนมาพบกัน มาร่วมทำงานของชาติด้วยกันกับท่านอีกเป็นคำรบสอง ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะดวงชาตาของเราทั้งสอง **มีดาวเสาร์เล็งลัคน์** เหมือนกัน ต่างกันแต่เพียง **ลัคนา** อยู่คนละเรือน (ชาตา) แต่ก็อยู่ในเรือนที่เกื้อกูลกันดี วิถีชีวิตจึง ลุ่มๆ ดอน ๆ คล้ายกัน คือ ตกที่นั่ง ๙ – ๖ – ๓ **คงที่** ไม่ใช่แบบ ๔ – ๕ – ๖ ข้าพเจ้าได้ช่วยท่านเลขาฯ ทำงานมาด้วยดีโดยตลอดมาตราบเท่าถึงวันที่ท่านเลขา ฯ ได้ประสบเคราะห์กรรมถึงแก่เสียชีวิตอย่างมิได้เคยคาดคิดมาก่อน และจากพวกเราไปอย่างไม่มีวันกลับ

ด้วยความรู้สึกอันเกิดจากน้ำใสใจจริงของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเห็นว่าท่านเลขา ฯ เป็นคน **ดีจริง** สมควรแก่การ **สดุดี** ท่านเป็น**คนจริง รักความยุติธรรม เคารพในความเป็นคน** ของทุกคน แผ่ความเมตตาแก่ผู้น้อยโดยมิได้เลือกชั้นวรรณะ ไม่ว่าในกิจธุระใด ๆ ที่ถูกขอร้องให้ช่วย เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่เป็นพิษเป็นภัยแก่ตนเอง และส่วนรวมแล้ว

สังเกตดู ท่านเลขาฯ มักไม่ค่อยขัดข้อง หรือปฏิเสธเลย อนึ่ง ท่านเลขาฯ เป็นบุคคลผู้หนึ่งที่ยึดมั่นอยู่ใน **คุณธรรม** กระทำแต่ **ความดี** แต่ **ความดี** ที่กระทำไปนั้น บางครั้งหาได้รับ **ความชอบ** ตอบแทนไม่ เพราะ**ไม่เป็นที่ชอบ**ของบุคคลบางคน แต่ด้วย **วิสัยของสัตบุรุษ** หรือ **ชายชาติอาชาไนย** ท่านเลขาฯ ยังคงรักษา **ความดี** และ **ทำดี** ของตนไว้ดุจ **เกลือรักษาความเค็ม** ไว้โดยตลอดมา ผลแห่งการ **พูดดี ทำดี** บางครั้งบางคราวกลับมีผลสะท้อนให้อย่างน่าเศร้าใจเหมือนกัน

คุณธรรม อีกข้อหนึ่ง ของท่านเลขาฯ ที่น่าเทิดทูน ควรแก่การสรรเสริญ และเป็นสิ่งที่หาได้ยาก คือ ครั้งหนึ่งท่านเลขาฯ ได้เล่าให้พวกเราฟังว่า ได้มีชาวต่างประเทศผู้หนึ่ง ได้เคยเห็นผลงานของท่าน ถึงกับมาขอร้องให้ท่านสละตำแหน่งหน้าที่และรายได้ในปัจจุบันนี้เสีย แล้วออกไปทำงานกับเขา ๆ ยินดีจะให้ค่าจ้างเพิ่มแก่ท่านอีกเท่าตัว แต่อนิจจาชาวต่างประเทศผู้นั้น เข้าใจผิดอย่างมหันต์เสียแล้ว คนอย่างท่านเลขาฯ หรือจะยอมรับง่าย ๆ เพราะท่านเลขา ๆ เป็นคนที่รักใน **ศักดิ์ศรี** มากกว่าสิ่งอื่นใด ท่านยังได้กล่าวต่อไปอีกว่า ท่านเกิดมาบนผืนแผ่นดินไทย และเป็นชายชาติทหาร ได้ยอมสละแล้วซึ่งชีวิตและเลือดเนื้อ ก็เพื่อชาติไทยเท่านั้น แม้ท่านเองจะขาดทรัพย์เครื่องอำนวยความสะดวกก็แต่เพียงภายนอกเท่านั้น แต่ตัวของท่านเองยังเปี่ยมไปด้วย **อริยทรัพย์คุณธรรม** ข้อนี้ควรอย่างยิ่งที่คนรุ่นหลัง ๆ ที่ยังจะมีชีวิตอยู่ชมโลกต่อไป ได้ยึดถือไว้เป็นตัวอย่าง

แต่เป็นที่น่าเสียดายที่การแสดงความอาลัยรักใน **คุณงาม ความดี** ของท่านเลขา ฯ เพิ่งจะมาปรากฏเป็นประจักษ์พยานทางลายลักษณ์อักษร ยามเมื่อท่านเลขา ฯ ได้ลาโลกนี้ไปเสียแล้ว คงเหลือไว้แต่ **เกียรติคุณ** เท่านั้น ที่ยังคงทิ้งไว้เป็นอนุสรณ์สำหรับทายาทในวงศ์สกุล และท่านผู้ที่มีใจเป็นธรรมทั้งหลายอันมิมีวันลืม หากในยามที่ท่านเลขาฯ ยังมีชีวิตอยู่ มีโอกาส ได้ยิน ได้ฟัง ได้เห็น **คำสดุดี** และได้รับผลตอบแทนทันตาเห็น ได้มีโอกาสเสวย **ผลดี** จากการกระทำ **ความดี** ของตนบ้าง ก็คงจะมีความชื่นอกชื่นใจไม่น้อย แต่อนิจจา พญามัจจุราชไม่เคยปรานีใคร ช่างกระไรเลย รีบด่วนปลิดชีพของท่านเลขา ฯ ไปเสียก่อนถึงกาลอันสมควร **เป็นที่น่าอนาถใจยิ่งนัก**

การให้ร้าย ระบายสีแก่ผู้ที่ตายไปแล้ว หรือที่ผู้ไม่มีโอกาสปริปากพูดได้ เป็น **วิสัยสันดานเดิม** หรือ **สันดานดิบ** ของสัตว์โลกบางหมู่ บางพวก ซึ่ง **เกลียดการเสริมสร้าง รักการทำลาย** เป็นเรื่องที่ช่วยไม่ได้ แต่คิดว่าสิ่งที่พอจะช่วยปลอบใจให้คลายเศร้าลงได้บ้าง หากจะมาระลึกถึงคำกล่าวตอนหนึ่งว่า

อันนินทากาเลเหมือนเทน้ำ ไม่ชอกช้ำเหมือนเอามีดมากรีดหิน
แต่องค์พระปฏิมายังราคิน คนเดินดินหรือจะพ้นคนนินทา

ท่านเลขา ฯ เป็นผู้ได้ถือกำเนิดจากตระกูลที่ดีเพียบพร้อมด้วยคุณธรรมและก็ได้จำเริญรอยตามบรรพบุรุษมาโดยเสมอต้นเสมอปลาย ตราบเท่าชีวิตถึงกาลอวสาน เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาดี เป็นคนคงแก่เรียน **นับว่าเป็นบุคคลที่บริบูรณ์ด้วย ชาติวุโฒ คุณวุโฒ** กรรมดีและบุญกุศลอันใดที่ท่านเลขาฯ เคยได้สั่งสมไว้เมื่อยามมีชีวิตอยู่ย่อมมีประจักษ์พยานอยู่แล้ว จึงเป็นอันหวังได้ว่า ยามเมื่อท่านละโลกจากพวกเราไปแล้ว ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของท่านเลขา ฯ คงไปสู่สุคติภูมิอันเป็นที่หวังได้อย่างแน่นอน.

(ลงชื่อ) **กฤษณ์ วัชรปราการ**

(พันเอก กฤษณ์ วัชรปราการ)

ภาพประกอบในหนังสือเล่มนี้ทั้งหมด
ได้รับความเอื้อเฟื้อจาก
คุณวันเฉลิม กาญจนมงคล
ผู้จัดการทั่วไปของหนังสือพิมพ์บางกอกเวิลด์ เจ้าภาพขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย.

การสูญเสียที่ยิ่งใหญ่

มรณกรรม ของท่าน พ.อ. (พิเศษ) จำนง สังขดุลย์ เลขานุการ กองบัญชา-การทหารสูงสุด เปรียบเสมือนสายฟ้าฟาดลงกลางใจของข้าพเจ้า เพราะช่างรวดเร็ว รุนแรง และเหี้ยมโหดเหลือเกินในความรู้สึก สมองไม่ยอมที่จะรับรู้ความจริง เฝ้านึกภาวนาขอให้เป็นเพียงความฝันเถิด แต่อนิจจา........ ความเศร้าสะเทือนใจที่ได้รับในครั้งนี้มากเกินกว่าที่จะหาคำใด ๆ มาพรรณนาได้ เพราะท่านผู้นี้ ข้าพเจ้าเคารพรักประดุจดังบิดาบังเกิดเกล้า ด้วยท่านมีพระคุณอย่างล้นเหลือ

ตลอดระยะเวลา ๑๐ ปีที่ได้เข้ามารับราชการทหาร ข้าพเจ้าได้พบเห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า **ท่านเป็นผู้รักความเป็นธรรม** ช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาตลอดไปจนถึงผู้น้อยที่ได้รับความเดือดร้อน และยุติธรรมเสมอมา น่าเสียดายอย่างยิ่งที่คนดีเช่นนี้ต้องจากโลกไปก่อนกาลเวลาอันสมควร ข้าพเจ้าอดคิดไม่ได้ว่าทำไมหนอท่านจึงต้องมาพบกับจุดจบของชีวิตเช่นนี้ ?...... **ความยุติธรรมไม่มีในโลก !**

การจากไปอย่างไม่มีวันกลับของท่าน นับเป็นการสูญเสียที่ยิ่งใหญ่ ไม่แต่เฉพาะแก่ครอบครัวญาติสนิทมิตรสหายของท่าน หากแต่สะท้อนไปถึงประเทศชาติอีกด้วยเพราะนับต่อแต่นี้ไปเราจะขาดผู้ซึ่งมีความรู้ ความสามารถ ความอุตสาหะ ทำงานรับใช้ประเทศชาติด้วยความซื่อสัตย์อดทน และเสียสละความสุขส่วนตัวไปอีกผู้หนึ่ง

ข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่า ความเมตตากรุณาที่ท่านมีอยู่ประจำใจ และกุศลกรรมทั้งหลายที่ได้กระทำไว้ชั่วชีวิต คงจะน้อมนำให้ท่านไปสู่ความสุขสงบที่แท้จริงตลอดกัลปาวสาน.

(ลงชื่อ) **ร.อ. หญิง นันทา โรจนประดิษฐ์**

(นันทา โรจนประดิษฐ์)

๒๒ ส.ค. ๑๐

ก้องกังวาย เพียบน....

กระจกสังคม

มรณกรรมของ พ.อ. จำนงค์ สังขดุลย์

เป็นเวลาสองสัปดาห์เต็ม ๆ แล้วที่ พ.อ. (พิเศษ) จำนงค์ สังขดุลย์ เลขานุการกองบัญชาการทหารสูงสุด ได้ถูกคนร้ายลอบสังหารแล้วนำศพไปทิ้งที่ตึกสร้างใหม่ริมถนนเจริญนคร ธนบุรี อันเป็นท้องที่ของ สน. สำเหร่ ซึ่งตำรวจทุกฝ่าย ทั้งพระนคร–ธนบุรี ได้พยายามคลี่คลายคดีนี้เป็นสามารถ แต่ก็ยังไม่ปรากฏผลอันเป็นที่พึงใจ

ในกรณีนี้มีประเด็นให้คิดกันไปได้ว่า ฆาตกรรม พ.อ. (พิเศษ) จำนงค์ จะเป็นการฆาตกรรมธรรมดา–ธรรมดา หรือว่าเป็นการสังหารที่เกี่ยวพันกับการเมือง

การที่มีการพิจารณากันสองแง่เช่นนี้ ก็เนื่องจาก พ.อ. (พิเศษ) จำนงค์ เป็นนายทหารชั้นผู้ใหญ่มีตำแหน่งสำคัญถึงเลขานุการกองบัญชาการทหารสูงสุด ยิ่งกว่านั้น ยังเป็นหัวหน้าคณะนำคนหนังสือพิมพ์ไทย ไปดูข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์ในเวียดนามด้วย เมื่อเขากลับมาได้ไม่ทันที่ความเวียดนามจะจางไปจากร่างก็ถูกสังหารอย่างลึกลับ จึงเป็นทางให้คิดได้ว่าอาจจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมือง แต่เราก็พูดเจาะจงอะไร หรือขยายความในด้านการเมืองมากนักไม่ได้ เนื่องด้วยทางกองเอกสารหนังสือพิมพ์กรมตำรวจ ได้ขอให้ระงับการเสนอข่าวในด้านการเมืองไว้

ด้วยเหตุนี้เราจะไม่ชี้ หรือระบายความสนใจ หรือแนวทางใดออกมาให้เห็นเด่นชัดในรูปของการเมือง หากแต่ใคร่จะขอให้ตำรวจ ผู้สืบสวนดำเนินคดีคลี่คลายเรื่องนี้อยู่ อย่าได้ละทิ้งประเด็น หรือแง่ปมด้านนี้เสียดังที่ได้

กระจกสังคม

□ ต่อจากหน้า ๔

ตัดทิ้งไปโดยเด็ดขาดไม่ข้องแวะกับลู่ทางที่น่าสงสัยหลายประเด็น โดยเฉพาะสาวญวนที่พัวพันอยู่กับชีวิตแห่งความสำราญนอกเวลาราชการของ พ.อ. (พิเศษ) จำนงค์ ซึ่ง "หายตัว" ไป หลังจากเกิดเหตุปรากฏว่าตำรวจได้ตัดความสงสัยสาวญวนผู้นี้ออกไปเลย ไม่มีการติดตามแต่อย่างใด

หากผู้ตายในคดีนี้ไม่ใช่ พ.อ. (พิเศษ) จำนงค์ ซึ่งมีความหมายหรือ "เป้าหมาย" สำคัญเป้าหนึ่งของฝ่ายตรงข้ามแล้ว เราจะไม่ขอแสดงความคิดเห็นใด ๆ ทั้งสิ้น แต่นี่......เขาเป็นบุคคลที่มีความหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "ตำแหน่ง" ที่เขาครองอยู่ย่อมทำให้ฝ่ายตรงข้ามถือเป็น "เป้า" ที่จะทำลาย ซึ่งแน่ละถ้าทำได้ก็จะเกิดผลหลายประการทั้งด้านจิตใจและวงราชการ โดยเฉพาะในกลุ่มนายทหารชั้นผู้ใหญ่ที่กุมบังเหียนหรือตำแหน่งสำคัญ ๆ ซึ่งแน่ละต้องคิดขึ้นมาแว่บหนึ่งว่า...อาจจะถึงตัวเราบ้าง....ยิ่งตำรวจไม่อาจจะคลี่คลายคดีออกมาได้ในเวลาอันสมควรเช่นนี้ด้วยแล้ว ยิ่งสร้างความ "ย่ามใจ" ให้ฝ่ายตรงข้ามอย่างไม่มีปัญหา อย่างน้อยก็เป็นการโปรประกันดาสวมรอยหรือซ้ำเติมไปได้เลย แม้การตายของ พ.อ. (พิเศษ) จำนงค์ จะเป็นอาชญากรรมธรรมดา–ธรรมดา ก็ตาม

เราจึงขอให้ตำรวจทุกฝ่าย ได้เร่งรัดในการคลี่คลายคดีนี้ โดยรีบด่วนที่สุด อย่าได้นอนใจ........เพราะการเนิ่นช้าของตำรวจคือผลกำไรที่ฝ่ายตรงข้ามกับเราจะได้รับมากเท่ามาก !

□ □

(จากหนังสือพิมพ์ "ข่าวสยาม" ฉบับวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๑๐)

ถ่ายกับครอบครัว ก่อนไปราชการสงครามเกาหลี พ.ศ. ๒๔๙๓ ขณะดำรงยศพันตรี

ปกิณกะสาร

ของ

พันเอก จำนง สังขดุลย์

ปกิณกะสาร

ของ

พันเอก จำนง สังขดุลย์

สารบาญ

เรื่อง "เรามาเคารพธงชาติ กันเถอะ"

ของ

พันโท จำนง สังขดุลย์

กรมเสนาธิการทหารบก กระทรวงกลาโหม

บรรยายทางวิทยุกระจายเสียง ภาคค่ำ วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๔๙๕

(เวลา ๒๐.๓๐ น.)

สวัสดี ท่านพี่น้องชาวไทย ผู้รักชาติทั้งหลาย

วันนี้ ข้าพเจ้าขอถือโอกาสมาบรรยายเรื่อง "เรามาเคารพธงชาติกันเถอะ" แด่ท่านผู้ฟังทั้งหลาย ทั้งนี้ด้วยความมุ่งหมายที่จะให้ท่านได้ทราบเรื่อง **ธง** เพื่อประดับความรู้และสติปัญญา และให้พอเหมาะกับเวลาที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยได้กำหนดไว้ อาจจะมีข้อความบางตอนที่อาจจะไม่ละเอียดละออพอ และไม่เป็นที่สบอารมณ์ท่าน ข้าพเจ้าจำต้องขออภัยไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย เพราะวัตถุประสงค์ของข้าพเจ้าต้องการจะหยิบยกในด้านวัฒนธรรมอันจะหาได้จากเรื่อง **ธง** มาสนองท่านเท่านั้น

ธง คืออะไร ทุกท่านคงรู้จักและทราบดีอยู่แล้ว แต่เพื่อที่จะให้ท่านทราบความหมายของธง โดยแน่ชัด จึงขอนำศัพท์ของคำว่า ธง ที่ได้อรรถาธิบายไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๔๙๓ มาสาธยายให้ท่านฟังอีกครั้งหนึ่ง

ธง โดยมากเป็นผืนผ้า เป็นสีและบางอย่างมีลวดลายเป็นรูปต่าง ๆ

๑. ใช้เป็นเครื่องหมายบอกชาติ ตำแหน่งในราชการ โดยมีกำหนดกฎเกณฑ์เป็นต้น เช่น ธงชาติ ธงแม่ทัพนายกองทหาร

๒. ใช้เป็นอาณัติสัญญาณตามแบบสากลนิยม เช่น **ธงกาชาด** บอกที่ตั้งกองบรรเทาทุกข์ **ธงขาว** บอกความจำนงขอหย่าศึกหรือยอมแพ้ **ธงเหลือง** บอกเป็นเรือพยาบาลคนป่วย หรือเรือที่มีโรคติดต่ออันตราย **ธงแดง** บอกเหตุอันเป็นภัย

๓. ใช้เป็นเครื่องหมายเดินเรือทะเล คณะสมาคมและอาคารการค้า และอาณัติสัญญาณอื่น ๆ

๔. ใช้เป็นเครื่องตกแต่งสถานที่ในงานรื่นเริงหรือถือเข้ากระบวนแห่ ชื่อดาวตามที่กล่าวว่า โน่นดาวธงตรงหน้าอาชาไนย (ในหนังสือพระอภัยมณี) ชื่อคันเบ็ดที่ปักประจำล่อปลา, กิริยาที่เอาเบ็ดนั้นไปปักเรียกว่า **ธง** ข้อความที่อธิบายนำไว้เป็นตัวอย่าง **ธงชัย** กาลโยคอย่างหนึ่งในโหราศาสตร์ คือเวลาที่ประกอบด้วยโชคคราวชนะเข้าไปถึงที่ซึ่งศัตรูจะตั้งอยู่ไม่ได้ **ธง** ซึ่งเป็นเครื่องหมายแห่งชัยชนะ **ธงน้ำริ้ว** ชื่อกลบทอย่างหนึ่ง มีตัวอย่างว่า กุ๋ยกุ๋ย หน้าไม่เก้อละเมอหึง ฟังฟังก็เหมือนแกล้งแพร่งความถึง คิดคิดและให้ซึ้งขุ่นเคืองใจ
ธงสามเหลี่ยม ชื่อดาวฤกษ์กฤตติกา

นี่คือ คำจำกัดความของคำว่า ธง ที่ปรากฏอยู่ในพจนานุกรม

ปัจจุบันนี้ ทุกชาติทุกภาษาที่มีอธิปไตยและเอกราช ย่อมมีธงเป็นสัญญลักษณ์ของชาติ โดยจัดทำเป็นรูปต่าง ๆ สลับสีสรรภายในธง เพื่อให้มีความสวยงาม และพยายามให้ความหมายเข้าใจในธงของชาตินั้น ๆ ด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นเครื่องกระตุ้นเตือนจิตใจประชาชนของตน ให้หมั่นรำลึกถึงความหมายที่มาของเครื่องหมายที่ประดับไว้ในพื้นธงของชาติแห่งตน

ธงประจำชาติทุกชาติ ย่อมจะเป็นที่ยอมรับนับถือเป็นสากลนิยม เพราะการที่กำหนดลักษณะของธงชาตินั้น แต่ละชาติย่อมจะต้องแสดงความจำนงไปยังองค์การโลกและประกาศให้ชาวโลกทราบ เพื่อจะได้ทราบว่า ลักษณะของธงชนิดนั้น ๆ เป็นของชาตินั้น ๆ เมื่อชาติใดจะบัญญัติลักษณะธงชาติของตนขึ้นใหม่ จะได้ไม่เป็นการซ้ำกับธงประจำชาติ ของนานาชาติเขา และจะได้เป็นที่รู้กัน

สำหรับธงประจำชาติไทย เรานั้น ตามพระราชบัญญัติลักษณะธง พ.ศ. ๒๔๗๙ บัญญัติไว้ดังนี้

ธงชาติ เป็นรูปสี่เหลี่ยม มีขนาดกว้าง ๖ ส่วน ยาว ๙ ส่วน ด้านกว้าง ๒ ใน ๖ ส่วน ตรงกลางเป็นสีขาบ ต่อจากแถบสีขาบออกไปทั้งสองข้าง ๆ ละ ๑ ใน ๖ ส่วนเป็นแถบสีขาว ต่อจากสีขาวออกไปทั้งสองข้างเป็นแถบสีแดง ธงชาตินี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "ธงไตรรงค์" ดังนี้

ธงชาติ หรือธงไตรรงค์นี้ ได้บรรจุความหมายไว้ว่า สีแดงเป็นเครื่องหมายแทน**เลือดของชาวไทย** สีขาวเป็นเครื่องหมายแทน**ศาสนา** และสีขาบหรือชาวบ้านชอบเรียกกันว่าสีน้ำเงินนั้น เป็นเครื่องหมายแทน**พระมหากษัตริย์**

โดยสากลนิยม และที่ได้พึงปฏิบัติกันมาแล้วนั้น ถือว่าการชักธงขึ้นสู่ยอดเสากระทำกันแต่เวลาแปดนาฬิกา และนำธงลงจากเสาเวลาสิบแปดนาฬิกา แต่สำหรับการปฏิบัติการนำธงลงจากเสาของราชนาวีทั่วโลก เขานิยมเชิญธงลงเวลาพระอาทิตย์อัสดง-คต หมายความว่าพอพระอาทิตย์เริ่มโคจรต่ำลงจนจะลับเส้นกระดับขอบฟ้า เวลาเริ่มจะมืดมิดก็เป็นเวลาธงลงพอดี ที่ราชนาวีทุกชาติต่างพากันปฏิบัติเช่นนี้ ก็เนื่องจากหมดความจำเป็นเกี่ยวกับทัศนวิสัยในเวลาค่ำคืน ส่วนจะทราบว่าเป็นเรือของรัฐนาวีใด ก็ใช้อาณัติสัญญาณไฟติดต่อสอบถามกันทางทัศนสัญญาณหรืออาศัยวิทยุประจำเรือก็ได้

การเชิญธงขึ้นสู่ยอดเสาก็ดี หรือการเชิญธงจากยอดเสาก็ดี เป็นเรื่องที่จะต้องปฏิบัติด้วยอาการคารวะแลนอบน้อม เพราะถือว่าชาติที่จะมีธงประจำชาติได้นั้น ต้องเป็นชาติที่เป็นเอกราช และมีอธิปไตยโดยสมบูรณ์ จึงจะมีธงประจำชาติของตนเองได้ ท่านลองหลับตานึกดูสักทีซิว่า มีชาติที่ยังอยู่ในอาณัติของชาติอื่น หรือชาติที่ยังมิได้รับเอกราชนั้น มีธงชาติของตนหรือเปล่า ถ้าหากจะมีก็เห็นจะเป็นเพียงเครื่องหมายภายในชาติเพื่อแสดงความเป็นหมู่คณะเป็นการภายในชาติของแต่ละชาติเท่านั้น และนานาชาติยังหาได้รับรองและยอมรับนับถือว่าเป็นธงชาติอันถูกต้องตามกฎหมายระหว่างประเทศไม่

ข้าพเจ้าเคยสังเกตเห็นการเชิญธงขึ้นและลงจากเสาของสถานที่บางแห่ง ยังหาได้ปฏิบัติไปโดยอาการที่เรียกว่า เคารพคารวะต่อธงไม่ บางครั้งได้เคยเห็นภารโรงหรือ

เสมียนแต่งกายไม่เรียบร้อย คืออย่างน้อยก็ขอให้ถูกวัฒนธรรมสักหน่อย ได้เชิญธงชนิดเขาให้ธงขึ้นก็ชักขึ้น หรือถึงเวลาเขาให้ธงลงก็ชักลง ปฏิบัติชนิดเสียไม่ได้ หรือทำพอเป็นพิธี บางสถานที่ไม่ปฏิบัติเสียเลย กล่าวคือ ชักธงขึ้นค้างเติงอยู่บนยอดเสาตลอดปีตลอดชาติ ไม่ได้มีการเหลียวแลเอาใจใส่เสียเลย ธงจะมีสีซักหมองคล้ำขาดหวิ่นอย่างไร ไม่เป็นธุระ ขึ้นชื่อว่าได้ชักอยู่ยอดเสาแล้วเป็นใช้ได้ สถานที่ที่ปฏิบัติดั่งนี้ ข้าพเจ้าคิดว่าอย่าชักเลยดีกว่า เพราะอายเขา เมื่อปฏิบัติก็ขอให้ปฏิบัติให้ดีถูกต้องทำนองคลองธรรมและให้มีวัฒนธรรม จะอ้างว่าจะเอาระเบียบวินัยแบบแผนมันต้องทหารซิ เพราะเขาหัดเขาฝึกเสมอ อย่างนี้ก็ไม่ควร ที่ไหนเหมาะที่ไหนควร และเป็นการปฏิบัติที่ชอบ ก็พึงยึดถือเป็นแบบฉบับเพื่อปฏิบัติ จึงจะขึ้นชื่อว่าเป็นพลเมืองดี และเป็นคนไทยที่ดี มีความเคารพรักชาติ

ในบางครั้ง ข้าพเจ้าสังเกตเห็นสถานที่บางแห่ง ทางราชการกำหนดให้ประดับธงชาติ เช่นในวันรัฐพิธีที่สำคัญ ๆ เช่น ระหว่างวันชาติ ที่ ๒๓ – ๒๔ และ ๒๕ มิถุนายน หน่วยราชการบางแห่งประดับธงเสร็จแต่วันที่ ๒๑ หรือ ๒๒ มิถุนายน ทั้งนี้เพราะอะไร ข้าพเจ้ามาคิดดู อ้อ เป็นวันหยุดราชการที่ติดต่อกัน เช่นวันอาทิตย์ ที่ ๒๒ แล้ววันที่ ๒๓ มิถุนายน จึงจะถึงวันที่ทางราชการเริ่มให้ประดับ ก็เริ่มประดับเสียตั้งแต่วันเสาร์ ที่ ๒๑ อย่างนี้ก็มี ซ้ำร้ายยิ่งไปกว่านี้ พอครบกำหนดทางที่ราชการให้เลิกประดับก็หาได้รีบเก็บไม่ คงค้างเต่ออยู่อย่างนั้น อย่างนี้ไม่ถูกทั้งเรื่อง และมักมีบ่อย ๆ เป็นเรื่องที่ไม่น่าจะปฏิบัติให้ขาดหรือเกิน เพราะกำหนดวันทางราชการได้ประกาศให้ทราบแน่ชัดอยู่แล้ว การประดับธงชาติของสถานที่ราชการใหญ่ ๆ หากเป็นดังที่ข้าพเจ้ากล่าวนี้ ดูอย่างไร ๆ ชอบกลและเป็นเรื่องที่ปราศจากความหมาย อาจทำให้เห็นความสำคัญของธงชาติลดน้อยลงไปก็ได้

ในด้านประชาชนพลเมืองก็เหมือนกัน เดี๋ยวนี้ดูไม่อินังขังขอบกับเรื่องการเคารพธงชาติเสียเลย เสียงดนตรีวิทยุทำเพลงชาติ เพื่อทำพิธีชักธงชาติขึ้นสู่ยอดเสา ต่างคนต่างก็ไม่เอาใจใส่ ทำเป็นไม่ได้ยินเสียบ้าง เรียกว่าเอาหูไปนาเอาตาไปไร่ หลบเข้าไปอยู่ตามร้านตามรวงเสียบ้าง ที่เพลงหรือบทความที่เขาอ่านกระจายเสียงละก็ตั้งอกตั้งใจฟัง

พอได้ยินเสียงเพลงชาติเข้าล่ะก็ดูเหมิ่นเบื่อไปทีเดียว ข้าพเจ้าใคร่จะเรียนให้ท่านทั้งหลายทราบได้ว่าตลอดชีวิตของท่าน และ**ตราบใดที่ชาติไทยยังเป็นชาติไทยอยู่ ตราบนั้นท่านจะต้องได้ยินเพลงชาติไทยอยู่ตลอดไป**

ข้าพเจ้าสังเกตดูประชาชนชาวไทย เวลาจะทำการเคารพธงชาติในตอนแปดนาฬิกานั้น มักมีอาการเหนียม ๆ อาย ๆ มองดูคนโน้นทีคนนี้ที ว่าเขาจะทำการเคารพธงหรือไม่ และคิดว่าหากตัวไปทำการเคารพเข้าคนเดียวจะเป็นการเปิ่น ทำไมท่านจะต้องไปดูคนโน้นคนนี้ ทางพระท่านก็ว่าไว้แล้วว่า คนใดทำกรรมดี กรรมดีย่อมตอบสนอง คนไหนทำกรรมชั่ว กรรมชั่วย่อมตอบสนอง พูดง่าย ๆ ว่า ทำดีได้ดี – ทำชั่วได้ชั่ว ข้าพเจ้ายังมองไม่เห็นว่า การยืนตรงคำนับธงชาตินั้นเป็นของไม่ดี หากท่านไม่แสดงความเคารพนั่นซิข้าพเจ้ากล้าพูดได้ว่า ผู้คนเขาจะประณามท่านได้เต็มที่ว่า ท่านน่ะไม่ใช่คนไทย แม้แต่ธงชาติของตัวแท้ ๆ ตัวท่านยังไม่รักไม่เคารพ ข้าพเจ้าท้าได้ว่า หากท่านจะข้ามถนนหรืออยู่ในย่านจราจรที่คับคั่ง หากท่านหยุดทำความเคารพเมื่อได้ยินเสียงเพลงชาติบรรเลง ท่านไม่ต้องกลัวว่ารถราจะมาชนหรือทับท่านให้เป็นอันตราย เพราะบรรดาท่านผู้ที่ขับขี่ยวดยานพาหนะ เมื่อเห็นท่านหยุดนิ่ง เขาก็คงจะต้องเข้าใจความหมายได้ และคงจะหยุดยวดยานพาหนะ เพื่อทำการเคารพธงชาติกับท่านด้วย ท่านกลับจะได้ขึ้นชื่อว่าท่านเป็นผู้นำที่ดีของคนไทยคนหนึ่ง ที่ทำให้คนอื่นต้องปฏิบัติตามท่าน และเป็นการปฏิบัติที่ชอบที่ควรแก่บุคคลจะสรรเสริญยกย่องท่านเสียด้วยซ้ำ หากท่านไม่เชื่อข้าพเจ้าท่านลองปฏิบัติตั้งแต่วันนี้ดูก็ได้

ข้าพเจ้าก็เป็นคนไทยคนหนึ่ง กล้าพูดได้เต็มปากเต็มคำว่า นิสัยคนไทยโดยทั่วไปนั้น **มีลักษณะคล้ายไฟไหม้ฟาง คือโหมกันพักเดียวแล้วก็จางมอดไป** หรือว่าหากไม่กระตุ้นไม่เตือนก็ไม่ทำ ชักตัวอย่าง เมื่อตอนต้นสงครามมหาอาเซียบูรพา ในบ้านเมืองเราเต็มไปด้วยทหารต่างชาติ เกือบเรียกว่าไปที่ไหนพบที่นั่นหลีกแทบไม่พ้น ในการสงครามนั้น การเอาชนะจิตใจคนนั้นเป็นวิธีการอันหนึ่งที่จะเอาชนะข้าศึกได้เหมือนกัน ท่านคงวาดภาพออกในระหว่างระยะวิกฤตกาลนั้น ประเทศชาติแทบจะเอาตัวไม่รอด เพราะถูกชักนำให้เข้าสู่สงคราม รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยมีจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ในสมัยนั้นได้ประกาศชักชวนให้ประชาชนพลเมืองเคร่งครัดต่อการ

เคารพธงชาติ ท่านคงจะยังนึกออกว่าเป็นอย่างไร พอได้ยินเพลงชาติเท่านั้นไม่ว่าใคร ๆ ต่างตั้งอกตั้งใจเคารพธงโดยอาการสงบ ไม่ว่าจีน ฝรั่ง แม้ญี่ปุ่น ก็มิได้มีอาการขยับไหวติงกายพลอยหยุดนิ่งไปด้วย อ้ายที่เขาจะเคารพธงชาติของเรานั้น ข้าพเจ้ารับรองได้ว่าไม่มี แต่ที่เขาต้องพลอยหยุด เพราะต้องรักษากิริยามารยาทหรือรักษาวัฒนธรรมอันดีงามของเขาไว้ เพราะใคร ๆ เขาหยุด ตัวจะเดินฝืนมติมหาชน อย่างนี้ท่านคงนึกออก แล้วผลที่ได้รับจะเป็นอย่างไร อย่างน้อยเขาต้องนึกว่าพวกคนไทยนี่ไม่ใช่เล่น เห็นทีจะขบยาก เพราะมีสามัคคีธรรมและเคารพรักชาติแน่แน่ ทำนองมดแดงหวงรัง หากทำวู่วามเห็นทีจะไม่ได้การ และยังเข้าหลักโบราณที่ว่า "**ยิงนกตัวเดียวได้สองตัว**" เป็นการตัดไม้ข่มนามไปด้วย อย่างนี้เป็นต้น ที่ข้าพเจ้าลำเลิกกับท่าน ข้าพเจ้ามิได้มุ่งหวังจะเอาอะไรหรือเรียกร้องอะไรจากท่านดอก ข้าพเจ้าเห็นว่า เมื่อก่อนนี้ท่านผู้ประพฤติดี ไฉนบัดนี้ท่านจึงละเลยความดีของท่านไปเสียเล่า

ในระหว่างนี้เป็นระยะเวลาที่ว่างสงคราม ก็เป็นการสมควรที่จะได้มีการฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามหรือวัฒนธรรมของไทย ๆ เราเสียบ้างก่อน ๆ นี้ข้าพเจ้ายอมให้เพราะเกี่ยวกับสงครามมาเบียดเบียนจิตใจท่าน และทำให้ท่านต้องฝืดเคืองในการทำมาหากินตลอดจนการนุ่งห่ม และจำต้องห่างวัดวาไปบ้าง ทำให้ต้องห่างพระห่างเจ้าไปนานเกี่ยวกับการหลบลี้หนีภัยจากสงคราม แต่บัดนี้ก็นับว่าบ้านเมืองอยู่ในความสงบ ควรแล้วที่ท่านจะปรับปรุงตัวของท่านในทางวัฒนธรรม ในด้านจิตใจและร่างกาย เพื่อที่จะได้เป็นการโฆษณาให้ชาวต่างประเทศที่ได้มาผ่านพบเห็น จะได้ไปแพร่สะพัดเผยแผ่เกียรติคุณของคนไทยเราให้โลกทราบให้ดียิ่งขึ้นไปอีก (ก่อน ๆ นี้ต่างชาติเขารู้จักคนไทยเราอยู่แล้ว แต่ข้าพเจ้าอยากให้เขารู้จักเราดียิ่งขึ้นอีก) ว่าเป็นชาติที่มีวัฒนธรรมดี มีกิริยามารยาทอ่อนโยนละมุนละมัยสมกับที่เขาได้เคยทราบ ๆ มาแล้ว สำหรับวัฒนธรรมในการแต่งกายนั้น ท่านย่อมทราบดีแล้วว่า เป็นอันดับแรกที่เป็นเครื่องแสดงตัวต่อผู้คนที่เขาจะพบเห็น ขั้นที่สองคือกิริยาวาจาที่ท่านแสดงออกมา เขาจึงจะทราบว่า ท่านเป็นผู้มีวัฒนธรรมแค่ไหน แต่สำหรับเรื่องการแสดงความเคารพต่อธงชาตินี้เป็นวัฒนธรรมทางจิตใจ และในทางกายนั้นที่จะเป็นเครื่องวัดว่า ท่านมีความรักชาติมั่นคงเพียงใด

ฉะนั้น ในโอกาสต่อไปนับแต่วันนี้จนชั่วอายุขัยของชาติไทย ข้าพเจ้ามั่นใจว่าคนไทยทุกคน คงจะมีจิตใจเป็นสมานฉันท์ ในอันที่สละเวลาอันเล็กน้อยของท่านทำความเคารพธงชาติของท่านในเมื่อได้ยินเสียงวิทยุบรรเลงเพลงชาติเวลาแปดนาฬิกา หรือแสดงความเคารพคารวะต่อธงอื่นใดอันเป็นเครื่องหมายของชาติ ศาสนา – พระมหากษัตริย์และรัฐธรรมนูญ เช่น ธงอันเป็นเครื่องหมายของพระมหากษัตริย์ได้แก่ธงมหาราช – ธงประจำกรมกองทหาร อันได้แก่ธงไชยเฉลิมพล และธงอื่น ๆ เวลาที่มีการเชิญเคลื่อนที่ผ่านท่านไป

ข้าพเจ้ายังมั่นใจอีกอย่างหนึ่งว่า ลักษณะคนไทยโดยทั่วไปนั้น เป็นคนหัวอ่อน หากได้มีการชี้แจงแนะนำในทางที่ถูกที่ควรแล้ว มักจะปฏิบัติตามโดยมิมีการขัดขืนและข้าพเจ้าขอแนะนำว่า ในขณะที่ท่านยืนสงบสติอารมณ์เพื่อทำการเคารพธงชาติ ท่านควรจะได้ใช้จิตสำนึกถึงบทประพันธ์ในเพลงชาตินั้นด้วย และความรักชาติอย่างซาบซึ้งจะปรากฏขึ้นกับตัวของท่านมิมีวันเสื่อมคลาย

ขอเดชะกุศลบุญราศีที่ทุกท่านพึงปฏิบัติตน เพื่อความรุ่งเรืองวัฒนาถาวรของชาติไทยจงสัมฤทธิอิทธิวิบูลย์ผล สามารถดำรงตนให้เป็นเยี่ยงอย่างอันดีงามแก่ลูกหลานเหลนไทยในอนาคตด้วยเทอญ

สวัสดี.

นิมิตฺตํสาธุรูปานํ กตญฺญูกตเวทิตา

ความกตัญญูกตเวที เป็นเครื่องหมายของคนดี

"จะทำงานกันอย่างไร"

โดย

พันเอก จำนง สังขดุลย์

ท่านผู้อ่านที่เคารพ

ตามที่ บก. เสนาสารเคยปรารภไว้ว่า จะพยายามเสนอบทความเรื่อง "จะทำงานกันอย่างไร" ของข้าพเจ้าต่อไป หลังจากที่ข้าพเจ้าได้เดินทางกลับจากศึกษาและดูงานแล้ว ข้าพเจ้าไม่ตำหนิ บก. ที่เสนอไปเช่นนั้น เพราะเป็นเจตนาที่จะเกรินข่าวทำนองบอกเล่าให้พึ่งล่วงหน้า แต่ที่ข้าพเจ้าใคร่ตำหนิ คือ อยากตำหนิตัวเองว่า ไฉนเขาโหมโรงแล้วตัวจึงยังไม่ออก ต่างหาก ข้าพเจ้าขอบอกว่า ข้าพเจ้ายังออกไม่ได้ เพราะเครื่องเครายังไม่พร้อม ขาดกระจกที่จะตกแต่งตัว โดยเฉพาะหน้าตาของข้าพเจ้าเป็นอย่างไร ข้าพเจ้าไม่เห็นหน้าตัวเอง และเกรงจะเป็นลิเกแก้บนไป จึงเป็นเรื่องที่น่าจะให้อภัยแก่ข้าพเจ้าบ้าง อีกประการหนึ่ง เรื่องที่ข้าพเจ้าจะแสดง ข้าพเจ้าก็ยังนึกไม่ออกว่าจะแสดงเรื่องอะไร เพราะวิกของข้าพเจ้าเป็นวิกเล็ก ๆ ไม่ค่อยมีคนดู ทั้งเครื่องมือเครื่องใช้ก็ไม่พร้อม สู้วิกใหญ่ ๆ ไม่ได้

แม้ว่าการเดินทางของข้าพเจ้าในครั้งนี้ จะเป็นการเดินทางทำนอง "การเดินทาง ๒๐,๐๐๐ ไมล์ของข้าพเจ้า" ของคุณสมัย เรืองไกร หรือ "ตระเวนฮ่องกง" หรือ "ย่ำไปนครโตเกียว" "ย่ำไปปารีส" ของใครต่อมิของใครแล้วรู้สึกจะเป็นการซ้ำๆ เกรงคนดูจะเบื่อ ใคร ๆ ที่เขาไปกันถึงไหน ข้าพเจ้าก็ไปกับเขาเหมือนกัน ยกเว้นประเทศในม่านเหล็กและในทวีปออสเตรเลีย, อาฟริกา และจีนแดง แต่ก็ไม่แน่เสมอไป ใคร ๆ บางท่านอาจไม่ได้ไปอย่างข้าพเจ้าก็ได้ เช่น ในเกาหลีซึ่งได้มีนายทหารไทยได้รับเหรียญตราต่างประเทศสำหรับข้าพเจ้าไม่มีเพราะเป็น S – 4 และยังไม่เคยปฏิบัติการอะไรดีเด่น

ข้อสำคัญที่ข้าพเจ้าไปต่างประเทศคราวนี้ ข้าพเจ้าไม่ใช่ไปตระเวนอย่างเดียว ข้าพเจ้าต้องไปศึกษาด้วย สถานศึกษาของข้าพเจ้า ที่ข้าพเจ้าไปมาในครั้งนี้ (ก่อนเคยไปมาแล้ว แต่อยู่คนละรัฐ ส่วนวอชิงตัน ดี.ซี. ไม่ต้องพูด เพราะคราวนี้ข้าพเจ้าอยู่นานและอุตส่าห์ได้รับเกียรติเชิญรับประทานอาหารจาก พลตรี ควิน หัวหน้านายทหารประชาสัมพันธ์ของ PENTAGON ในสาย ทบ. ซึ่งพระคุณอันนี้จะตรึงตราประทับใจข้าพเจ้าไปชั่ว

กาลนาน) อยู่ที่นิวยอร์คและ รัฐคาโรไลน่าเหนือ วิชาที่ศึกษาก็เกี่ยวกับ กิจการประชาสัมพันธ์ และสงครามจิตวิทยา ซึ่งทั้งสองวิชานี้ข้าพเจ้าก็ยากที่จะบรรยายหรือแสดงได้ เพราะบางเรื่อง บางแขนงเป็นเรื่องของความลับซับซ้อน ว่ากันในทางยุทธวิธีของขงจื้อ (คาดว่าต้องเป็นจีนคณะชาติแน่เพราะไม่เคยทำใครเดือดร้อน) เปรียบเสมือนมีดสองคม โบราณเคยเรียกว่าฉกฉนเป็นกลซ่อนเงื่อน หากจะให้ข้าพเจ้าสาธยาย ข้าพเจ้าเกรงไม่วายว่าจะขยายความลับ ซึ่งในส่วนตัวข้าพเจ้าเองแล้ว ข้าพเจ้าถือว่าสำคัญกว่าศีลข้อใด ๆ ของข้าพเจ้าทั้งนั้น เพราะการละเมิดศีลข้อนี้ ก็เท่ากับข้าพเจ้าจะต้องถูกปลดออกจากราชการ บำเหน็จบำนาญไม่ต้องพูดถึง และอาจยังได้ปริญญา B.K. เพิ่มขึ้นหนึ่งปริญญา ข้าพเจ้าจึงมาจินตนาการเอาว่า ตลอดระยะเวลาแห่งการรับราชการ นับแต่ขึ้นทะเบียนเป็นทหารและได้รับยศ แต่นักเรียนทำการนายร้อยจนถึงพันเอก มาจนถึงขณะเขียนเรื่องให้บก. เสนาสารอยู่นี้ คำนวณเวลาได้ ๒๗ ปี ๔ เดือน กับ ๒๕ วัน ไม่บวกวันราชการทวีคูณ นับหยาบๆ ก็กว่า ๓๐ ปีเข้าไปแล้ว เกี่ยวกับการคิดบำเหน็จบำนาญเวลาออก ประวัติในทางราชการไม่เคยได้รับการต้องโทษ ต้องทัณฑ์เลย แต่อยู่ในลักษณะ ความชั่วไม่มี ความดีไม่ปรากฏ และก็คุยได้เต็มปากว่า ความคดก็ไม่เอา ไฉนข้าพเจ้าจะมาหาเหาเอาเมื่อแก่เล่า เรื่องของเรื่องเป็นอยู่อย่างนี้

แต่อย่างไรก็ดี เพื่อเป็นการฉลองศรัทธาท่านผู้อ่าน และบรรดาแฟนเก่า ๆ ตลอดจนผู้มีเจตนาดีต่อข้าพเจ้า ซึ่งบางท่านเมื่อพบปะกับข้าพเจ้า ก็สัพยอกข้าพเจ้าว่า "ไปนอกมาทั้งที มีอะไรดี ๆ ก็เขียนเล่าสู่กันบ้างซี" ข้าพเจ้าก็จะพยายามสนอง แต่มีข้อแม้ที่จะเสนอว่าต้องแล้วแต่ ภูมิประเทศ และเหตุการณ์ กับ เวลาด้วย

เผอิญในเช้าวันนี้ (พฤหัสที่ ๒๕ สิงหาคม) หลังจากที่ข้าพเจ้าคาดว่าจะเขียนเรื่องอะไรดี อย่างที่นักประพันธ์ทั้งหลาย ข้าพเจ้าหมายถึงบรรดาผู้มี ไส้ (จะแห้งหรือจะดีบอย่างไรข้าพเจ้าไม่คำนึงหากไม่ตันเป็นใช้ได้) เรียกว่า Plot เรื่องนั้นข้าพเจ้าพบกับนาวาโท ลาโภ อิศรางกูรฯ ซึ่งเพิ่งกลับจากรับราชการเป็นรองผู้ช่วยทูตทหารเรือประจำราชสำนักเซนต์เจมส์ (ความจริงประจำสถานเอกอัครราชทูตไทย) ทักทายข้าพเจ้าว่า "เป็นไงครับสนุกเก้อร์เมื่อไรจะแก้ตัวอีกละครับ" ในฐานะที่ข้าพเจ้าชอบพอกับคุณเลาโภทั้งในทางราชการและ

ส่วนตัว และเคยประลองฝีมือสนุกเก้อร์กันมาแล้วในขณะที่ข้าพเจ้าดูงานอยู่ที่อังกฤษ ที่ชอบพอกันในทางราชการ ก็เพราะครั้งหนึ่งคุณลาโภ เคยดำรงตำแหน่งนายทหารคนสนิท ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และส่วนข้าพเจ้าเองเป็นเลขานุการกองทัพบก แต่กาลบัดโน้นจนกาลบัดนี้ นับว่าคุณลาโภ เปรียบเสมือนยาที่โฆษณาอยู่ในท้องตลาดกับแพร่หลายในปัจจุบัน คือเป็นยา – ขนานแท้และดั้งเดิม เพราะก่อนนั้นและบัดนี้ ข้าพเจ้ากับคุณลาโภ ไม่เคยแสดงฝีมือให้เห็นลวดลายกันเลย (หมายถึงในประเทศไทย) ข้าพเจ้าจึงตอบแบบนักเลง "เมื่อไร ที่ไหน ก็ยังได้แต่ในกรุงเทพ ฯ นี่หาสนามยาก" คุณลาโภตอบผมว่า "นั่นซีครับ เราเล่นกันที่อังกฤษยั่วเย้ากันได้ ในเมืองไทยไม่ได้ครับผมกลัวคนอื่นเขาจะเขม่น" ผมแย้งว่า "ก็เราเล่นโต๊ะของเราใครเล่าจะมายุ่ง เอาอย่างนี้ดีกว่า คุณหาโต๊ะที่ไหนได้แล้วบอกผม ผมและคุณจะได้แก้มือกัน" และก็บังเอิญอีกนั่นแหละ ที่หลังจากถึงกรุงเทพ ฯ ได้ ๒ วัน คุณลาโภมาเยี่ยมข้าพเจ้าที่บ้าน ข้าพเจ้าก็ชี้ให้ดูถ้วยสนุกเก้อร์ ซึ่งข้าพเจ้าแข่งขันที่สโมสรออมสินและได้ชัยชนะเป็นรองชนะเลิศให้ดู ลางทีคุณลาโภ จะเอาชนะตอนที่ว่ารองชนะเลิศไม่สำคัญ ต้องชนะเลิศจึงจะแน่หรือไงไม่ทราบ

การเล่นสนุกเก้อร์นี้ เป็นเกมที่ข้าพเจ้าชอบ พอ ๆ กับการยิงนกตกปลาของข้าพเจ้า เพราะเป็นกีฬาในร่ม ชั้นเชิงในการเล่น นักบิลเลียดทั้งหลายย่อมรู้ดี ผู้เล่นทั้งสองฝ่าย ต้องพยายามใช้ชั้นเชิง และพยายามกันกัน จึงจะออกรสออกชาด หากคู่เล่นหรือคู่แข่งขัน ไม่พยายามกันกันแล้ว หมดรสเพราะฝ่ายหนึ่งได้แต่แก้และก็ไม่มีหนทางจะกันอีก คู่ต่อสู้ก็ย่อมจะทำแต้มนำหน้าชิงเกมไปเสียก่อน ผู้เล่นสนุกเก้อร์ต้องเป็นคนมีอารมณ์เย็น เมื่อถูกปรปักษ์กัน ก็ต้องหาเชิงแก้ และหากแก้ได้แล้วไปกันคู่ต่อสู้ไว้ รู้สึกว่าการเล่นสนุกและมักมีการขอแก้ตัวเวลาแพ้ ที่เราเรียกว่าขอแก้เผ็ด ยิ่งผลัดกันแพ้ผลัดกันชนะได้บ่อย ๆ เจ้าของโต๊ะและเจ้าหน้าที่ขายอาหารขายสุรายิ่งชอบ บางทีเท่าที่ปรากฏผู้แข่งขันถูกปรปักษ์กันและยั่วในชั้นเชิง และยิ่งตัวไม่ค่อยได้แต้ม ทั้งเป็นคนไม่มีอารมณ์เย็นพอ ก็มักมีการวางหมัดมวย หรือไม่ก็หักคิวทิ้งกลางคัน ก็มี เท่าที่เคยปรากฏ ยังไม่เห็นมีคู่แข่งขันใดขึ้นโรงขึ้นศาลเพราะการยั่วเย้ากันเลย มีแต่ผู้ที่เล่นเซ็นสโมสรมาก เพราะแพ้ ไม่มีเงินเช่าระเรื่องเดือดร้อนถึงผู้บังคับบัญชาเท่านั้น

ว่าถึงการไปศึกษาของข้าพเจ้าในตอนต้น มีอยู่วิชาหนึ่งที่ข้าพเจ้าไปเรียน คือ วิชาสงครามจิตวิทยา อย่างที่ภาษาฝรั่งขนานนามเสียใหม่ Psychological operation warfare (ความจริง เขาว่าของเขาไว้ดีแล้ว) ซึ่งเป็นเรื่องยุ่งยากหนักใจพอใช้ ได้มีนายทหารชั้นผู้ใหญ่ผู้น้อย ไปศึกษากันมาก่อนข้าพเจ้ามากหลาย บางคนก็เรียกว่า Psy-war ผู้ที่เรียนสำเร็จก็จะได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตรตามธรรมเนียม ข้าพเจ้าใคร่จะสรุปว่าวิชานี้เป็น**วิชาสอนการจับหรือค้นหาเส้น** ทั้งฝ่ายเราและฝ่ายข้าศึกและนำเส้นที่จับนั้นมาเป็นประโยชน์แก่การยุทธ ข้าพเจ้าได้บอกแต่ต้นแล้วว่า เป็นเรื่องของการดำเนินกลวิธีที่บอกใครไม่ได้ นอกจากผู้บังคับบัญชาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องโดยใกล้ชิดต่อสถานการณ์เท่านั้น เอ๊ะ ! บัดเดี๋ยวจะมีผู้แย้งข้าพเจ้าว่า งั้นผู้ที่ไม่ได้เข้าโรงเรียนนี้ ก็จับเส้นไม่เป็นหรือไร ข้าพเจ้าไม่ได้ว่าอย่างนั้น หากจะอยากเป็น Psy-operation officer บ้าง ข้าพเจ้าก็จะให้เป็นได้เพียง **จับเอ็น** เห็นจะพอไปได้ เพราะไม่ได้ไปเล่าเรียนมานี่ ในการเรียนจะยากง่ายแค่ไหนก็ลองพิจารณาจากโคลงสี่สุภาพสองบทนี้ดูบ้างก็ได้

ยิ่งเรียนเวียนหนักกึ้ง หัวสมอง
ยิ่งพูดนั่งเหม่อมอง ไม่รู้
ยิ่งสอบยิ่งทดลอง ยิ่งแย่ ลงฤๅ
ยิ่งอ่านยิ่งอั้นตู้ อัดอั้นตันกมล

ยามดู, ตูนั่งจ้อง ที.วี.
ยามค่ำฟังดนตรี ขับร้อง
ยามดึกเปิดปาร์ตี้ เตรียมร่ำ สุราเฮย
ยามสอบไม่ขัดข้อง เอส. ได้ดังประสงค์

หมายเหตุ เอส. ย่อมมาจาก S ตัวเต็มว่า Satisfied แปลว่าได้ผลเป็นที่พอใจ (ทั้งครูและลูกศิษย์ ?)

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ พันตรี ชัช สวามิส เพื่อนร่วมชั้นไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย ที่อุตส่าห์ช่วยกันพากเพียรเรียบเรียงเป็นโคลงกล่อมใจให้ท่านผู้อ่านได้พิจารณาดู

ท่านผู้อ่านที่เคารพ ในขณะที่ข้าพเจ้ากำลังเขียนเรื่อง "จะทำงานกันอย่างไร" อยู่ มีเพื่อนของข้าพเจ้าคนหนึ่งมาหาถามข้าพเจ้าว่า กำลังเขียนอะไรอยู่ และหยิบเอาต้นฉบับไปอ่านได้หน่อย พลางก็พูดว่า "เอาอีกแล้ว จะทำงานกันอย่างไร อ่านไปไม่รู้เรื่องว่าจะทำงานกันอย่างไรเลย" ข้าพเจ้าก็ตอบว่า "หากจะเขียนเป็นข้อ ๆ บอกความชัดแจงไปตรง ๆอย่างหนังสือสมบัติผู้ดี ของเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทร นักเลงก็จะไม่อ่านอีก ซ้ำสงสัยว่าเคยเห็นหรือเปล่าก็ไม่รู้เพราะมัน Classic ไปหรือไง" เพื่อนข้าพเจ้าไม่ตอบข้าพเจ้าได้ท่าจึงซ้ำไปว่า "เขียนให้อ่านยังบ่นอีกเมื่ออ่านไม่รู้เรื่องก็อย่าอ่าน พูดไม่คิดนี่หว่า" เพื่อนข้าพเจ้าก็ว่า "เออ เขียนไปเรื่อยเถอะวะ อั๊วไปละ"

ข้าพเจ้าคิดว่า ที่เพื่อนข้าพเจ้าว่านี้ ข้าพเจ้าก็ได้คิด ทำนองจิ้งจกทักเขายังฟัง นี่คนพูดให้คิดอย่างนี้จะไม่ฟังกระไรได้ แต่ข้าพเจ้าจะเขียนให้ตรง ๆ เหมือน ๑ + ๑ =๒ รู้สึกไม่มีรสชาดอะไร และอีกประการหนึ่งเลข ๑ ทั้งสอง ๑ แทนอะไรก็ไม่รู้แต่หลักการคำนวณบอกว่า ๑ + ๑ =๒ ข้าพเจ้าก็ไม่ว่า เพราะนักคณิตศาสตร์ว่าไว้อย่างนั้น ทั้งตัวข้าพเจ้าก็มิได้มีเจตนาร้ายต่อผู้ใด เว้นไว้แต่จะให้เรื่องมันปะติดปะต่อน่าอ่านเท่านั้น การแกง เขายังให้มีทั้งเนื้อทั้งน้ำส่วนรสชาดเปรี้ยวหวานมันเค็มอย่างไรนั้นสุดแต่ผู้บริโภคจะต่อเติมเสริมแต่งตามอัชฌาสัย ข้อสำคัญอย่าวกมาหาข้าพเจ้าก็แล้วกัน ว่า ผสมเครื่องแกงไม่เป็น

วันนี้ ข้าพเจ้าขอระงับไว้เพียงนี้ก่อนตั้งใจจะเขียนไปเรื่อย ๆ บังเอิญเพื่อนข้าพเจ้ามาทำให้สมาธิเสีย เลยต้องระงับไว้ชั่วขณะเพื่อตั้งสติ หากท่านผู้อ่านสนใจโปรดแจ้งให้ข้าพเจ้าทราบด้วย เพื่อข้าพเจ้าจะได้ปรับอารมณ์ข้าพเจ้าให้เย็นและทำใจให้เป็นสมาธิในอันที่จะเขียน คุ้ยเขี่ยต่อไป.

สวัสดี

สุภาษิตข้าพเจ้า

— สิงห์โตพลัดเข้าหมู่บ้าน ถูกหมารังแก

— มังกรยามเกยตื้น ถูกกุ้งยั่วเย้า

ลาว = ตีนช้างเหยียบปากนก = น้ำท่วมปากพูดไม่ออก = ไทย

(เสนาสาร ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๒๖๗ ประจำ ๑๖/๓๐ กันยายน ๒๕๐๓ (ปักษ์หลัง))

"จะทำงานกันอย่างไร"

โดย

พันเอก จำนง สังขดุลย์

เสนอ ผู้อ่านที่เคารพ

นับแต่ข้าพเจ้าได้จากกองทัพบกมาอยู่กองบัญชาการทหารสูงสุด ข้าพเจ้าไม่เคยเสนอบทความใด ๆ ให้เสนาสารเลย สมกับที่ข้าพเจ้าเคยปรารภไว้ว่า ตัวไปใจยังอยู่ และจะพยายามเสนอบทความมาสู่ท่านผู้อ่าน เท่าที่เวลาและโอกาสจะอำนวยให้

ข้าพเจ้าเป็นศิษย์เก่าของ รร. ทบ. สงเคราะห์ เมื่อเรียนจบ รร. ไม่มีชั้นที่จะเรียนต่อ ผู้ปกครองก็ย้ายข้าพเจ้าไปหาสถานศึกษาใหม่ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ข้าพเจ้าตามสมควรแก่ฐานะและอัตตภาพ รร. ใหม่ของข้าพเจ้าโต๊ะเก้าอี้ยังว่าง ข้าพเจ้าจึงได้เข้าศึกษาโดยไม่ต้องเสียค่าแป๊ะเจี๊ยะแต่อย่างใด และก็ไม่มีนักเรียนหรือผู้ปกครองคนใดมาว่ากล่าวข้าพเจ้าได้

เป็นธรรมดาอยู่เอง การเป็นนักเรียนใหม่ของข้าพเจ้า ย่อมจะต้องตกเป็นเป้าสายตาของเพื่อนนักเรียนอื่น ๆ แต่ข้าพเจ้ามิได้คิดอะไร เพราะชั้นที่ข้าพเจ้าเรียนอยู่เป็นชั้นสูงกว่า ข้าพเจ้าต้องเจียมตัว และระมัดระวังก็แต่เพื่อนร่วมชั้น เพราะก็อย่างว่า เป็นนักเรียนที่มีวัยวุฒิไม่เท่ากัน แตกต่างกันทั้งชั้นและวรรณะ โดยเฉพาะนักเรียนทุน ข้าพเจ้ายำเกรงมาก เพราะบางคนอายุน้อยกว่าข้าพเจ้า อยู่ชั้นต่ำกว่าด้วยซ้ำ แต่เขาเรียนเก่งมากได้ Pass ข้ามชั้นบ่อย ๆ จนมาเรียนอยู่ชั้นเดียวกับข้าพเจ้า

การศึกษาของข้าพเจ้าอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง อาศัยที่ได้เคยข้ามน้ำข้ามทะเลมาเมื่อครั้งอยู่ รร. เก่าจึงได้นำความรู้ที่มีมาแต่ดั้งเดิม เป็นทุนสำหรับศึกษาค้นคว้าอยู่ในชั้นที่ข้าพเจ้ากำลังเรียน และก็คิดเสมอว่าเมื่อเรียนจบแล้ว ยังไม่ทราบว่าจะไปอยู่ที่ไหน เพราะ รร. วาจาอาชีวะ ข้าพเจ้าก็ไม่เคยได้ศึกษามา จึงยากที่จะทำนายอนาคตได้

ข้าพเจ้าเองเป็นคนตั้งสูตร **คนดีต้องอาศัยนาย คนตายต้องอาศัยสัปเหร่อ** ก็เมื่อเราไม่ทำอะไรดี ๆ ให้นายเห็น หรือบางคนทำแล้วแต่นายไม่เห็น จะเป็นด้วยเหตุใดนั้นสุดแต่กรณี ก็ยากที่จะเอาดีได้ แต่หากท่านผู้ใดจะพึงยึดถือคำพระที่ว่า **ทำดีได้ดี ทำชั่ว**

ได้ชั่ว ก็จะเป็นเครื่องปลอบใจได้มาก และจะทำให้ทุกคนสบายใจ การเสนอหน้าอ้าปากแสดงสรรพคุณสินค้าตัวเอง หาใช่วิสัยคนจะดีไม่ ข้าพเจ้าเองได้ไปศึกษาใน รร. ประชาสัมพันธ์ของสหรัฐมา รวมทั้ง รร. สงครามจิตวิทยาของเขาด้วย และทั้งเคยเป็นผู้บรรยายในวิชาการประชาสัมพันธ์ ทั้งที่ รร. ทหารอากาศ และ รร. การประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ ข้าพเจ้ายอมรับว่า หากขาดการประชาสัมพันธ์แล้ว ใคร ๆ เขาก็ไม่รู้ว่า เราทำอะไรหิริโอตัปปะสำหรับตัวข้าพเจ้า เป็นเรื่องนอกเหนือการประชาสัมพันธ์ พูดง่าย ๆ ว่าข้าพเจ้ารู้ว่า ควรจะทำอย่างนั้นอย่างนี้ แต่ข้าพเจ้าทำไม่ได้ เพราะเป็นการฝืนความรู้สึกข้าพเจ้า หากใครจะติฉิน เป็นความโง่ของข้าพเจ้าเอง ข้าพเจ้าก็ยอมรับ แต่ความหยิ่งในเกียรติภูมิ เป็นสิ่งอันมีค่าสำหรับข้าพเจ้ามาก

ทุกวันนี้ ข่าวที่โจษจันกันมากในหมู่ทหารก็คือ เรื่องระบบการปลดถ่าย ไม่ว่าใคร ๆ ทั้งนั้น ขึ้นชื่อว่าเป็นทหารแล้ว ก็ต้องตกอยู่ในระบบนี้ด้วยกันทั้งนั้น เนื่องจากกองทัพไทยเราไม่เคยใช้ระบบนี้มาก่อน ซึ่งทางราชการได้วางกฎเกณฑ์ไว้รัดกุมพอใช้ จึงทำให้เกิดตระหนกตกใจ ขวัญเสีย ดูประหนึ่งว่าจะโดนระเบิดปรมาณูเข้าแล้ว

ในสมัยก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง ได้เกิดมีการดุนข้าราชการ ทั้งทหารและพลเรือนเป็นการใหญ่ทั้งนี้เนื่องจากภาวะการเงินฝืดเคืองไม่สู่ดุลยภาพ ทำให้เสถียรภาพทางการคลังง่อนแง่น ได้มีข้าราชการชั้นผู้ใหญ่หลายท่าน ได้ยอมเสียสละลาออกเพื่อรับบำเหน็จบำนาญ ทั้ง ๆ ที่ทางราชการยังต้องการตัวอยู่ จึงเป็นเรื่องน่าคิด เพราะมีท่านผู้หลักผู้ใหญ่มากท่านที่สูงอายุ และมีความรู้ความสามารถ ยังจะช่วยราชการได้ดีไปอีกนานแต่ลาออกไปก็เป็นที่น่าเสียดาย หากท่านเหล่านี้จะคิดว่าอายุมากแล้วทั้ง ๆ ที่ยังไม่เกษียณแต่ชิงลาออกไปจะว่าท่านจะบำเพ็ญตนเป็นเยี่ยงฉบับแก่ผู้อื่น และช่วยผ่อนปรนการใช้จ่ายของรัฐก็ยังไง ๆ อยู่ สำหรับตัวข้าพเจ้าไม่มีความเห็นอย่างใด แต่เสียดายคนดี ๆ เหล่านี้เท่านั้น

แต่อย่างไรก็ดี ระบบการปลดถ่ายกับการดุนนั้นต่างกันมาก ข้าพเจ้าไม่มีความรู้ในวิชาเศรษฐศาสตร์จนถึงขั้นปริญญาพิเศษอะไร แต่ก็พอรู้บ้างว่า คราใดที่บังเกิดภาวะเงินเฟ้อ และเงินฟุบขึ้นแล้ว ก็จะเป็นที่ทราบได้ว่า ในกาลอันไม่ช้า ก็จะบังเกิดภาวะเงินฟูอันหมายความว่า ฐานะทางเศรษฐกิจการคลังกะเตื้องขึ้นกว่าแต่ก่อน อย่างไรก็ตามถึงแม้

เศรษฐกิจของชาติจะดีขึ้น แต่เมื่อทางราชการใช้ระบบการปลดถ่ายเมื่อใด ก็หมายความว่าทางราชการได้ดำเนินการฟื้นฟูด้านกำลังพล และคงจะยึดถือเป็นหลักดำเนินการทำนองระเบียบปฏิบัติประจำในปีต่อ ๆ ไป

ในหลักการประชาสัมพันธ์ของทหาร มีอยู่อย่างหนึ่งว่า กิจการเสนาสนเทศ (Troop Information) เป็นสิ่งสำคัญมาก อะไรที่ควรให้ผู้บังคับบัญชาทราบ ต้องรีบกระทำทันที โดยเฉพาะเรื่องที่อาจจะนำพาให้ทหารเข้าใจผิดไขว้เขว ต้องประชุมชี้แจงทำความเข้าใจให้หายข้อข้องใจ ข้าพเจ้าเองสงสัยว่า ผู้บังคับบัญชาบางท่านอาจจะไม่ค่อยนึกถึงข้อนี้ จึงทำให้ทุกคนร้อนรนกระวนกระวายอย่างที่เห็น

เมื่อข้าพเจ้ามีโอกาสได้รับเชิญไปบรรยายที่ รร. การประชาสัมพันธ์ของกรมประชาสัมพันธ์ ข้าพเจ้าได้เน้นให้บรรดาท่านนักศึกษาเหล่านั้นได้คำนึงถึงในเรื่องนี้ให้จงหนัก เพราะเป็นเรื่องของการประชาสัมพันธ์ภายใน หากจะเปลี่ยนชื่อเป็นอะไรก็ตามที ขอให้คิดอยู่เสมอว่า เป็นการเผยแพร่ข่าวสารในวงการหรือสถาบันหนึ่ง ๆ เท่านั้น หากหน่วยราชการอื่น จะพึงยึดถือหลักการนี้และนำไปใช้ ก็จะเป็นประโยชน์แก่หน่วยราชการนั้น ๆ เป็นอันมาก

เนื่องจากข้าพเจ้ารับราชการเกี่ยวข้องกับเอกสารเป็นส่วนใหญ่ จึงมักจะมีเพื่อน ๆ หรือผู้ที่เคารพนับถือมาถามเสมอว่า คำสั่งออกแล้วหรือยัง ตัวจะไปอยู่ที่ไหนอะไรทำนองนี้ สรุปแล้วก็หมายความว่าอยากจะได้ตำแหน่งสูงกว่าที่เป็นอยู่ขณะนี้เท่านั้นเองข้าพเจ้าจึงมาจินตนาการเอาเองว่าท่านเหล่านี้ไม่รู้จักตายหรือไง และเห็นคนอื่นเป็นอย่างไรไม่รู้จักคำว่า **พอ** เสียที คนอื่นเขาก็มีหัวใจเหมือนกัน การจะได้ดิบได้ดีอะไร ก็ควรที่จะคำนึงถึงคนอื่นเขาบ้าง ยิ่งคนที่ไม่ค่อยทำงานด้วยแล้ว พวกนี้จุ้นจ้านมาก ชอบใช้วาทะศิลป์ อันเป็นแขนงหนึ่งของวิชา วาจาอาชีวะ ทับถมผู้อื่นเป็นอาจินต์ ชอบยกตนข่มท่านท่านทั้งหลายหากพบปะบุคคลเหล่านี้ บางท่านอาจจะเหลืออด ข้าพเจ้าขอแนะนำว่า หากท่านจะนึกปลงอนิจจัง และถอยขยายออกไปห่างๆ บาทวิถีของท่านให้มากเท่าใดยิ่งดี และยิ่งไม่เห็นตัวได้ก็จะเป็นการสมควร หาไม่ท่านจะไปก่อคดีวิวาทขึ้น ทำให้เสียผู้เสียคนไปเปล่าๆ งานที่เราจะทำกันอยู่ในดำริการของเรามีมากถม กลับมานั่งขีดเขียนนึกคิดว่า เราจะทำอะไร

[illegible]

[illegible] การเลี้ยงหนูหรือสัตว์เลี้ยงยาก เลี้ยงหมูหรือวัว [illegible]

[illegible]

"[illegible]"

[illegible]

วิสาสะกับนายพล **Matthew Ridgeway** แม่ทัพที่ ๘ กองทหารสหประชาชาติ
ปฏิบัติการรบในเกาหลี ๑๖ เม.ย. ๒๔๙๔

"จะทำงานกันอย่างไร"

โดย

พันเอก จำนง สังขดุลย์

ผมว่างเว้นจากการเสนอบทความให้ "เสนาสาร" ไปเสียหลายเวลา หากเวลาว่างประจวบกับความนึกคิดเกี่ยวกับการทำงาน โดยเฉพาะในฤดูกาล ใกล้ที่จะพิจารณาบำเหน็จกำลังจะมา อันเปรียบเสมือนชาวนาที่หว่านพืชข้าวลงหลังจากที่ได้ทำการไถ ได้คอยประคบประหงมต้นข้าวจนงอกงามเจริญไวขึ้นมา ครั้นได้เวลารวงข้าวสุกอร่าม ก็จะทำการเก็บเกี่ยวฉันนั้น

ข้าราชการก็ไม่ผิดเพี้ยนไปจากชาวนา (อันหมายรวมถึงชาวกสิกรทั่ว ๆ ไปด้วย) คือ ข้าราชการทำงาน เพื่อได้มาซึ่งเงินเดือนและผลตอบแทนคือบำเหน็จความชอบในรอบปีอีกโสดหนึ่ง ส่วนกสิกรนั้นประกอบอาชีพ โดยหวังผลจากพืชไร่เป็นเครื่องตอบแทน

กสิกรผู้ใด มีความขยันหมั่นเพียรศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับพืชกรรม และเอาใจใส่ดูแลพืชที่ตนได้ลงทุนลงแรงไว้ ก็ย่อมจะได้รับผลดีกว่า กสิกรที่ขาดความเอาใจใส่ชนิดที่ทำไร่ไปวันหนึ่ง ๆ จะได้ผลหรือไม่ได้ เข้าทำนองได้ไม่ได้อย่างไรก็ชั่ง ก็เป็นเรื่องที่ช่วยไม่ได้

ธรรมชาตินี้ เคยเป็นอุปสรรคบั่นทอนมนุษย์เรามามากหลาย รวมทั้งการสงครามด้วย ขุนพลแม่ทัพสำคัญ ๆ เคยย่อยยับอัปรา เพราะธรรมชาติมีไม่น้อย ด้วยเหตุนี้ทางการทหารจึงยกย่อง และยอมรับนับถือในความพิศดารของธรรมชาติ และผู้ที่จะเป็นแม่ทัพนายกองที่มีชื่อเสียง จำต้องศึกษาและวิจัยในเรื่องธรรมชาติให้มาก และไม่น้อยไปกว่าหลักยุทธศิลป์ทั้งหลาย ไม่มีใครคำนวณออกเป็นจำนวนเปอรเซนต์ได้ว่า ควรจะศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติมากน้อยสักเท่าไร แต่มีข้อน่าคิดอยู่ว่า ผู้ใดรู้เรื่องธรรมชาติมากกว่าศัตรูเท่าใด โอกาสที่จะเอาชัยชนะแก่ศัตรูก็ย่อมจะมีมากยิ่งขึ้น เรียกว่าได้เปรียบกว่า

ข้าพเจ้ามีความเห็นอกเห็นใจกสิกรที่มีความขยันขันแข็งมาก ที่โดนภัยธรรมชาติเบียดเบียน บางคนที่ข้าพเจ้ารู้จัก ถึงแทบหมดเนื้อประดาตัว เพราะข้าพเจ้าเองเป็นเพียงกสิกรสมัครเล่น ใช้เวลาว่างทดลองปลูกพุดซา พอจะคุยอวดกับเขาได้บ้างว่า มีพุดซา

พันธ์ดี ผลงามลูกดก ก็โดนศัตรูพืชเล่นเอาพุดซาข้าพเจ้าซบเซาไปถนัด อย่าว่าแต่ลูกเลย แม้แต่ใบก็เกือบไม่มี ข้าพเจ้าจำต้องศึกษาหาความรู้จากท่านผู้รู้อีกต่อไป จะทำอย่างไรได้ นับว่าเป็นกรรมที่ได้รับจากธรรมชาติของข้าพเจ้าเอง

ว่าถึงเรื่องการทำงานของข้าราชการ ที่ข้าพเจ้าได้ให้ทัศนะว่าทำงานเพื่อหวังบำเหน็จความชอบในรอบปีอย่างว่า

ในการปูนบำเหน็จนั้น ทางราชการได้วางหลักการไว้กว้าง ๆ ว่า ข้าราชการผู้ใดทำงานดีเด่นกว่าผู้อื่นหาตำหนิไม่ได้ (หมายความว่าไม่ต้องอาบัติสิกขาบทของการขอบำเหน็จ ๆ) ท่านพิจารณาว่าควรปูนบำเหน็จให้ข้าราชการผู้นั้น ๒ ขั้น และว่าข้าราชการผู้ใดทำงานดีเป็นปกติไม่มีบกพร่อง เอาใจใส่ต่อหน้าที่ สิ้นปีท่านเห็นควรให้ ๑ ขั้น ส่วนข้าราชการอื่นรู้สึกว่าจะเป็นผู้ทุศีล ต้องอาบัติหลายสถาน ท่านว่าสิ้นปีควรงด แต่มีข้าราชการอีกประเภทหนึ่ง **ที่ความชั่วไม่มีความดีก็ไม่ปรากฏ หากติดขั้นชั้นยศ ถูกงดเพราะจำเป็น ต้องงดตามกฎเกณฑ์ ไม่เสียหายอะไร และมีโอกาสได้เลื่อนบำเหน็จในเวลาอันควร**

ในเรื่องการให้บำเหน็จกันนั้น ข้าพเจ้าไม่มีความเห็นอะไร เพราะข้าราชการผู้ใดได้บำเหน็จ ก็ย่อมจะมีความปีติยินดี โดยเฉพาะแก่ตัวเอง แต่ยังแผ่ไปถึงบุคคลในครอบครัวด้วย ก่อให้เกิดเมตตาจิต และความกตัญญูกตเวทีคุณยิ่ง ๆ ขึ้นไปอีก ส่วนข้าราชการที่ถูกงด ก็ควรจะระงับใจ เพราะหากตัวไม่ไปทำอาบัติไว้ก็คงจะได้รับการปูนบำเหน็จเยี่ยงเพื่อนข้าราชการด้วยคน การต้องอาบัติทางพระ หากเป็นอาบัติเล็กน้อย ก็พอจะปลงได้ ส่วนอาบัติขนาดต้องปาราชิก พระก็ไม่มีทางจะปลงได้เหมือนกัน

ข้าพเจ้ามีความเห็นอยู่อย่างหนึ่งว่า ถ้าทางราชการจะหวังผลงานให้มีสมรรถภาพยิ่งขึ้น และเป็นการประหยัดรายจ่ายของรัฐ หากเราจะมาพิจารณานำทฤษฎีในวิชาพีชคณิต ที่เรียกว่า Reciprocal มาใช้ดูบ้าง อาจจะเกิดทฤษฎีใหม่ ๆ ในการพิจารณาบำเหน็จขึ้นบ้างก็ได้ กล่าวคือ ทุกปี ทางราชการเคยกำหนดว่าหน่วยราชการจะบูนบำเหน็จ ๒ ขั้นแก่ข้าราชการได้เป็นจำนวนเท่านั้นเท่านี้เปอร์เซนต์ก็ตกเป็นหน้าที่ของหน่วยที่จะต้องพิจารณาคัดเลือกข้าราชการที่ดีเด่นไว้ไปแสดงต่อที่ประชุม ฯ เพื่อเข้าอันดับ

ที่ข้าพเจ้าอ้างมานี้ เป็นสูตรธรรมดา หากใช้ทฤษฎีบทกลับ คือ มาพิจารณาวางหลักเกณฑ์กันเสียใหม่ว่าในปีนี้ทางราชการจะงดบำเหน็จเท่านั้นเท่านี้เปอร์เซนต์ (ทำนองเดียวกับที่จะให้บำเหน็จ ๒ ขั้น) ผลจะปรากฏเป็นอย่างไร ท่านลองพิจารณาดู

ข้าพเจ้าว่า สมรรถภาพของข้าพเจ้าจะเปลี่ยนแปลงไปอีกไม่ใช่น้อย หน่วยราชการจะได้ข้าราชการที่ดี และทุกคนจะกระตือรือล้นขมักเขม้นเอางานยิ่งกว่าที่เป็นอยู่ขณะนี้เป็นแน่ เพราะจะทำให้ข้าราชการที่บำเพ็ญตนเป็นคน**ถึงก็ช่าง ไม่ถึงก็ช่าง** เสมือนรถไฟสมัยสงครามหรือบำเพ็ญตนเป็นคนทองไม่รู้ร้อน ก็จะได้หายไปเสียที และหากจะเอากันให้แน่ ๆ ผู้ใดถูกงดในลักษณะดังกล่าวสองครั้งติด ๆ กันก็ควรจะพิจารณาเปิดทางให้ผู้ให้ผู้อื่นผ่านไปได้แล้ว แต่ข้าพเจ้ามีข้อแม้ว่า สำหรับผู้ที่ติดขั้นชั้นยศและยังไม่เป็นผู้ต้องอาบัติแต่อย่างใดนั้น ก็ชอบที่จะได้รับความปรานีจากทางราชการตามควรแก่กรณีอย่าได้นำไปปะปนกับกฎเกณฑ์ดังว่าเลย.

สวัสดี

(เสนาสาร นิตยสารรายปักษ์ ของกองทัพบก ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๓๑๓ ประจำ ๑๖/๓๑ สิงหาคม ๒๕๐๕ ปักษ์หลัง)

ขนฺติ ธีรสฺสลงฺกาโร

ความอดกลั้น เป็นเครื่องประดับของนักปราชญ์

"ความร่วมมือ"

โดย

พันเอก จำนง สังขดุลย์

ความร่วมมือ (ร่วมใจ) นี้ หากจะแปลเป็นศัพท์ในภาษาอังกฤษ ก็คือ Co-operation ซึ่งถ้าจะแปลกลับมาเป็นพากย์ไทย ก็หมายความถึง การสหกรณ์ ได้ด้วย

ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการทุกวันนี้ ความร่วมมือร่วมใจกัน นับว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก โดยเฉพาะใน ลับ น. จะมีข้อความอยู่ข้อหนึ่ง เกี่ยวกับ "การให้ความร่วมมือ" ซึ่งผู้บังคับบัญชาผู้มีหน้าที่บันทึก ลับ น. ของข้าราชการในปกครอง จะต้องบันทึกในเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการบังคับบัญชา

เรื่องความร่วมมือนี้เป็นเรื่องใหญ่ และมักจะเป็นกรณีพิพาทในวงราชการได้ง่าย ยิ่งเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองซึ่งมีหน้าที่ติดต่อกับประชาชนด้วยแล้ว ความร่วมมือนี้ออกจะมีฤทธิเดชเอาการ เพราะความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง หากจะตีความหมายว่า การอำนวยหรือการให้ความสะดวก ก็คงจะไม่เกินความจริงนัก และหากข้าราชการผู้ใดถูกราษฎรกล่าวหาว่าไม่ให้ความร่วมมือ หรือไม่อำนวยความสะดวกแก่เขาหากปรากฏว่าเป็นความจริง ก็มีหวังต้องอาถรรพ์ ไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่งตามวินัยของ ก.พ.

ความร่วมมือร่วมใจนี้ หากพิจารณาเอาหลักการของ Team Work มาผนวกเข้า ก็จะบังเกิดพลังงานที่จะสามารถฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ ได้โดยง่าย แต่มีเรื่องน่าคิดอยู่ว่า ใน Team Work หนึ่ง ๆ นั้น อาศัย **คน** เป็นปัจจัยสำคัญ ก็ **คน** นี่แหละจะทำให้เกิดเรื่องปวดเศียรเวียนเกล้า เพราะการผิดแข้งผิดขากันในวงงานหนึ่ง ๆ จะทำให้งานดำเนินไปไม่สะดวกหรือคล่องตัวตามที่ควร

การขาดความร่วมมือนี้ ไม่ใช่อื่นไกล ที่แท้ก็คือ การอิจฉาริษยาเป็นมูลเหตุ ทุกคนทำงานอยากให้นายรัก และก็การที่จะให้นายรัก มันก็ต้องรักนายประกอบด้วย มันจึงจะไปกันได้ด้วยดี ทีนี้ไม่ใช่อย่างนั้นเสียซิ กลัวคนอื่นจะชิงความรักของนายไป การทำงานแทนที่จะอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากคนอื่นในกิจการบางอย่าง ซึ่งไม่ใช่งานในหน้า

ที่ของตนและก็แย่งมาทำเสียเอง แต่ก็ทำไปไม่รอด จำต้องอาศัยหรือประสานงานกับคนอื่นซึ่งเขามีหน้าที่โดยตรง กลับปิดบังไม่บอกกล่าวขอความร่วมมือ เมื่อเจ้านายเห็นความไม่เรียบร้อยในการดำเนินงาน ก็สวดสังคหะว่า คนนั้น คนนี้ หรือหน่วยนั้น หน่วยนี้ ไม่ให้ความร่วมมือ หรือถ้าจะให้ดีหน่อย ก็เสนอหน้าเจ้านายไปว่า "บอกเขาแล้ว แต่เขาไม่เอาเรื่อง" เข้าลักษณะทำนองนี้ มันก็เป็นกรรมของผู้ถูกสวด ซึ่งบางคนน้อยนักที่จะได้พบหน้าพบตาเจ้านาย เพราะต่างคนก็ต่างมีงานของตัว เจ้าบทสวดนี้บางครั้งก็จะเป็นมนต์ขลังฝังอยู่ในใจของเจ้านาย ผลพลอยได้ในสิ้นปีบำเหน็จเห็นควรงด เพราะขาดความร่วมมือ **เครื่องบินไอพ่น**แต่ละแบบ แต่ละชนิด พวกเรากลัวกันนักหนา แต่**เครื่องบิน ยู – พ่นนี้** ยอดกว่าเป็นไหน ๆ สิทธิการิยะ ท่านว่าให้พึงระมัดระวังการสวดชนิดนี้ให้จงหนัก ปะเหมาะเคราะห์หามยามร้าย จะกลายเป็น**คนเสียคน**

ความร่วมมือนี้ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เป็นพลังงานมหาศาล มีทั้งคุณและโทษ มีทั้งดีและทั้งไม่ดี การร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาการงานของชาติร่วมกับรัฐบาลนั้น เป็นสิ่งที่ประเสริฐ ไม่มีใครตำหนิ จะเป็นด้วยกำลังกาย กำลังความคิด ใช้ได้ทั้งนั้น แต่การร่วมมือร่วมใจกันที่เรียกว่า ร่วมกันจัดสหกรณ์ ไม่อยากจะยกตัวอย่าง คิดว่าตั้งไว้เป็นปัญหาให้ไปใคร่ครวญคิดดูเอง หาคำตอบได้เอง อย่างนี้เขาว่าเป็นนักศึกษาที่จัดได้ว่ารู้แจ้งเห็นจริง และจะได้ไม่สมัครตัวเข้าเป็นสมาชิกในสหกรณ์ ฯ ดั่งว่า กล่าวคือ มีการเบียดบังหน้าที่รับราชการ กีดกันผู้อื่น หาประโยชน์จากการรับราชการตามตำแหน่งที่หารายได้อันมิชอบ กอบโกยเงินทองในทางมิจฉาอาชีวะ กินสินบาท คาดสินบน ฯ ล ฯ เช่นนี้ ทางพระท่านว่า เป็นการประกอบอาชีพที่ไม่สุจริต เงินทองที่ได้มามันร้อน ไม่ก่อความสุขให้แก่ตัว ซ้ำตายไปแล้ว ก็ไม่มีใครเขาจะอนุโมทนา จะหาที่อยู่ไม่ได้แม้ในเมืองนรก ยมพบาลท่านจะไม่เวทนาและรับเลี้ยงไว้ คนที่ตกนรกนี้ถึงแม้จะดีจะชั่ว ก็ยังมีพญายมท่านปกครอง และไอ้ที่ตายไปแล้วไม่มีที่จะอยู่แม้กระทั่งนรกนี้แย่มาก

ฉะนั้น ในกาลต่อไป คิดว่าคำว่า "ความร่วมมือ" นี้ เป็นเรื่องน่าคิดมาก จะขอความร่วมมือจากใคร ก็บอกให้เขารู้ จะให้ความร่วมมือใครก็ให้ด้วยความเต็มใจ เพราะแต่ละคนก็ได้ศึกษาหาความรู้มามากแล้ว และก็เพราะความรู้นี่แหละ ทำให้ทุกคน

มีตำแหน่งหน้าที่ มีอาชีพที่ดี จึงขออย่าได้ลืมเสียซึ่งคำในภาษาอังกฤษเพียง ๔ – ๕ คำ คือ What Why When Where และ How อันว่าใคร ๆ ย่อมรู้ดี แต่มักไม่ใคร่นำมาใช้ในภารกิจเกี่ยวกับความร่วมมือ ซึ่งหากได้พิจารณานำมาใช้ ผลบุญมันก็จะเกิดขึ้นทั้งสองฝ่าย หากจะมีการสวดกันขึ้น ก็เรียกได้ว่า เป็นการสวดชยันโต ฉะนี้

ลาบ่อยไม่คิด
มีกิจไม่ทำ
ความจำไม่มี
จะดีอย่างไร ?

(เสนาสนเทศ ปีที่ ๑ ฉบับ ที่ ๓ ๑๕ มี.ค. ๕๖)

....

ความตาย เป็นละครชีวิตฉากสุดท้ายของเรา ไม่ว่าละครชีวิตนั้น ๆ จะมีบทบาทอย่างไรก่อนปิดม่าน "เข้าโลง" ก็ต้องผ่านการแสดงละครฉากสุดท้ายทุกคน ฉะนั้นในระหว่างที่มีชีวิตอยู่ จึงควรแสดงบทบาทของตนให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อเป็นกุศลปัจจัยติดตัวไปภพหน้า

"เรื่องของการนอน"

โดย

พันเอก จำนง สังขดุลย์

ข้าพเจ้าเปิดพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๔๙๓ เพื่อพลิกหาศัพท์ศัพท์หนึ่ง บังเอิญพบเรื่องของการนอนซึ่งนิยามไว้หลายประการ และเป็นเรื่องน่าคิด ทำให้เกิดมโนภาพขึ้นในใจ ก็ใคร่จะระบายให้ท่านทั้งหลายได้ทราบ จะเป็นประโยชน์หรือไม่เป็นนั้นไม่อยู่ในอาณัติและไม่มีข้อผูกพันใด ๆ ทั้งสิ้น มีอยู่แต่ว่าอยากจะให้มีเรื่องลงตีพิมพ์ให้เต็ม ๆ หน้า หาไม่ท่านผู้อ่านซึ่งเป็นแฟนจะต่อว่า อยู่ ๆ หนังสือก็ไม่ออก หยุดไปเฉย ๆ ทำนองออกก็ได้ไม่ออกก็ได้ อะไรทำนองนั้น ก็จะให้ทำอย่างไรได้ในเมื่อคนในสำนักงาน ฯ ก็มีน้อยตัว ไปกันหมด เรียนหนังสือบ้าง หยุดพักร้อนบ้าง ลากิจลาป่วยตามสิทธิโดยชอบธรรมของเขาบ้าง และประการสำคัญบล๊อกหน้าปก เกิดมีอันเป็นไป คือไปพิมพ์ที่กรมแผนที่ทหาร เกิดอันตรธานเหมือนอย่างคนในที่ทำงาน (ทุกแห่ง) อยู่ ๆ ก็มา อยู่ ๆ ก็หายหน้าไปเฉย ๆ กินเงินเดือนเขาแล้วไม่ทำงานให้เขามันจะใช้ได้ที่ไหน

เรื่องของเรื่องเป็นอย่างนี้ หน้าปกหมด จำต้องพิมพ์ใหม่ จะพิมพ์ก็พิมพ์ไม่ได้ เพราะขาดบล๊อก กรมแผนที่ทหารจัดทำบล๊อกให้ กว่าจะแล้วเสร็จมันก็เป็นดังนี้ จึงขอให้ท่านทั้งหลายโปรดทราบ จะให้อภัยหรือไม่ข้าพเจ้าก็ว่าสุดแล้วแต่ท่าน เพราะเป็นเอกสารที่มิได้วางขาย กำไรก็ไม่เคยมี ซ้ำยังขาดทุนทุกคราวที่หนังสือออกแล้วจะให้ทำอย่างไร อัฐยายมันก็ต้องซื้อขนมยายวันยังค่ำ

ข้าพเจ้าออกจะเขวไปมาก จึงอยากจะเข้าเรื่องเสียทีโดยจะนำคำว่า "นอน" ในพจนานุกรม ฯ มาสาธยายโดยลำดับดังนี้

นอน ก. หยุดพักร่างกาย โดยเอนตัวลงกับพื้นหรือที่ใด ๆ ถ้าเส้นประสาทไม่ทำงานเรียกว่า **นอนหลับ** ข้าพเจ้าว่า ถ้าไม่หายใจหรือหายใจไม่ออก เรียกว่า **ตาย** ถ้า

มีอาการคว่ำเรียกว่า **นอนคว่ำ** ถ้ามีอาการหงาย เรียกว่า **นอนหงาย** เป็นต้น ข้าพเจ้าว่า หากเป็นคุณผู้ชายนุ่งสะโหร่งมีผ้าขาวม้าคาดพุง ข้าพเจ้าเรียกว่า **นอนผึ่งพุง** หรือ **นอนแผ่สองสลึง**

— ลักษณะที่ตรงกันข้ามกับตั้ง ใช้โดยปริยาย หมายถึงของสูง ๆ ทอดลง

— **นอนก้น** ว. อาการที่ผลหรือกากในของเหลวลงไปสู่ก้นภาชนะ ข้าพเจ้าว่า **ตกตะกอน** เหมือนกะแช่ในไห หากท่านผู้ใดเสพเข้าไปจะมีอาการมึนเมามากกว่าธรรมดา แต่ข้าพเจ้าไม่ว่า ขอให้พูดจารู้เรื่องเป็นใช้ได้

— **นอนกิน** ก. ไม่ทำงาน โดยมีผลประโยชน์ทางดอกเบี้ย ข้าพเจ้าว่าเป็นพวก **เสือนอนกิน** เช่น เป็นกรรมการสืบราคาของ, ตรวจรับของ, ซ่อม ๆ แซม ๆ รถรา บ้านช่อง เป็นต้น กระซิบกระซาบหาเบี้ยใบ้รายทาง พวกนี้สักวันจะต้องรับผลกรรมที่ทำไว้ ข้าพเจ้าขอเตือนว่า กินกันมากมานานแล้ว ให้เพลา ๆ ลงหรือเลิกเสียที จะดี

— **นอนใจ** ก. วางใจ ไม่รีบร้อน ข้าพเจ้าว่า บำเพ็ญตนเป็น **คนทองไม่รู้ร้อน** กระหยิ่มใจนึกว่าไม่มีใครรู้ความระยำของตน ใครขอความช่วยเหลือร่วมมือ ไม่มีกะจิตกะใจกระตือรือร้น ทำเป็นธุระไม่ใช่ ของหลวงจะเสียหาย ให้รับทำรับซ่อม ก็เฉย ใครจะทำไมข้าพเจ้าสงสารรัฐบาลและราษฎรที่จ้างคนพวกนี้ไว้

— **นอนตาไม่หลับ** ก. นอนหวาดต่อภัยหรือเป็นทุกข์ ข้าพเจ้าว่าเป็นการสมควรแล้ว เพราะทำกรรมไว้มาก ยิ่งหายใจไม่ได้ ข้าพเจ้าว่ายิ่งดี จะได้หมดเวรหมดกรรมไปเลยเรียกได้ว่าเป็นพวก **หายใจไม่ทั่วท้อง**

— **นอนนก** ก. นั่งหลับ ได้แก่พวกกินเหล้าเมายา เที่ยวดึก ๆ ดื่น ๆ ลักลอบเล่นการพนันมาทำงานก็นั่ง **สับประหงก** เพราะอดนอน เมื่อจะนอนทั้งทีก็ขอให้นอนให้สบายไม่ได้หรือ วันลากิจก็มี มานั่งแบบนี้มันคล้ายยาจก หากมีกะลาอยู่ ข้าพเจ้าอยากจะทำทานให้เลย

— **นอนโรง** ก. นอนค้างคืนล่วงหน้าก่อนเวลาที่โรง ข้าพเจ้าว่าคล้าย ๆ กับ **ไก่รองบ่อน** เป็นตัว **ยืนโรง** เอ้เตตันเย ไม่ค่อยได้ไปไหนมาไหนกับเขา แย่หน่อย เป็น

พวกประเภท ความชั่วไม่มี ความดีไม่ปรากฏ หากเป็นหญิงโสเภณี คุณผู้ชายต้องระวังตัวให้มาก อย่าได้ประมาท โทษถึงทำพันธุ์ต่อไปไม่ได้ จะสูญพันธ์

– **นอนวัน** ก. หมุนเร็วเที่ยงตรง (ใช้เรียกลูกข่างที่หมุนเรียบ) ข้าพเจ้าว่าเป็นพวก **เถรตรง** สะมะถะดี

– **นอนเวร** ก. ผลัดเปลี่ยนกันมานอนรักษาการณ์นอกเวลา ข้าพเจ้าว่าพวกนี้มักจะอ้างสิทธิ์กับลูกเมียบ่อย ๆ เพราะราชการสั่งไม่อยู่ไม่ได้ แต่ตัวเองถือ **ทุภาสิต** ว่าเวรย่อมระงับด้วยการไม่อยู่เวรบ่อย ๆ และเอาสิทธิ์อันนี้ไปหาความสำราญ หรือทำธุรกิจของตัวเอง ข้าพเจ้าว่าก็ดีเหมือนกัน หากรู้จักใช้และไม่รบกวนผู้อื่นเขา

– **นอนหลับทับสิทธิ์** ก. ไม่ใช้สิทธิ์ที่ตนมีอยู่เมื่อถึงคราวจะใช้ ข้าพเจ้าว่ามันไม่อย่างนั้นนะซิ พอจะมีโอกาสได้ตำแหน่งได้หน้าที่ละเต้นเหย็งเลย หากจะนอนหลับทับสิทธิ์ ก็หลับให้ตลอด อย่าสะดุ้งผวาตัดหน้าตัดตาคนอื่นเขา มันไม่ดี ชอบขับรถแซงซ้ายแซงขวา จราจรเขาจะว่าเอา โตแล้วอายเขา

ข้าพเจ้าสาธยายเรื่องของการนอนตามพจนานุกรม ฯ มาให้ท่านทราบ ทั้งนี้มิได้มุ่งหวังอะไร เพราะลักษณะของคนอ่านหรือดูหนังสือมีอยู่ด้วยกันหลายประเภท สุดแต่อารมณ์จะนำพา เรื่องการนอนในทัศนะข้าพเจ้ามีอยู่สามอย่าง คือ

๑. พุทธไสยาสน์ คือ นอนอย่างพระ กล่าวคือ นอนตะแคงข้างขวา ลักษณะการเช่นนี้ ในทางสุขภาพ ก็เพื่อให้หัวใจทำงานสะดวก ไม่นอนทับหัวใจ

๒. มาตไสยาสน์ นอนอย่างมารดา คือหญิงมีบุตร มารดามักจะนอนตะแคงซ้ายให้ลูกทานนมยอมทนให้หัวใจของตัวเองถูกบีบบังคับ และให้บุตรได้รับความสุขเต็มที่ เอ๊ะเดี๋ยวจะมีผู้ค้านข้าพเจ้า ไม่งั้นมารดาก็จะคล้ายเป็นนางมณโฑไปหรือ ข้าพเจ้าจนปัญญาแต่คิดว่า คงไม่มีมารดาที่ไหนจะให้บุตรดูดนมข้างเดียว ท่านคงจะทราบดีในการรักษา convex หรือ concave ของท่านเอง

๓. เปตไสยาสน์ อันนี้เป็นที่รู้กันแจ่มแจ้งในบรรดานักดื่มทั้งหลาย คือนอนอย่างเปรตนอนคว่ำนอนหงายตะแคงซ้ายตะแคงขวานอนแผ่สองสลึง อะไรทำนองนี้

เข้าอยู่ในลักษณะ **นอนนอกแบบ** ใครจะว่าอะไรก็ช่าง ฉันชอบของฉันนี่ พวกนี้บางที่ไม่กางมุ้งนอน บางทีไม่ชอบนอนบนที่นอน หาได้ทั่วไปตามศาลาวัด

ข้าพเจ้าว่าของข้าพเจ้าเองมามากแล้ว แต่ยังมีท่านผู้รู้ คือ ขงจื๊อ ท่านกล่าวไว้ว่า ลักษณะการนอนที่จะสบายนั้น ต้องนอนให้ปลายเท้ากับศีรษะอยู่ประมาณในระดับเดียวกัน

ท่านเชื่อหรือไม่ ข้าพเจ้าไม่ทราบ และท่านจะชอบนอนอย่างไร ก็สุดแต่ท่าน ขอแต่ว่าเวลาท่านจะนอน ก็ขอให้ท่านหลับสบาย จงฝันแต่สิ่งที่ดีมีมงคลเท่านั้น ข้าพเจ้าจะขอบคุณมาก.

สวัสดี.

(เสนาสนเทศ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑๗ ๑ พ.ค. ๐๗)

ใครก็ตามมีจิตคิดมุ่งร้าย มักทำลายเขาอื่นไปทั่วถ้วน
เพื่อชูตนเป็นดารากว่าทั้งมวล คอยก่อกวนยุยงส่งเสริมความ
อะไรดีกล่าวร้ายกลายเป็นผิด เพียรชวนคิดให้เคียดเกลียดหยาบหยาม
วันหนึ่งเกิดผลที่ทำความเสื่อมทราม **กรรม**จะตามสนองตนทุกข์ทันเทียว

อ.ร.ส.

"เรื่องของการมองไกล ๆ หายใจยาว ๆ"

โดย

พันเอก จำนง สังขดุลย์

ท่านผู้อ่าน และท่านสมาชิก "เสนาสนเทศ" ที่เคารพ

นับแต่ "**เสนาสนเทศ**" ได้จุติขึ้นในบรรณโลก และดำรงทรงอยู่จนตราบเท่าทุกวันนี้ก็นับว่า หากเป็นข้าราชการที่ติดขั้นขึ้นเงินเดือนก็เข้าขั้นทะลุอันดับสอง และเกือบเต็มขั้นทะลุอีกแล้ว และจะทะลุหรือไม่ทะลุ "เสนาสนเทศ" ก็คงจะต้อง **เดินไป เดินไป** ฯลฯ(เพลง ทร.) **โดยไม่มีการหยุดยั้ง เพราะเป็นคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ที่ได้สั่งให้ "เสนาสนเทศ" เป็นเสื่อมวลชนสำหรับกางบัญชาการทหารสูงสุดของเรา**

อันการสื่อข่าวนี้ เป็นปัญหาใหญ่ เพราะเราต้องพิจารณาว่า อะไรเป็นข่าว จะหาข่าวมาจากไหน เจ้าหน้าที่ควรจะดำเนินการหาข่าวอย่างไร ฯลฯ ซึ่งเป็นปัญหาร้อยแปดพันประการ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่จัดทำ หากจะว่าไปโดยไม่เกินความจริง ก็คือ **มีคนมากแหละดี** จะได้ช่วยกันจัดทำและออกหนังสือพิมพ์ให้ทันกำหนดเวลา ไม่มีการออกบ้าง เว้นเสียบ้าง ซึ่งท่านผู้อ่านคงจะเคยประสบจาก "เสนาสนเทศ" นี้เองมีระยะหนึ่งที่ "เสนาสนเทศ" ไม่คลอดตามปกติ เพราะอะไร อยากจะเรียนว่า เจ้าหน้าที่ไม่มี ไปศึกษาเล่าเรียนเมืองนอกบ้าง เมืองในบ้าง ไปประชุมอะไรต่อมิอะไรเสียบ้าง เจ้าหน้าที่ ๆ มีอยู่ในสำนักงาน ๆ ไม่เคยศึกษาเล่าเรียน ก็จัดทำหนังสือ, พิมพ์ผิด ๆ ถูก ๆ ทำนองเรียงพิมพ์อ่านแล้วเป็น "เล-อะเท-อะ" หรือทำอะไรทำนองนั้น ปล่อยห้าแต้มออกมาบ่อย ๆ เพราะขาดการตรวจพิสูจน์และความชำนิชำนาญในการจัดทำอันเป็นเรื่องของการควรตำหนิ แต่ก็น่าเห็นใจอยู่บ้าง

เรื่องการทำงานในทุกสำนักงาน ย่อมจะต้องมีผู้บังคับบัญชา ผู้ช่วย ฯ และผู้ใต้บังคับบัญชา อันเป็นการปกครองบังคับบัญชากันตามสายงานทุกหนทุกแห่งไป และก็เป็นธรรมดาอีกนั่นแหละ เดี๋ยวคนนั้นได้เลื่อนยศชั้น เดี๋ยวคนนี้โยกย้ายไปที่นั่นมาที่นี่

เดี๋ยวคนโน้นไปเรียนนอก เดี๋ยวก็ไปเจ็บป่วยนอนโรงพยาบาล หน่วยราชการขอไปสอนโรงเรียนนั้น โรงเรียนนี้บ้าง ในทัศนะของผู้บังคับบัญชา หรือเพื่อนข้าราชการที่เคารพนับถือกัน ก็ต้องการแสดงน้ำใจออกให้เห็น ด้วยการเลี้ยงรับเลี้ยงส่งบ้าง ไปเยี่ยมเยียนบ้าง ก็เรื่องพรรค์นี้จำต้องมีการเสียอัฐพศเป็นธรรมดา ซึ่งในฐานะผู้บังคับบัญชาก็ย่อมจะต้อง **เสีย** เพื่อให้ได้มาซึ่ง **น้ำใจ** ไม่มีใครอยากเสียสตางค์ แต่เมื่อเป็นผู้บังคับบัญชา ก็ต้อง **เสียสละ** เพื่อผู้ใต้บังคับบัญชา เท่านั้นไม่พอ ยังโดนหาว่าเอาเวลาราชการไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว เกี่ยวกับปากหอยปากปู การพรรค์นี้หากปฏิบัติเป็นปกตินิจสินก็ควรดอก แต่ก็ควรจะได้สอบถามหรือหาข้อเท็จจริง ให้แน่ ๆ เสียก่อนที่จะหาเหตุพล่อย ๆ เพราะทุกคนไม่ใช่ลูกเศรษฐี หรือเป็นนักไถ หรือนักเล่นแร่แปรธาตุ จะได้หาสตางค์คล่อง ๆ มาเที่ยวเลี้ยงลูกน้อง ลูกของตัวเองและตัวอาตมาเองยังแย่ ใครโดนอย่างนี้ระวัง เขาเรียกว่า**ถูกด่าเป๊ะเจี๊ยะ** หรือเจ้าตัวโดนสวดสังคหะเข้าแล้ว **จะทำบุญได้บาป**

เป็นหัวหน้าหน่วยราชการนี้ลำบาก และคิดว่าทุกคนเคยทำหน้าที่ผู้บังคับบัญชามาแล้วเกือบทุกคนนับแต่ ผบ. หมู่, ผบ. หมวด, ผบ. ร้อย (นี่ว่าตำแหน่งทาง ทบ.) และตามลำดับสูงขึ้นเรื่อย ๆ วิชาประมุขศิลป์ที่ พล.ต. จำรูญ วีณะคุปต์ ผู้วายชนม์ไปแล้วได้อุตส่าห์เรียบเรียงขึ้นนั้น เป็นเรื่องที่น่าศึกษาและทำความเข้าใจให้มาก เพราะอาจจะกล่าวว่าเกือบจะเป็นศาสตร์ ก็เห็นจะไม่ผิด การศึกษาเรื่อง **ศาสตร์** หรือ **สาด** นี้ผู้ให้การศึกษาก็ดีและผู้รับการศึกษาก็ดี ต้องเรียนรู้ว่า กำลังศึกษาในแขนงไหน อย่าปะปนกัน โดยมากเท่าที่สังเกต ส่วนมากชอบศึกษาในแขนงวิชา **สาด** มาก เพราะเรียนง่ายรู้ง่าย **เครื่องบินไอพ่น** ไม่ค่อยน่ากลัวเหมือน **เครื่องยุ—พ่น** เพราะ **บ. ยู—พ่น** พอเกาะหมู่ได้ ก็จะเป็น **พ่น** ในวิชาสงครามจิตวิทยาที่ได้เคยเล่าเรียนมา ชอบมาก สมดังสุภาษิต ที่ว่า "**เสาศิลาแปดศอก ตอกเป็นหลัก ไปมาผลักบ่อยเข้าเสายังไหว ฯลฯ**"อันเป็นกลยุทธอันหนึ่งที่ฝ่ายคอมมิว-นิสต์โจมตีประเทศไทยอยู่ทุกวันนี้ ซึ่งพวกเราควรจะช่วยกันหาทางป้องปรามให้ดี อย่าให้มีการบ่อนทำลายเกิดขึ้น จะเป็นภัยต่อส่วนรวมของประเทศชาติได้

ในการทำงานหรือปฏิบัติหน้าที่นั้น ชอบที่หน้าที่ใครก็หน้าที่ใคร เพราะมีระเบียบบริหารราชการเป็นแนวอยู่แล้ว งานมีไม่ทำ ชอบเป็นบริษัทไทยเดินเล่น หรือเป็น

นักสื่อข่าว ก็ดีเหมือนกัน เพราะสำนักงาน **"เสนาสนเทศ"** ยังขาดคุณลักษณะของบุคคลเหล่านี้อยู่ ท่านผู้สนใจกรุณาติดต่อได้ เพราะสำนักงาน ฯ ถือเสียว่า **"รกคนดีกว่ารกหญ้า แต่หากรกคนบ้า รกหญ้าดีกว่ารกคน"**

เรื่องเกี่ยวกับ **"วงศ์ไพบูลย์"** ก็ไม่ใช่เป็นเรื่องเล็ก กล่าวง่าย ๆ ว่า ในกลุ่มหมอดูอย่างหนึ่ง กับกลุ่มฝ่ายในอย่างหนึ่ง เมื่อไรก็เมื่อนั้น พูดดูกันทีไร เรื่องผัวจะมีเมียน้อยไหม ร้อยทั้งร้อยเป็นอย่างนี้ใครจะมีมากมีน้อย มันเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล การชอบแส่หาเรื่องวุ่นให้เกิดกับครอบครัวของตัวก็ช่างเขาปะไร เรารักสงบก็อย่าไปพะวงหลงใหลเกี่ยวข้อง ขอบอกกล่าว สงสารคนที่ถูกกล่าวหาจริงบ้าง ไม่จริงบ้าง เรื่องออกจากปากคนนี้ไปเข้าหูคนโน้น ออกจากปากคนโน้นมาเข้าหูคนนี้ ไม่ดีแน่ ขอให้ท่านที่สนใจเรื่อง **มากๆ น้อยๆ** ให้ดีใกล้เวลาบำเหน็จแล้ว ข้อสำคัญก็คือ ในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชาเคยโดนเองยังไม่ทันตายเลยพอสามีไปราชการ รับเงินเดือนไม่ได้ มาแล้ว ใครจะไปรู้ได้อย่างไรใครจะใหญ่กว่าใคร อ้าว หากไม่จัดการให้นำเรื่องไปร้องเรียนข้าม (โต๊ะ) ไปหาเจ้านาย หาว่าไม่อำนวยความสะดวกช่วยเหลือครอบครัว ก็ใครจะไปตรัสรู้อย่างไร ใครเป็นของใคร เพราะสมัยนี้พวกน้อย ๆ ไม่ใช่ **น้อยธรรมดา** เสียแล้ว ชอบอ้างเคยเป็นของท่าน(ใหญ่ ๆ ทั้งนั้น) มาแล้ว เวลาซื้อขายตกลงราคากัน ได้ราคาดี ก็เป็นกรรมของท่านชายที่โดนอ้างอิง เรื่องนี้ต้องระวังตาม้าตาเรือให้ดี จริงไม่จริงหากโดน **ยู–พ่นว่า** ไปเกี่ยวข้องกับใครเข้า ไม่วายจะร้อนใจ หากเคยหากินทางเป็นทนายก็พอจะสู้คดีได้ แต่หากสันดานใครว่าช่างมัน ถือสันโดษจะแย่ เพราะโดยมากพวกมักไม่เอาเรื่องใคร ทนสู้อยู่ในรัง จริงไม่จริง ขอท่านผู้อ่านพิจารณาเอง จำไว้ให้ดีว่า ผู้ที่ไม่อิจฉาริษยาเรา คือ พ่อแม่เราเท่านั้น เว้นไว้แต่ท่าน**ที่มีจิตเป็นธรรม** ไม่ลำเอียง บางท่านเท่านั้น

เรื่องของมองการไกล ๆ ตามหัวเรื่องนี้ก็อีกนั่นแหละ มักจะไม่พ้นหลักธรรมะ อันเกี่ยวกับ อคติอยู่ข้อหนึ่ง ซึ่ง **มีการลูบหน้าปะจมูก** อย่างที่ว่า ๆ กัน จึงใคร่ให้ลองพิจารณาสมมุติฐานว่า หากท่านจะขึงเชือกหรือจะให้ดี เอาเหล็กเส้นก็ได้ เพราะเชือกหรือเหล็กก็เป็นวัตถุด้วยกัน หากแต่แรงดึงและความแกร่งไม่เท่ากัน ขึงจากจุด ก. ถึงจุด ข. ถึงยาวเท่าใดยิ่งดี เมื่อขึงตึงดีแล้ว ถ้าท่านมองผ่านสองจุดในทางดึง ท่านจะเห็นว่าเชือก

หรือเส้นเหล็กนั้น เป็นแนวตรงดี แต่ถ้าท่านมองทางระดับ ท่านจะเห็นว่า มีการ ตก **ท้องช้าง** เรื่องนี้ท่านจะเถียงไม่ได้ เพราะเป็นไปตามกฎแห่งกระวิทัศ อันเป็นแรงดึงดูดของโลก ท่านจะมองทางไหน พิจารณาดู

โลกเรานี้หมุนไปไม่หยุดยั้ง ดาวนพเคราะห์ที่อยู่รอบดวงพิภพ ก็หมุนเวียนไป บางทีก็มีพักร์ มีมณฑ์ และมีเสริด คือมีหมุนเซถอยหลัง มีหมุนอยู่กับที่และมีการเคลื่อนที่เร็วผิดปกติอันเป็นสิ่งที่โหร และผู้สนใจต้องศึกษาค้นคว้า เนื่องจากมีส่วนสัมพันธ์กับโลกและมวลมนุษย์ ใครจะเชื่อหรือไม่ พูดยาก สำหรับผู้ที่ไม่ศึกษาค้นคว้า แต่เท่าที่ปรากฏมักจะค่อนข้างแน่ เหตุนี้ เขาจึงให้ชื่อ **ดวง** แต่เรื่องที่แน่ ๆ นั้น ไม่ใช่ที่ **ดวง** อย่างเดียว อยู่ที่ **กรรม** ด้วย

อีกเหมือนกัน ที่อยากจะระบายอะไร ๆ ให้ผู้อ่านทราบ เพราะที่สำนักงานเสนาสนเทศ ได้มีคติเตือนใจเกือบเต็มฝาผนัง มีคติอันหนึ่งติดไว้ว่า "**จะตายทั้งทีก็ขออย่าให้เป็นผีที่คนตามสาปแช่ง**" ติดมานานนมเต็มที เกิดมีปากหอยปากปูว่า "เสนาสนเทศ" นี่ ว่าไม่เลือกใครเป็นใคร ก็อยากจะทราบว่า คนที่เอาความคิดของเขาไปว่านะ ได้ศึกษาทะลุเข้าไปในตัวอักษรหรือเปล่า หรือว่า อ่าน ๆ ไปอย่างนั้นเอง แล้วแปลเจตนาของผู้ให้คติพจน์ไปคนละทาง ลำบากมาก ฟังวิทยุว่า "**สันดอนขุดได้ สันดานคนดัดยาก**" ก็ไม่ค่อยจะเชื่อสนิทหูนัก สำหรับ **สันดอน** พอเชื่อ แต่เรื่อง **สันดาน** ต้องคิดหน่อย

ที่ขีดเขียนมานี้ ไม่มุ่งหมายอะไร นอกจากว่า จะเตือนสติผู้ขับรถ ให้ดูซ้ายดูขวา ดูหน้าดูหลังบ้าง และหากเห็นสัญญาณ หยุด – ดู – ไป ก็อย่าไปละเมิดเข้า เวลาเหน็ดเหนื่อยก็ผ่อนหายใจยาว ๆ เดี๋ยวก็หายเหนื่อย หากจะขับรถเร็ว ก็ต้องเพ่งดูทางไกล ๆ เข้าไว้หน่อยเท่านั้นเอง อย่าเที่ยวบีบแตรขอทางแซงไม่เลือก เอาประโยชน์ตนแต่ฝ่ายเดียว เพราะรถคันอื่นเขาก็อยู่บนทางจราจรและอยากไปเร็วเหมือนกัน.

สวัสดี.

(เสนาสนเทศ ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑๙ ๒๓ ก.ค. ๐๘)

"เกี่ยวกับการนอน"

โดย

พันเอก จำนง สังขดุลย์

ที่นำเรื่องของ **การนอน** มาเสนอท่านผู้อ่านนี้ ไม่มีเจตนาอื่นใดมากไปกว่าจะให้ทราบว่า **การนอน** นั้นเป็นอิริยาบถอันหนึ่ง นอกเหนือไปจากการ **ยืน** และ **การนั่ง** อันเป็นอิริยาบถของมนุษย์ทั้งหลาย รวมทั้งสัตว์ด้วย

ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๔๙๓ ได้อรรถาธิบายไว้ว่า

นอน ก. หยุดพักร่างกายโดยเอนตัวลงกับพื้นหรือที่ใด ๆ ถ้าเส้นประสาทไม่ทำงาน เรียกว่า **นอนหลับ** ถ้าอาการคว่ำ เรียกว่า **นอนคว่ำ**, ถ้ามีอาการหงาย เรียกว่า **นอนหงาย** เป็นต้น, ลักษณะที่ตรงกันข้ามกับตั้ง, ใช้โดยปริยายหมายถึงที่ของสูง ๆ ทอดลง, **นอนก้น** ว. อาการที่ผงหรือกากในของเหลวลงไปอยู่ก้นภาชนะ, **นอนกิน** ก. ไม่ทำงาน โดยมีผลประโยชน์ทางดอกเบี้ย, **นอนใจ** ก. วางใจ, ไม่รีบร้อน, **นอนตาไม่หลับ** ก. นอนต่อหวาดภัยหรือเป็นทุกข์ **นอนนก** ก. นั่งหลับ, **นอนโรง** ก. นอนค้างคืนล่วงหน้าก่อนเวลาที่โรง, **นอนวัน** ก. หมุนเร็วเที่ยงตรง (ใช้เรียกลูกข่างที่หมุนเรียบ), **นอนเวร** ก. ผลัดเปลี่ยนกันมานอนรักษาการณ์นอกเวลา, **นอนหลับทับสิทธิ** ก. ไม่ใช้สิทธิที่ตนมีอยู่เมื่อถึงคราวจะใช้

นี่ เป็นเรื่องของ **การนอน** ตามพจนานุกรม ฯ แต่เรื่อง **นอน** ที่จะว่าต่อไปนี้ อาจจะเป็นเรื่อง **นอน** ตามแบบฉบับดังกล่าวหรือไม่ ไม่อาจรับรอง เพราะหลาย ๆ คนมี**ที่นอน** ไม่เหมือนกัน บางคนมีที่ **นอนที่อ่อนนุ่ม** นุ่มนวล น่านอน บางคนมีที่ **นอนที่แข็งกระด้าง** นอนเจ็บตัว แต่อย่างไร ๆ เมื่อถึงคราวร่างกายจะพักผ่อนทุกคนก็**นอนหลับ** เพราะความเมื่อยล้าจากการงาน

ว่าถึงการ **หลับ** ก็เหมือนกัน พจนานุกรม ฯ เล่มเดียวกัน ท่านว่าไว้ว่า **หลับ** ก. ปิดกลีบตา, อาการหยุดพักของร่างกายชั่วครั้งคราวโดยไม่รู้สึกตัว

ด้วยเหตุนี้เองกระมัง เวลาคนเราทำงานมาก ๆ มักมีอาการอ่อนเพลีย ยิ่งเวลาทำงานให้ผู้หลักผู้ใหญ่เห็น เช่น เวลาไปช่วยงานกุศล บวชนาค เผาศพ ไปช่วยงานให้ท่านฯลฯ ผู้ใหญ่ท่านเห็นคนนั้นทำงานมากเหน็ดเหนื่อย ท่านก็มักจะเห็นใจและปลอบใจผู้นั้นว่า "ไปหลับไปนอน เสียบ้างซิ พ่อคุ้น จะได้เอา **แรง** ไว้ทำงานกันอีก" เป็นต้น

มีอยู่อันหนึ่งที่โบราณท่านกล่าวไว้ว่า **"เป็นเด็กให้นอนหงาย เป็นผู้ใหญ่ให้นอนคว่ำ"** หากคิด ๆ ดูมีความหมายหลายสถาน อันรวมถึง Human Production ด้วย ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติทางมนุษย์วิทยาแต่ตามหลักทางตรรกวิทยานั้น ก็สุดแต่วิญญูชนพึงจะพิจารณานึกคิดเอาเอง

ปัญหามีอยู่อย่างหนึ่งว่า **นอนหลับ** กับ **ตาย** มีสภาวะเหมือนกันหรือไม่ จึงใคร่จะนำคำจำกัดความในพจนานุกรม ฯ ฉบับเดียวกันอีกนั่นแหละ มาให้พิจารณากันอีกสักที **ตาย** ก. สิ้นใจ ไม่เป็นอยู่ต่อไป ไม่ไหวติงเช่น มือตายตีนตาย, เสีย (ใช้การไม่ได้) เช่น **นาฬิกาตาย**, ยืนที่อยู่อย่างเดียว เช่น **โปถั่วตาย**, น้ำที่แห้งแล้วไม่ขึ้น เรียกว่า **น้ำตาย**

ข้อนี้ เห็นทีจะไม่ยาก หากจะเปรียบเทียบคน **นอนหลับ** กับ **คนตาย** เพราะไม่ต้องอาศัยพจนานุกรม ฯ หรือ ปทานุกรม ฯ ที่ไหนๆ ก็ได้ **คนตาย** ก็คือ **คนที่ไม่หายใจ** มันชัด ๆ อยู่อย่างนี้ เพราะหากจะตีความว่า ถ้าเส้นประสาทไม่ทำงาน (ตามพจนานุกรม ฯ) เรียกว่า **นอนหลับ** ก็ไม่ค่อยจะแน่นัก เพราะ**คนตาย** ที่แล้ว ๆ มาหรือหากจะมี **การตาย** อีก ประสาท (ของคนตาย) ไม่เคยทำงานสักที

เมื่อพูดถึงเรื่อง **ตาย** ๆ กัน ก็อยากจะให้ทุก ๆ ท่านพิจารณาอีกสักครั้งด้วยใจเป็นธรรมว่า **คนตายที่นอนตาหลับ** กับ **คนตายที่นอนหลับตา** อย่างไหนจะให้ความสุขความสบายกว่ากัน แต่ถ้าจะเอากันให้แน่ ๆ แล้วละก็ คิดว่านึกถึงหลักธรรมสังเวชที่พระท่านว่าไว้ว่า

"เตสํ วูปสโม สุโข"

ความสุขใด ๆ ยิ่งไปกว่าความสงบไม่มี

เห็นทีจะอยู่กันไปได้อีกนานวัน เพราะจะ **ตาย** หรือ **ไม่ตาย** ก็อยู่กันได้ด้วยความสงบสุขด้วยประการฉะนี้.

(เสนาสนเทศ ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓๖ ๑๙ พ.ย. ๐๘)

"เรื่องของคติพจน์"

โดย

พันเอก จำนง สังขดุลย์

หลาย ๆ ท่านคงจะจำคติพจน์ที่มุขบุรุษ (หรือสตรี) ของประเทศต่าง ๆ มาเป็นเครื่องเตือนสติ หรือเป็นคติประจำใจ เพราะธรรมดา STATESMAN แต่ละท่านย่อมจะมีประสพการณ์และมีอะไร ๆ แฝง ๆ อยู่ ท่านจึงพยายามสรุปเรื่องราวลงมาเป็นหัวข้อ หรือคติพจน์ แล้วให้บรรดาคนอย่างเรา ๆ ท่าน ๆ ไปคิดเอาเอง

มีคติพจน์อยู่อันหนึ่ง **"เรียนให้รู้ – เป็นครูเขาได้"** ท่านผู้บัญญัติคติพจน์นี้ได้วายชนม์ไปแล้ว จะเป็นท่านผู้ใด มอบให้แก่สถาบันใด เมื่อไร ใคร่จะมอบให้เป็นปัญหาการบ้านสำหรับท่านที่ไม่รู้ไปค้นคว้าเอาเอง เพราะหากจะบอกให้หมด ก็จะเหมือนผู้ที่ทำวิทยานิพนธ์โดยมิได้ค้นคว้าหาตำหรับตำรามาพรรณนาประกอบ ชอบที่จะฟังขี้ปากเขา หรือลอกเอามาจากที่อื่น ชนิดที่ไม่มี REFERENCE

"เรียนให้รู้ – เป็นครูเขาได้" มีสาระภายในอยู่ ๓ ประการ คือ.–

๑. เรียน

๒. รู้

๓. ครู

เห็นจะไม่ต้องให้อรรถาธิบายอะไรเพิ่มเติมอีกก็ได้กระมัง เพราะแต่ละท่านเป็นผู้มีความรู้แตกฉานด้วยกันมาแล้วทั้งนั้น แต่ใคร่จะขอบอกว่า ที่จะเรียน จะเรียนกันอย่างไร เอาแต่เพียงไปลงชื่อเวลามาเรียน แล้วไม่อยู่เรียนกับเขา จะทึกทักเอาว่า ได้เรียนแล้ว เห็นทีจะไม่เข้าเค้า

แล้วที่ว่า "รู้" รู้ยังไร รู้แบบงู ๆ ปลา ๆ ถ้าเช่นนั้น ค่าของประกาศนียบัตร คุณวุฒิบัตร หรือปริญญาบัตร หรือ DEGREE ซึ่งหากจะเปรียบเทียบก็เท่ากับ PROOF ของ ALCOHOL ของสถาบันนั้น ๆ ก็ย่อมจะเสื่อมคลายไป เพราะมาตรฐาน "เรียน" และ "รู้" ล้ำเหลื่อมกัน ยิ่งสถาบันใดมีการ**สอบเลี้ยง ไม่ใช่สอบไล่** ยิ่งไปกันใหญ่

สาระที่ ๓ ที่ว่า "ครู" ไม่ว่าพจนานุกรม หรือปทานุกรมฉบับใด ๆ "ครู" หมายความว่า "ผู้ที่ให้การศึกษา ให้ความรู้ความเข้าใจแก่เขา (ลูกศิษย์)"

บางคน **เรียนเก่ง รู้ดี** แต่ "**ถ่ายทอดไม่ออก – บอกไม่ได้**" หากใครเป็นศิษย์ของครูที่มีลักษณะดังกล่าว ก็นับว่าเป็นกรรม

ปัญหามีอยู่ว่า "คติพจน์" นี้ เปรียบเสมือน **กระทู้** ซึ่งผู้เรียงความย่อมจะพรรณนาตีความหมายออกมา เพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคติพจน์นั้น ปัจจุบันอย่าว่าแต่จะ**เรียงความ** เลยแม้แต่จะ**ย่อความ** ดู ๆ บางคนก็มีหลักการดี เข้าใจย่อ บางคนแทนที่จะ **ย่อ** กลายเป็นขยายความเรื่องนี้สำคัญนัก ใครโดนขยายความนอกกระทู้ จะลำบาก

หลักการ **ย่อความ** เขามีอยู่แล้ว จะย่ออย่างไร **ย่อแบบสารบรรณ ย่อแบบกระทงแถลง** หรือจะ **ย่อแบบทูลฉลอง** ลองคิดดู เพราะการสอนคนนั้น มีข้อแม้อยู่ว่า อย่าสอน **สังฆราช** และอย่าสอน **จรเข้** ให้ว่ายน้ำ เท่านั้นเอง

ที่เขียนมานี้ไม่มีเจตนาอะไรมากไปกว่า ได้อ่านหนังสือพิมพ์พบว่า **เด็กนักเรียนสอบตกกันมาก** ยังค้นหาสาเหตุอยู่ จึงหยิบยกขึ้นมาพิจารณาในฐานะที่เคยเป็นนักเรียนมาก่อน และเคยทำหน้าที่ครูแต่ตัวของตัวจะมีความรู้แค่ไหน อย่างไร ไม่เห็นมีใครบอกคงจะเข้าลักษณะอย่างว่า คือ.–

"**มีความรู้อยู่ในใบลาน มีเมียไม่อยู่บ้าน ท่านว่า มีเหมือนไม่มี**" หรือว่าให้ดูประกาศนียบัตรที่ได้มาก็แล้วกัน.

สวัสดี.

(เสนาสนเทศ ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑๗ ๒๙ เม.ย. ๐๙)

"งานฉลองวันเด็กแห่งชาติ ๒๕๐๙"

โดย

พันเอก จำนง สังขดุลย์

เลขานุการ กองบัญชาการทหารสูงสุด

ออกอากาศ ๗ ม.ค. ๐๙ เวลา ๑๘.๓๐ น.

ท่านผู้ฟังที่เคารพ

ในโอกาสอันเป็นสัปดาห์เริ่มต้นของศักราชใหม่ ๒๕๐๙ กระทรวงกลาโหมได้รับฉันทานุมัติจากคณะกรรมการจัดงานฉลองวันเด็กแห่งชาติ ๒๕๐๙ ซึ่งมีนายอภัย จันทวิมล ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานคณะกรรมการจัดงาน ฯ แต่งตั้งโดยมติคณะรัฐมนตรี กำหนดงานให้จัดงานฉลองวันเด็กแห่งชาติประจำปีขึ้นในวันที่ ๘ และ ๙ เดือนนี้ (คือในวันเสาร์และวันอาทิตย์ที่จะถึงนี้)

ในการจัดงานฉลองวันเด็กแห่งชาติครั้งนี้ กระทรวงกลาโหมได้มอบให้กองบัญชาการทหารสูงสุด เป็นเจ้าหน้าที่ดำเนินการประสานงานกับคณะกรรมการจัดงานฉลองวันเด็กแห่งชาติ โดยได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง มี พลเอก ถนอม ปัทมานนท์ รองเสนาธิการทหาร เป็นประธานคณะกรรมการดำเนินงาน และมีผู้เขียนเป็นเลขานุการคณะกรรมการ ฯ

การดำเนินงานของคณะกรรมการทางฝ่ายทหารนี้ ได้ยึดถือนโยบายของคณะกรรมการจัดงานฉลองวันเด็กแห่งชาติปี ๒๕๐๙ เป็นหลักในการดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องต้องกัน กล่าวคือ

๑. เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของเด็ก สนใจในเรื่องการเลี้ยงดู อบรม สั่งสอนเด็ก และช่วยเหลือสงเคราะห์เด็กเป็นพิเศษ

๒. เพื่อให้เด็กรู้จักหน้าที่ของตน และอยู่ในระเบียบวินัยอันดี

๓. เพื่อให้เด็กแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ และถือเป็นโอกาสบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อครอบครัว ต่อโรงเรียน ต่อชุมนุมชนเป็นพิเศษ

๔. เพื่อให้เด็กได้รับความรู้ ความบันเทิง ตามสมควร

๕. เพื่อร่วมมือเผยแพร่ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของเด็กตามมติสหประชาชาติ

ในขั้นนี้ ใคร่จะรื้อฟื้นความทรงจำของท่านผู้ฟังสักเล็กน้อย เกี่ยวกับ "ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน" ดังที่สหประชาชาติได้ประกาศเป็นกฎบัตรไว้ ในปฏิญญาสากลฉบับนั้นได้ประกาศรับรองยืนยันว่า มนุษย์ทุกคนมีเกียรติศักดิ์และคุณค่าในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์ โดยไม่จำกัดเผ่าพันธุ์ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา กำเนิด เชื้อชาติ ความคิดเห็น ทรัพย์สิน หรือสถานะอื่นใด และย่อมมีสิทธิและอิสรภาพตามที่ประกาศไว้ในกฎบัตรนั้นอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าทางสังคม มาตรฐานแห่งชีวิต และอิสรภาพของมนุษย์ชนให้ยิ่งขึ้นไป

ประเทศไทย เป็นประเทศหนึ่งที่เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ก็ต้องเคารพและปฏิบัติตามกฎบัตรสหประชาชาติโดยเคร่งครัด และยิ่งประชาชนเราเป็นประเทศเล็ก ความเสงี่ยมเจียมตัว รู้การณ์ควรหรือไม่ควร ย่อมต้องสำเหนียกเป็นพิเศษ

สิทธิอันเกี่ยวกับเด็กนั้น ได้มีมานานแล้ว กล่าวคือ ภายหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่งประมาณ ๑๐ ปี คือในปี พ.ศ. ๒๔๖๗ ได้มีปฏิญญานครเจนีวาว่าด้วยสิทธิของเด็ก ซึ่งระบุถึงการที่เด็กจะต้องได้รับการพิทักษ์พิเศษ

"ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของมนุษย์ชน" ตามประกาศกฎบัตรสหประชาชาตินี้ก็อีกเหมือนกัน ได้บัญญัติขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ปฏิญญาสากลฉบับหลังนี้ได้ยอมรับนับถือสิทธิของเด็ก ตามปฏิญญานครเจนีวานั้น และธรรมนูญของทบวงการชำนัญพิเศษก็ดี องค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับสวัสดิภาพเด็กก็ดี ต่างก็ยอมรับนับถือสิทธิของเด็กเช่นเดียวกัน ทั้งยังยอมรับทั่วกันอีกว่ามนุษย์ชาติจำ**ต้องให้สิ่งที่ดีที่สุดแก่เด็ก**

เรื่องเป็นมาเช่นนี้ ที่นี้อยากจะพูดถึงเด็กบ้าง "เด็ก" หมายความว่ากระไร "เด็ก" ในที่นี้ หมายถึงเด็กโดยทั่วไป ไม่เลือกชาติ ศาสนา แต่ไม่รวมถึงนิสิตหรือนักศึกษา ขอได้โปรดเข้าใจตามนี้ด้วย

ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของเด็ก ตามที่สมัชชาแห่งสหประชาชาติได้ประกาศไว้นั้น มีความมุ่งหมายจะให้เด็กได้มีความเป็นอยู่ผาสุก มีสิทธิเสรีภาพ และปฏิญญานี้ยังได้เรียกร้องให้บิดา มารดา เอกชนทั่วไป องค์การต่าง ๆ เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น และรัฐบาลแห่งชาติต่าง ๆ รับรองสิทธิเหล่านี้ โดยวางหลักการไว้ว่า

๑. กล่าวถึงสิทธิอันสมบูรณ์ที่เด็กย่อมได้รับ ตามที่ระบุไว้ในปฏิญญานี้อย่างไม่มีข้อจำกัดเพราะเหตุทางเผ่าพันธุ์ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ฯลฯ

๒. กล่าวถึงการคุ้มครองพิเศษที่เด็กได้รับ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์อันดีที่สุดของเด็กเป็นสำคัญ

๓. กล่าวถึงสิทธิในสกุล และสัญชาติ อันเด็กย่อมได้รับตั้งแต่เกิด

๔. กล่าวถึงการที่เด็กพึงได้รับประโยชน์จาก ความมั่นคงทางสังคม เติบโตและเจริญด้วยสุขภาพ มารดาและเด็กจะต้องได้รับการดูแลและคุ้มครองเป็นพิเศษ ก่อนและภายหลังกำเนิด ทั้งในด้านอาหาร ที่อยู่ การบันเทิง พักผ่อนและบริการทางแพทย์

๕. กล่าวถึงการที่เด็กผู้บกพร่องทางร่างกาย จิตใจ หรือทางสังคม จะพึงได้รับการปฏิบัติ และการดูแลเป็นพิเศษตามความจำเป็น

๖. กล่าวถึงความต้องการด้านความรัก และความเข้าใจที่เด็กพึงได้รับจากครอบครัวของตน ฉะนั้น**ในทุกกรณี ห้ามพรากเด็กอ่อนจากมารดา (ยกเว้นในพฤติการณ์พิเศษ) และให้เด็กเติบโตขึ้นด้วยการดูแลของบิดามารดาด้วยความรักใคร่ถูกต้องเหมาะสม ทั้งในทางศีลธรรมและทางวัตถุ สังคมและรัฐพึงถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องช่วยเหลือเด็กที่ไม่มีครอบครัว และขาดการทนุบำรุง**

๗. กล่าวถึงสิทธิของเด็กในด้านการศึกษา ซึ่งจะต้องเป็นการให้เปล่า และเป็นการบังคับอย่างน้อยจนจบชั้นประถมศึกษา การศึกษาที่จะให้โอกาสเด็กได้มีพัฒนาการส่วนตน และเป็นบุคคลที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการศึกษาและการแนะแนวทางแก่เด็กในชั้นแรกคือ บิดามารดา และจะต้องคำนึงถึงประโยชน์อันดีที่สุดของเด็กเป็นสำคัญ อนึ่ง **สังคมและรัฐพึงพยายามส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสเต็มที่ในการเล่น และการบันเทิงพักผ่อน**

๘. กล่าวถึงการที่เด็กพึงได้รับการคุ้มครอง และการสงเคราะห์เป็นอันดับแรกในทุกกรณี

๙. กล่าวถึงการคุ้มครองที่เด็กพึงได้รับจากการถูกทอดทิ้ง การทารุณและการแสวงประโยชน์จากเด็ก จึงได้มีการห้ามค้าเด็ก ห้ามจ้างเด็กทำงานก่อนอายุอันสมควร ห้ามใช้เด็กในอาชีพหรือการงานที่เป็นภัยต่อสุขภาพ หรือการศึกษา หรือเป็นอุปสรรคต่อความเจริญทางร่างกาย จิตใจ และศีลธรรม

๑๐. กล่าวถึงการที่เด็กพึงได้รับการอบรม ให้บังเกิดความเข้าใจอันดีในขันติธรรม และมิตรภาพ ตลอดจนความสงบและภราดรภาพ และให้สำนึกว่า จะต้องอุทิศกำลังงานและสติปัญญาของตนเพื่อประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ฉะนั้น เด็กจะต้องได้รับความคุ้มครองจากการปฏิบัติใด ๆ อันก่อให้เกิดการแบ่งแยกทางเชื้อชาติ ศาสนา และอื่น ๆ

ข้อที่ผู้เขียนนำมาชี้แจงต่อท่านผู้ฟังนี้ เป็นหลักการใหญ่ ๆ ที่สมัชชาแห่งสหประชาชาติได้ประกาศปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของเด็กไว้ ด้วยเจตจำนงที่จะให้เด็กทั่วไป ได้รับการทนุบำรุงคุ้มครองจากผู้ใหญ่ ให้มีความเป็นอยู่ผาสุก เติบโตขึ้นอย่างสมบูรณ์ และเป็นบุคคลที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เด็กทุกคนย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามปฏิญญานั้นทุกประการ

เมื่อท่านผู้ฟังได้รับทราบเรื่องราวความเป็นมาพอสังเขปแล้ว ผู้เขียนใคร่จะเรียนชี้แจงต่อไปว่า คณะกรรมการจัดงานฉลองวันเด็กแห่งชาติ ๒๕๐๙ ได้พิจารณาเห็นว่าสิทธิทั้งปวงนั้น ย่อมควบคู่กันไปกับหน้าที่ จึงได้พิจารณากำหนด "หน้าที่ของเด็ก" ขึ้น ด้วยความมุ่งหมายให้เด็กได้ตระหนักในหน้าที่ของตนคู่กันไปกับสิทธิที่พึงจะได้รับ และให้ยึดถือเป็นหลักปฏิบัติได้ดังนี้

ข้อ ๑. เด็กพึงมีศรัทธาเลื่อมใสในศาสนา

ข้อ ๒. เด็กพึงเคารพและรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีของบ้านเมือง

ข้อ ๓. เด็กพึงเชื่อฟังบิดามารดา ผู้ปกครอง และครูอาจารย์

ข้อ ๔. เด็กพึงมีกิริยาวาจาสุภาพต่อบุคคทั่วไป และเคารพนับถือผู้ใหญ่

ข้อ ๕. เด็กพึงมีความกตัญญูกตเวที

ข้อ ๖. เด็กพึงเป็นผู้มีระเบียบ และรักษาความสะอาดอยู่เสมอ

ข้อ ๗. เด็กพึงมีความมานะอดทนขยันหมั่นเพียร และตั้งใจศึกษาหาความรู้

ข้อ ๘. เด็กพึงรู้จักประหยัดและเก็บออมทรัพย์

ข้อ ๙. เด็กพึงมีความซื่อสัตย์สุจริต กล้าพูดกล้าทำในสิ่งที่ควร และมีน้ำใจเป็นนักกีฬา

และ ข้อ ๑๐. เด็กพึงทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น และรู้จักรักษาสาธารณสมบัติของชาติ

ท่านผู้ฟังที่เคารพ ท่านได้ฟังเรื่องของความเป็นมาของวันสำคัญของเด็กโดยสังเขปซึ่งผู้เขียนคิดว่าคงจะเป็นประโยชน์แก่ท่านผู้ฟังไม่มากก็น้อย ต่อไปนี้ใคร่จะชี้แจงท่านผู้ฟังให้ทราบว่า ในวันฉลองวันเด็กแห่งชาติปีนี้ ทางกระทรวงกลาโหมได้จัดกิจกรรมอะไรบ้าง และที่ไหน สำหรับในปีนี้กระทรวงกลาโหมได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการจัดงานฉลองวันเด็กแห่งชาติปี ๒๕๐๙ ให้จัดงานที่บริเวณท้องสนามหลวง กระทรวงกลาโหมจึงมอบให้กองบัญชาการทหารสูงสุดรับไปดำเนินการต่อไป

ท่านผู้ฟังที่เคารพ ในปี ๒๕๐๘ กองบัญชาการทหารสูงสุด ได้ให้กองทัพทั้งสามและกองรักษาความปลอดภัยกลางแห่งชาติ ที่เรียกย่อ ๆ ว่า กรป. กลาง จัดกิจกรรมแสดงร่วมด้วย และรู้สึกว่าได้รับความสนใจจากประชาชน และยุวชนแห่งชาติเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งกระทรวงกลาโหมขอขอบพระคุณท่านทั้งหลายไว้ในโอกาสนี้ด้วย ที่ท่านทั้งหลายมีความสนใจในกำลังรบของชาติ

สำหรับในปีนี้ ทางราชการทหารก็คงจะนำกิจกรรมทางทหารมาแสดงเช่นเคย และได้ให้หน่วยราชการต่าง ๆ นำอาวุธยุทโธปกรณ์มาแสดงให้มากที่สุดที่จะมากได้ แต่ทางราชการทหารใคร่ขอประทานอภัยต่อท่านทั้งหลายไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย เนื่องจากการนำอาวุธมาแสดงนั้น บางครั้งท่านอาจไม่ได้รับความสะดวกเกี่ยวกับการจราจร แต่ก็เป็นเพียงชั่วระยะเวลาอันน้อยในเวลานำมาและนำกลับเท่านั้น

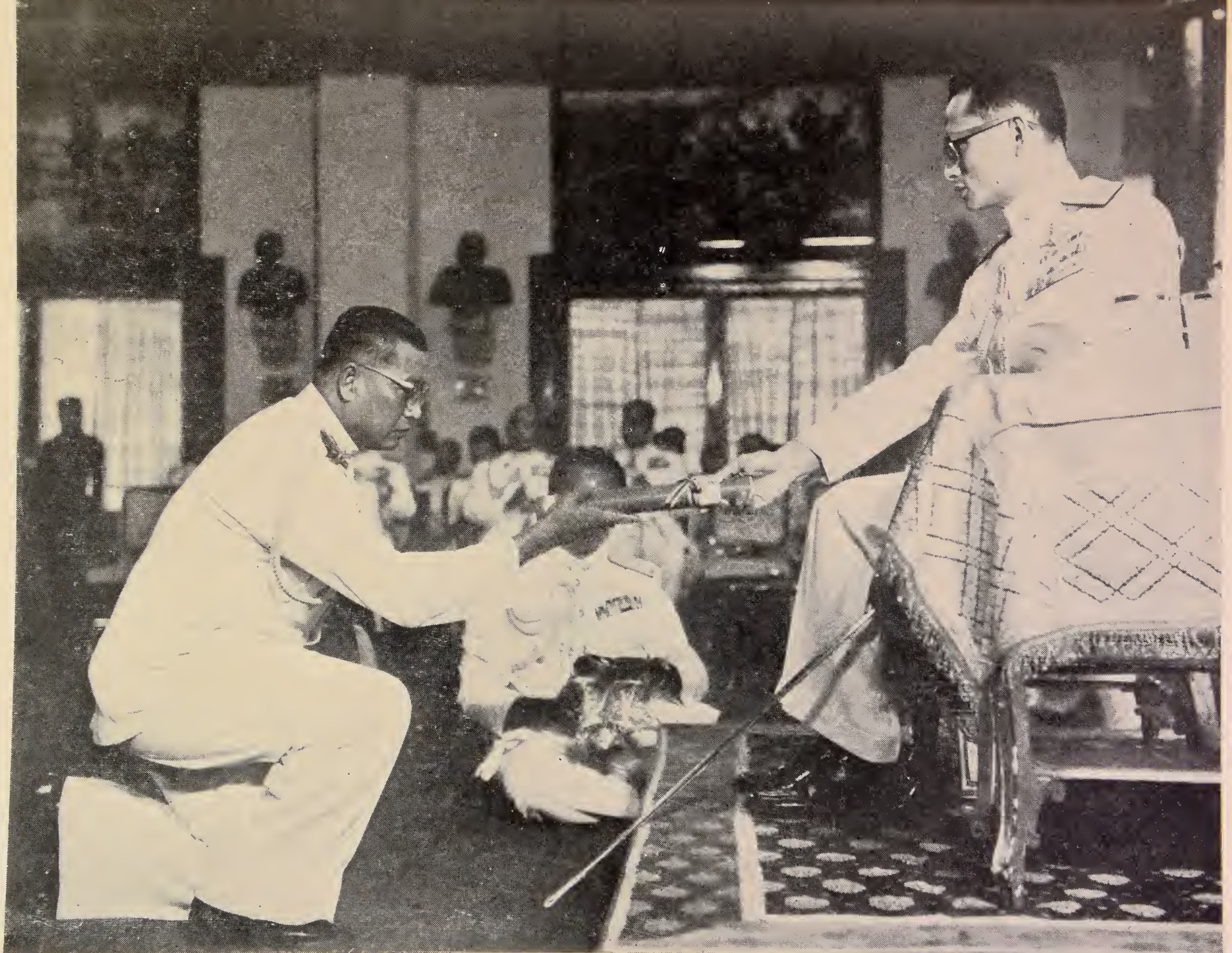
สิ่งอันน่าสนใจของท่านก็คืออาวุธหนักต่าง ๆ ที่ใช้ในราชการทหาร เช่นปืนใหญ่ขนาดหนัก รถถังสำหรับบรรทุกทหาร พาหนะที่ใช้ในการซ่อมสร้างถนนของทหารช่าง ตลอดจนเครื่องมือกลการช่างต่าง ๆ เครื่องมือเครื่องใช้ทางอุทกศาสตร์การเดินเรือ และหุ่นจำลองเรือรบในสมัยโบราณและสมัยใหม่ของทหารเรือ เครื่องบินและเครื่องยนต์สำหรับใช้ในการฝึกสอนของทหารอากาศ การแสดงเครื่องบินเล็ก การแสดงของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ของ กรป. กลาง เป็นต้น นอกจากนั้น ทางโรงเรียนเตรียมทหาร และศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหารของกองบัญชาการทหารสูงสุด กับกรมแผนที่ทหาร ก็จะนำกิจกรรมในส่วนราชการนั้น ๆ มาแสดงให้ท่านชม พร้อมทั้งมีภาพยนตร์ที่ท่านจะชมได้ในที่กลางแจ้งและในเวลากลางวันด้วย ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้คงจะเป็นที่สบอารมณ์ท่านเป็นแน่

อนึ่ง ทางราชการทหารใคร่ขอเรียนว่า จะได้ทำพิธีเปิดงานในวันที่ ๘ มกราคม ศกนี้ หลังจากที่ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีได้กล่าวคำปราศรัยแล้ว และจะเปิดกิจกรรมให้ท่านชมสองวัน และจะเลิกในตอนเย็น เวลา ๑๗๐๐ ทั้งนี้ เพื่อจะมิต้องให้ท่านต้องเดินทางกลับบ้านในเวลาค่ำคืน

กระทรวงกลาโหมหวังเป็นอย่างมากว่า กิจกรรมที่นำมาแสดงในวันฉลองวันเด็กแห่งชาตินั้น คงจะไม่ทำให้ท่านผิดหวังเป็นแน่ และทางราชการทหารยินดีรับฟังคำติชมของท่าน หากท่านจะกรุณาแจ้งมายังสำนักงานเลขานุการ กองบัญชาการทหารสูงสุด เพื่อจะได้เป็นแนวความคิดที่จะแก้ไขขอบกพร่องให้ดียิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

สุดท้ายนี้ กระทรวงกลาโหมขออาราธนาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก จงอภิบาลรักษาให้เด็กของชาติ และมวลเด็กสากล จงจริญวัย พร้อมทั้งสติปัญญา แคล้วคลาดจากอุปัทวันตราย มีกำลังกายกำลังใจ พร้อมที่จะเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า

สวัสดี.

รับพระราชทานปริญญาบัตร วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร วันที่ ๒๐ ตุลาคม พ. ศ. ๒๕๐๘

ภาพและตำนาน
พระพุทธเจ้า ปางต่าง ๆ

ภาพตำนาน
พระพุทธเจ้า ปางต่าง ๆ

พิมพ์เป็นธรรมบรรณาการ

ในงานพระราชทานเพลิงศพ

พันเอก จำนง สังขดุลย์

ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม

วันที่ ๒๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๐

คำปรารภ

ในโอกาสที่งานพระราชทานเพลิงศพ พันเอก จำนง สังขดุลย์ เลขานุการกองบัญชาการทหารสูงสุด ซึ่งเคยเป็นผู้บังคับบัญชาที่รักและเคารพ ฯ ข้าพเจ้าจึงใคร่ที่จะสนองพระคุณของท่านเป็นส่วนน้อยตามสติกำลัง จึงได้นำหนังสือเกี่ยวกับตำนานพระพุทธเจ้าปางต่าง ๆ พร้อมกับอาราธนาพิมพ์พระปางต่าง ๆ มาพิมพ์ประกอบด้วย เพื่อเป็นธรรมบรรณาการแด่ท่านผู้ใหญ่ที่เคารพ ตลอดจนบรรดาญาติมิตรสหายทั้งหลายของท่านผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ที่ได้กรุณามาร่วมงานครั้งนี้ บรรดาภาพพระพุทธรูปปางต่าง ๆ นี้ ได้เขียนขึ้นใหม่และจัดทำแม่พิมพ์ขึ้นตามที่ได้เห็นจากภาพฉบับเดิมซึ่งสมเด็จกรมพระปรมานุชิตชิโนรส ได้ทรงวาดไว้เป็นเค้า ส่วนตำนานพระปางเป็นของเดิมที่ได้ทรงนิพนธ์ไว้ จึงขอนำมาพิมพ์ประกอบไว้ ณ ครั้งนี้

ข้าพเจ้าขอตั้งจิตอธิษฐาน ขอเดชะด้วยกุศลจิตเจตนาในครั้งนี้ หากประโยชน์อันใดอันเกิดจากเรื่องที่ลงไว้ในหนังสือเล่มนี้ ข้าพเจ้าขออุทิศเป็นเครื่องสักการะดวงวิญญาณของ พันเอก จำนง สังขดุลย์ ขอจงช่วยดลบันดาลให้ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของท่านเลขานุการ ที่เคารพรัก จงประสบสุขตามสมควรแก่คติวิสัยในสัมปรายภพทุกประการเทอญ.

พันเอก กฤษณ์ วัชรปราการ

สำนักงานเลขานุการ

กองบัญชาการทหารสูงสุด

คำนำความเดิม

การสร้างพระพุทธรูปขึ้นเป็นอุทเทสิกเจดีย์ มีขึ้นในราว พ.ศ. ๖๖๘ สมัยอมรวดี ในแคว้นคันธาระเหนือ แคว้นกัมโพช ประเทศอินเดีย พระพุทธปฏิมาที่มีขึ้นในแว่นแคว้นคันธาระครั้งนั้น มีอยู่เพียงสองสามปาง อันพระปางทั้งหลาย หมายถึงว่าปางนั้น (หรือครั้งนั้น) พระพุทธเจ้าได้เสด็จประทับอยู่ที่นั้น ทรงกระทำพุทธกิจอย่างนั้น มีพระกิริยาอาการอย่างนั้น ปางแรกที่คิดสร้างขึ้นก่อนนั้น เข้าใจว่า คือ ปางพระตรัสเทศนาธรรมจักกัปปวัตน-สูตร มีพระอาการทรงนั่งยกพระหัตถ์ขวาทำนิ้วพระหัตถ์เป็นวงกลม (หมายถึงพระธรรมจักร) เพราะเป็นปางแรกที่ประกาศพระรัตนตรัยพร้อมบริบูรณ์ทั้ง ๓ ประการ ซึ่งนับว่าเป็นปางสำคัญ ต่อมาคงเห็นว่า การสร้างพระพุทธรูปปางนี้มีมากแล้ว จึงคิดสร้างปางพระมารวิชัย และปางพระทำยมกปาฏิหาร ปางพระทำยมกปาฏิหารนี้เอง ที่เป็นเหตุให้เกิดทำบัวคว่ำ บัวหงายที่ฐานรองพระพุทธปฏิมา หมายความถึงการกระทำปาฏิหารบันดาลเป็นดอกบัวรองรับ เมื่อความคิดของผู้สร้างเกิดกว้างขวางออกไปถึงพระอาการกิริยาต่างๆขณะพระพุทธองค์ทรงกระทำยมกปาฏิหารนั้น ปรากฏว่า ทรงกระทำพุทธาภิสังขารบันดาลเป็นพระพุทธนิมิตขึ้นเหมือนพระองค์เสด็จจงกรมไปมา ผลัดเปลี่ยนอิริยาบถจากพระองค์ มีประดิษฐานยืนอยู่บางคาบ ทรงนั่งขัดสมาธิบางครั้ง และแสดงพระอาการไสยาสน์บางที จึงเกิดสร้างพระสำเร็จ ๔ อิริ-ยาบถ คือ พระจงกรม พระยืน พระนั่ง พระนอน จนต่อมาพระยืนก็คิดสร้างให้ทรงอุ้มบาตรด้วย หมายถึงว่า พระเสด็จเที่ยวภิกขาจารดังนี้ จึงมีพระปางหลายอย่างหลายพรรณสร้างกันดาษดื่นขึ้น จนเกิดมีตำราพระปางเป็นแบบแผนมา และได้รวบรวมลงเป็นแน่นอนเมื่อสมัยรัตนโกสินทร์ ในรัชกาลที่ ๓ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงให้สมเด็จกรมพระปรมานุชิต ฯ ทรงตรวจพระอิริยาบถของพระพุทธเจ้า ซึ่งมีปรากฏมาในพระคัมภีร์ต่าง ๆ มีสักกี่ปาง แล้วโปรดให้หล่อพระพุทธรูปปางต่าง ๆ นั้นไว้ เมื่อแล้วเสร็จนำมาตั้งไว้

ที่หอพระปริต อนึ่งภาพพระพุทธรูปปางต่าง ๆ ที่ได้ทำแม่พิมพ์ขึ้นนี้ เขียนตามที่ได้เห็นจากภาพฉบับเดิมของสมเด็จกรมพระปรมานุชิตชิโนรส ทรงวาดไว้รวม ๓๒ ปาง วาดด้วยดินสอขาวในสมุดไท เวลานี้รักษาไว้ในพิพิธภัณฑ์สถานเป็นเค้า และตำนานพระปางเดิมพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธุ์ ทรงรวบรวมพิมพ์ไว้ในรายงานพุทธรัตนสภาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๙ และทรงอธิบายว่า เป็นของพระเถระองค์หนึ่ง ซึ่งท่านรองอำมาตย์เอกหลวงพินิจวรรณการ (แสง สาลิตุล) เปรียญ ได้พิมพ์อธิบายเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓ ตอนหนึ่งความว่า "เข้าใจว่า ตำรานี้ สมเด็จกรมพระปรมานุชิต ฯ ทรงนิพนธ์ไว้" ....

ปางปฐมเทศนา

มีพระอาการทรงนั่ง ยกพระหัตถ์ขวาจีบนิ้ว

พระหัตถ์เป็นวงกลม (หมายพระธรรมจักร)

ปางสมาธิ

มีพระอาการทรงนั่ง ขัดสมาธิ วางพระหัตถ์ทั้งสองบนพระเพลา

ปางมารวิชัย

มีพระอาการทรงนั่ง ขัดสมาธิ พระหัตถ์ขวา

กดพระเพลา

ปางประทานอภัย

มีพระอาการทรงยืน ยกพระหัตถ์ทั้งสอง

(เรียกกันว่าห้ามสมุทร)

ปางประทานพร

มีพระอาการทรงยืน ยกพระหัตถ์ขวา

ห้อยพระหัตถ์ซ้าย หงายฝ่าพระหัตถ์

ปางประทานอภัย

มีพระอาการทรงยืน ยกพระหัตถ์ขวา

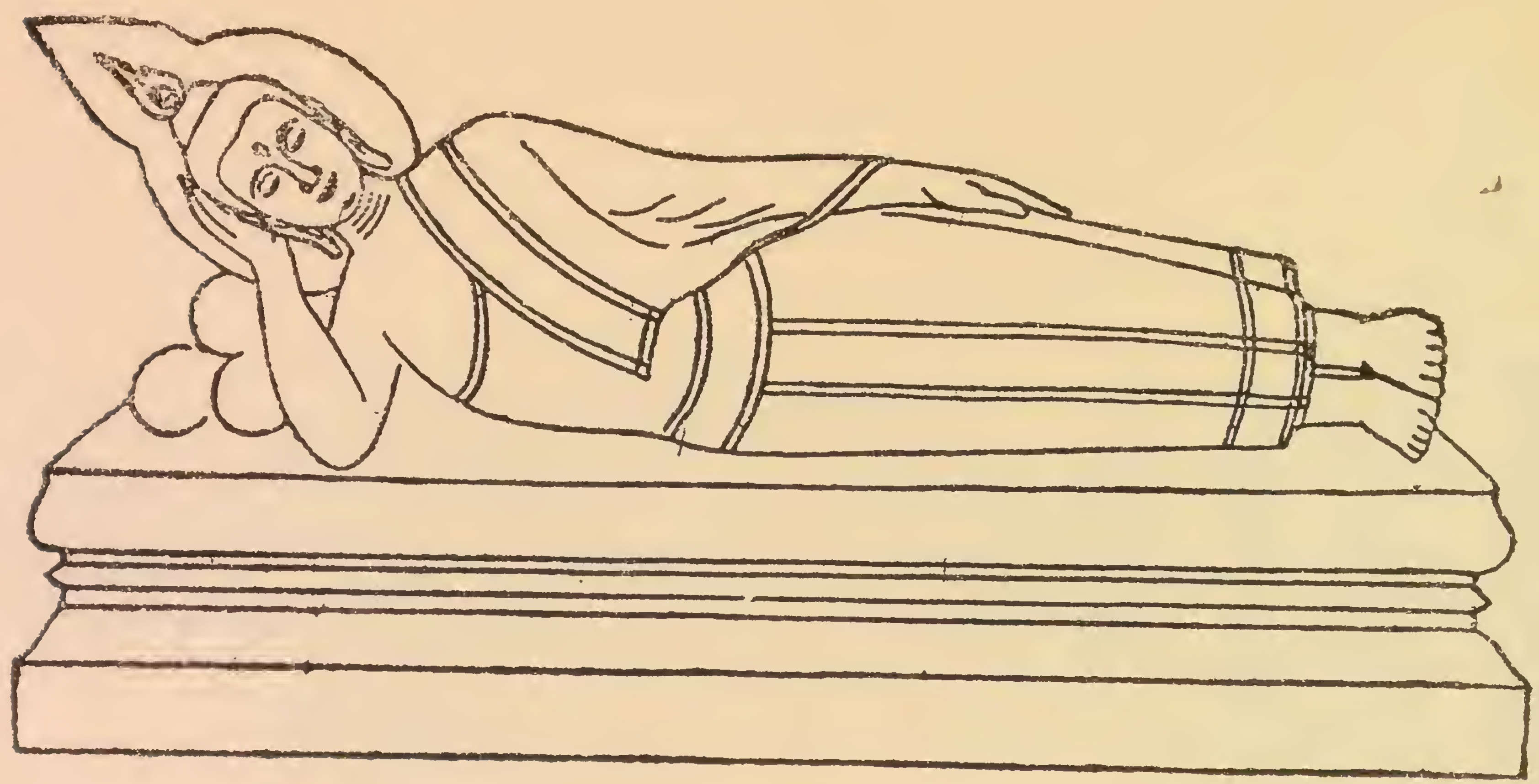
ห้อยพระหัตถ์ซ้าย (เรียกกันว่า ห้ามญาติ)

ปางห้ามแก่นจันทน์

มีพระอาการทรงยืน ยกพระหัตถ์ซ้าย

ห้อยพระหัตถ์ขวา

ปางไสยาศน์

มีพระอาการทรงนอน พระหัตถ์ขวาเสมอพระเกษ

พระหัตถ์ซ้าย วางขนานบนพระกาย

ตำนานพระปางต่าง ๆ

ตำนานพระปาง

พระผู้ทรงพระภาคทำทุกกรกิริยาอยู่ ๖ ปี ในการที่ทรงทำทุกกรกิริยานั้น มีพระอาการทรงนั่งพระหัตถ์ทั้งสองประคองพระอุระเป็น **ปางที่ ๑**

ครั้นถึงวันวิสาขะบุรณมีเพ็ญเดือน ๖ เวลาเช้าทรงรับเข้ามธุปายาศของนางสุชาดา มีพระอาการทรงนั่งห้อยพระบาท แบพระหัตถ์ทั้งสองรับเป็น **ปางที่ ๒**

ครั้นทรงทำภัตตกิจเสร็จแล้วเสด็จไปลอยถาด ณ แม่น้ำเนรัญชรา มีพระอาการทรงนั่ง พระหัตถ์ทั้งสองจับถาดลอยไปเป็น **ปางที่ ๓**

ครั้นเวลาเย็นลง พระองค์ทรงรับหญ้าคาแปดกำ อันพราหมณ์ผู้หนึ่งนำมาถวาย มีพระอาการทรงยืนยื่นพระหัตถ์ขวารับกำหญ้าคาเป็น **ปางที่ ๔**

แล้วทรงอธิษฐานให้เป็นบัลลังก์วชิรอาศน์ลาดลง ณ ประเทศเบื้องทิศบุรพาแห่งมหาโพธิมณฑล ตั้งจาตุรงควิริยาธิฐานปฏิญาณพระองค์ว่า แม้มังสะแลโลหิตของเราจะเหือดแห้งสิ้นสูญไป จะคงเหลืออยู่แต่แผ่นหนังเส้นเอ็นเท่านี้ก็ตามเถิด ถ้าเรายังไม่บรรลุพระโพธิญาณแล้วก็จะไม่ลุกจากรัตนบัลลังก์อันนี้ไปเป็นแน่สันทัด แล้วเสด็จขึ้นทรงนั่ง ณ บัลลังก์วชิรอาศน์บ่ายพระพักตร์เฉพาะทิศบุรพา ครั้นเวลาเย็นลงทรงผจญวสวดีมาราธิราชกับมารบริษัทให้พ่ายแพ้ถอยหนี มีพระอาการทรงนั่งขัดสมาธิเพชร พระหัตถ์ขวากดพระเพลาที่เรียกว่ามารวิไชยเป็น **ปางที่ ๕**

ครั้นลุล่วงเข้าราตรีปฐมยาม พระองค์ก็ได้ตรัสรู้บุพเพนิวาสญาณ แล้วทำทิพจักษุญาณให้เกิดขึ้นในมัชฌิมยาม ทรงพิจารณาปัจจยาการปฏิจจสมุบาทในเวลาปัจฉิมยาม ครั้นรุ่งใกล้อรุณขึ้นก็ได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ เป็นเอกอรรคอุดมบรมวิสุทธขันธ์ มีพระคุณสมัญญาภิธานว่า พุทฺโธ พระพุทธเจ้าท่านผู้ตรัสรู้ ท่านผู้ตื่นเบิกบานแล้วเต็มที่ รัตนดวงแก้วให้เกิดความยินดีทั่วโลกทั่วพิภพจบสัตววิไสย พระองค์เสด็จประทับเสวยวิมุติศุขอยู่ ณ ควงไม้มหาโพธิครบ ๗ วัน จนถึงเทพยดาสอดแคล้วสงสัยว่า กิจของพระพุทธเจ้าเพียงนั่งนิ่ง ๆ อยู่เท่านั้นฤา กิจอื่น ๆ ยังมีอยู่ประการใด พระผู้ทรงพระภาคได้ทรงทราบ จึงเข้าสู่จตุตถฌาณอันเป็นบาทแห่งอภิญญา ออกจากฌานแล้วเสด็จขึ้นสถิตย์ ณ

อากาศทรงทำยมกปฏิหารย์ ทรมานเทพยดาปลดเปลื้องวิจิกิจฉาให้หมดสิ้นจากสันดานแล้ว มาประทับ ณ ทิศตะวันออกเฉียงเหนือไกลห่างแต่รัตนบัลลังก์หน่อยหนึ่ง ทรงพิจารณาบารมีธรรมมีทานเป็นต้น ซึ่งเป็นเหตุให้พระองค์ได้บรรลุโพธิญาณทั้งโพธิพฤษแลรัตนบัลลังก์ จึงลืมพระเนตรทั้งสองข้างเพ่งมองอยู่เสมอมิได้กระพริบ ที่เรียกว่าถวายพระเนตร มีพระอาการทรงยืนประสานพระหัตถ์ทั้งสองเป็น **ปางที่ ๖**

แล้วทรงเนฤมิตรรัตนจงกรมแก้ว เสด็จจงกรมอยู่ที่นั้น มีพระอาการทรงยืนยกพระบาทซ้าย พระหัตถ์ทั้งสองประทับพระเพลาเป็น **ปางที่ ๗**

แล้วเสด็จประทับเสวยวิมุติศุขอยู่ ณ ควงไม้อชปาลนิโครธ มารเข้ามาทูลเชิญเสด็จให้ดับขันธปรินิพพาน พระองค์ตรัสห้ามว่าช้าก่อน ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ซึ่งเป็นสาวกของเรายังไม่ฉลาดรู้เจนจบธรรมวินัย พรหมจรรย์ยังไม่แพร่หลายเพียงใด เราผู้ตถาคตยังจักไม่ปรินิพพานเพียงนั้น ก็เมื่อใดสาวกของเราฉลาดรู้ธรรมวินัย พรหมจรรย์พึงแพร่หลายขึ้นแล้ว เมื่อนั้นเราผู้ตถาคตจึงจักนิพพาน มีพระอาการทรงนั่งยกพระหัตถ์ขวาห้ามมารเป็น **ปางที่ ๘**

แล้วเสด็จไปประทับเสวยวิมุติศุข ณ ร่มไม้จิกมีนาคราชชื่อมุจลินท์มาวงพระกายด้วยขนาดตัว ๗ รอบแผ่พังพานใหญ่ปกพระเศียร ด้วยคิดจะป้องกันหมอกน้ำค้าง ลม แดด มิให้มีมาถูกต้องพระผู้มีพระภาคได้มีพระอาการทรงนั่งขัดสมาธิมีนาคปรกเป็น**ปางที่ ๙**

แล้วเสด็จไปประทับเสวยวิมุติศุขอยู่ ณ ร่มไม้เกด เวลาอรุณขึ้นพระอินทร์นำผลสมอเข้าไปถวายมีพระอาการทรงนั่งรับผลสมอเป็น **ปางที่ ๑๐**

ครั้งนั้นตปุสสะแลภัลลิกะพ่อค้าสองคนพี่น้องได้น้อมนำสัตตูก้อนสัตตูผงเข้าไปถวาย พระองค์ทรงปริวิตกว่า ตถาคตจะรับด้วยภาชนะวิกิติอะไร ครั้งนั้นมหาราชนำเอาบาตรเสลมัย ๔ บาตรลงมาถวาย พระองค์ทรงรับบาตรเสลมัย ๔ บาตรนั้น ทรงบันดาลอิทธาภิสังขารเชื่อมประสารให้ติดเป็นบาตรเดียวกัน มีพระอาการทรงนั่งยกพระหัตถ์อธิษฐานบาตรเป็น **ปางที่ ๑๑**

ครั้นทำภัตตกิจเสร็จแล้ว พ่อค้าสองคนพี่น้องทูลขอพระเกษธาตุ มีพระอาการทรงนั่งยกพระหัตถ์เสยพระเกษเป็น **ปางที่ ๑๒**

แล้วเสด็จกลับมาประทับเสวยวิมุติศุข ควงไม้อชปาลนิโครธอีก ได้ปริวิตกรำพึงถึงความที่ธรรมเป็นของลึกละเอียดโดยปฏิเวธาภิสมัย จิตรก็น้อมไปเพื่อความขวนขวายน้อยคิดจะไม่แสดงธรรม ท้าวสหัมบดีพรหมได้ทราบ รีบด่วนลงมากราบทูลอาราธนาให้แสดงธรรม มีพระอาการทรงยืน พระหัตถ์ทั้งสองประทับพระอุระเป็น **ปางที่ ๑๓**

ครั้นทรงรับอาราธนาท้าวสหัมบดีพรหมแล้วเสด็จออกจากควงไม้อชปาลนิโครธเสด็จพุทธจาริกมาโดยลำดับ ถึงสำนักที่อยู่แห่งฤาษีเบญจวัคคีย์ทั้ง ๕ ตรัสปฏิญญาณพระองค์ว่าเป็นพุทธ ให้พระฤาษีเชื่อต่อพระอรหัตตสัมโพธิญาณแล้ว ประทานเทศนาธัมมจักกัปวัตตนสูตร ให้พระโกณฑัญญะเกิดธรรมจักษุบรรลุพระโสดาปัตติผลแล้วทรงสั่งสอนพระวัปปะ, ภัททิยะ, มหานาม, อัสสชิ ให้ได้มรรคผลตามลำดับวันเวลา แล้วให้อุปสมบทด้วยเอหิภิกษุ มีพระอาการทรงนั่งเหยียดพระหัตถ์กวักเรียกเป็น **ปางที่ ๑๔**

แล้วเสด็จมาประทับ ณ เวฬุวันเมืองราชคฤห์ อุปติสสะโกลิตะสองสหายมาเฝ้าทูลขอบรรพชาอุปสมบท พระสุคตก็ทรงอนุญาต แลสอนให้ได้พระอรหัต์พร้อมด้วยบริษัท แล้วทรงตั้งในเอตทัคคะมีพระอาการทรงนั่งยกพระหัตถ์เดียวชี้เป็น **ปางที่ ๑๕**

แล้วเสด็จจากเมืองราชคฤห์มาประทับ ณ โคตมเจดีย์เมืองเวสาลีถึงฤดูหนาวคราวน้ำค้างตก ทรงลองหนาวในราตรีตลอดรุ่ง ทรงจีวร ๔ ผืนพอทนหนาวได้จึงได้ทรงตั้งเขตจีวรลงเป็นชินะมริยาทว่า อนุชานามิ ภิกฺขเว ติจีวรํ ดังนี้ ก็ในการที่ลองหนาวนั้น มีพระอาการทรงนั่ง พระหัตถ์ทั้งสองจับผ้าห่มเป็น **ปางที่ ๑๖**

แล้วเสด็จมาประทับเมืองราชคฤห์ พระกาฬุทายีทูลเชิญเสด็จเมืองกบิลพัสดุ์พระองค์ทรงรับแล้วเสด็จพุทธดำเนินโดยปรกติไม่เป็นการรีบด่วน มีพระอาการทรงยืนห้อยพระหัตถ์ซ้ายยกพระบาทซ้ายเป็น **ปางที่ ๑๗**

ครั้นเสด็จถึงเมืองกบิลพัสดุ์ พระประยุรญาติจัดการรับเสด็จให้ประทับ ณ นิโครธารามแล้ว ต่างองค์ต่างก็กลับ ตระกูลหนึ่งตระกูลใดก็หาได้กราบทูลให้รับภัตตาหารบิณฑบาตไม่ รุ่งขึ้นเช้าเวลาเช้าพระองค์ก็เสด็จเข้าโคจรบิณฑบาตรภายในพระนคร มีพระอาการทรงยืนพระหัตถ์ทั้งสองอุ้มบาตรเป็น **ปางที่ ๑๘**

ครั้นสมัยต่อมาเดียรถีเที่ยวติดตามจะทำปาฏิหารขันแข่งกับพระผู้ทรงพระภาค บุรุษเฝ้าสวนได้ผลมะม่วงสุกผลหนึ่งนำมาถวาย พระองค์ทอดพระเนตรพระอานนท์ๆ ทราบในพระอาการจึงถวายบาตรเสลมัยพุทธปริขาร พระองค์น้อมบาตรรับผลมะม่วงแสดงพระอาการจะประทับ พระอานนท์ปูผ้าสังฆาฏิ ถวายให้เสด็จประทับแล้ว ขยำผลมะม่วงทำอัมพบานถวายพระองค์เสวยอัมพบานแลว บุรุษนั้นน้อมอุทกังเข้าไปถวาย พระองค์ทรงรับด้วยบาตร ตรัสให้เจ้าของมะม่วงเพาะเม็ดลง ณ ที่นั้น พระองค์ทรงล้างพระหัตถ์ลง ณ เม็ดมะม่วง ในเรื่องนี้แยกเป็น ๒ ปาง ทรงนั่งประทับดื่มน้ำอัมพบานเป็น **ปางที่ ๑๙**

ทรงรับน้ำด้วยบาตรเป็น **ปางที่ ๒๐**

ครั้นทรงทำยมกปาฏิหารทรมานเดียรถีเสร็จแล้วเสด็จจำพรรษาณดาวดึงษพิภพ แสดงอภิธรรมปิฎกสนองคุณพระชนนีครบสามเดือนแล้ว วันมหาปวารณาเสด็จลงจากเทวโลก มีพระอาการทรงยืนกางพระหัตถ์ทั้งสองเปิดโลกเป็น **ปางที่ ๒๑**

เมื่อครั้งพระองค์ทรงชักผ้ามหาบังสุกุลของนางปุณณทาษี มีพระอาการทรงยืนห้อยพระหัตถ์ขวา พระหัตถ์ซ้ายทรงถือธานพระกรปลงพระกรรมฐานเป็น **ปางที่ ๒๒**

ครั้นซักฟอกผ้ามหาบังสุกุลสิ้นมลทินโทษแล้วทรงพระปรารภเริ่มจีวรกรรม มีพระอาการทรงนั่งพระหัตถ์จับเข็มพระหัตถ์ขวาจับด้ายสนเข็มเป็น **ปางที่ ๒๓**

เมื่อครั้งภัย ๓ ประการเกิดขึ้น ณ เมืองเวสาลีกษัตริย์ลิจฉวีพร้อมด้วยราษฎรคิดค้นหาอุบายที่จะให้ภัยระงับ ครั้นเห็นชอบด้วยอุบายนี้แล้วให้มหาลีไปทูลเชิญเสด็จพระโลกนารถ ณ เมืองราชคฤห์ พระเจ้าพิมพิสารราชจัดการส่งเสด็จให้ผูกเรือขนานแลให้ทำมณฑปลง ณ เรือนั้น ให้ประดับด้วยสการวิธีมีพวงดอกไม้เป็นต้นแต่งตั้งพุทธอาศน์ด้วยสรรพรัตนมัย แล้วเชิญเสด็จลงประทับ ณ เรือขนาน มีพระอาการทรงนั่งห้อยพระบาททั้งสองเป็น **ปางที่ ๒๔**

เมื่อครั้งพระผู้ทรงพระภาค เสด็จประทับอยู่ ณ ราวป่าแต่พระองค์เดียว มีช้างชื่อปาลิเลยยกะเข้ามารับปฏิบัติ มีพระอาการทรงนั่งห้อยพระบาทแบพระหัตถ์ทั้งสองรับช้างเป็น **ปางที่ ๒๕**

วักกะลีพราหมณ์คิดหาอุบายที่จะได้ดูพระองค์ให้เสมอเป็นนิจไป ครั้นเห็นชอบด้วยอุบายนี้แล้ว จึงเข้าบวชอยู่ในสำนักพระ เฝ้าแต่จะดูพระผู้ทรงพระภาคไม่มีเวลาที่จะหยุดหย่อนผ่อนพัก พระองค์ตรัสปณามพระวักกะลีมีพระอาการทรงนั่งโบกพระหัตถ์เป็น **ปางที่ ๒๖**

สมัยหนึ่งแว่นแคว้นโกศลฝนแล้งทั่วพระราชอาณาเขต ราษฎรพร้อมกันมาทูลขอฝนพระทศพลอาศัยพระมหากรุณาในสัตว์ เสด็จมาประทับ ณ ริมฝั่งโบกขรณีภายในพระเชตวันทรงผลัดอุทกสาฎก ทรงนุ่งด้วยชายข้างหนึ่งทรงห่มด้วยชายข้างหนึ่ง ลงประทับ ณ บันไดสระขณะนั้นมหาเมฆตั้งขึ้นให้ฝนตกทั่วทิศานุทิศ มีพระอาการทรงยืนยกพระหัตถ์ขวาลูบพระกายสรงน้ำเป็น **ปางที่ ๒๗**

เมื่อครั้งพระผู้ทรงพระภาค รับนิมนต์รุพปุณณพานิช น้องชายพระมหาปุณณ-เถร แล้วตรัสสั่งพระอานนท์ให้จัดสรรภิกษุซึ่งจะตามเสด็จไว้ให้ได้ ๕๐๐ หย่อนหนึ่ง พระอานนท์รับพุทธาณัติแล้วจัดภิกษุไว้เสร็จตามพุทธาธิบาย รุ่งขึ้นเวลาเช้าพระผู้ทรงพระภาคเจ้าเข้าผลสมาบัติ ด้วยพุทธานุภาพหากบันดาลให้ร้อนถึงบัณฑุกัมพลอาศน์ ท้าวสักกเทว-ราชทรงทราบตรัสสั่งพระวิสสุกรรมให้นฤมิตรกูฏาคารบุษบก ๕๐๐ มาประทับไว้ที่ซุ้มประตูพระเชตวัน พระผู้ทรงพระภาคเสด็จขึ้นบุษบกหนึ่ง พระภิกษุ ๕๐๐ หย่อนหนึ่งก็ขึ้นบุษบกหนึ่ง ๆ เหลืออยู่บุษบกหนึ่งไว้ช่องโอกาศแก่พระสัจพันธ์ เมื่อสมเด็จพระผู้ทรงพระภาค เสด็จมาถึงเขาสัจพันธ์บรรพต หยุดบุษบกอยู่ ณ อากาศทรงทรมานสัจพันธฤาษีให้ละมิจฉาทิฏฐิให้อุปสมบทเสร็จด้วยเอหิภิกษุ แล้วขึ้นบุษบกตามเสด็จไป พระผู้ทรงพระภาคทรงทำภัตตกิจ ณ บ้านจุฬปุณณพานิชเสร็จแล้วเสด็จกลับ นาคราชทูลขอให้เหยียบรอยพระบาทไว้ริมฝั่งแม่น้ำนัมทา ครั้งเสด็จมาถึงเขาสัจพันธ์ตรัสสั่งพระสัจพันธ์ภิกษุว่าเดิมท่านเป็นคณาจารย์ใหญ่ได้ปริหารสอนประชุมชนให้ถือลัทธิผิด ๆ ไว้เป็นอันมาก ให้ท่านพักอยู่ ณ ที่นี้ปลดเปลื้องประชุมชนให้พ้นจากมิจฉาทิฏฐิให้ตั้งอยู่ในทางสุคติสวรรค์นฤพาน พระสัจพันธ์ทูลขอที่บูชาไว้ พระองค์ก็แสดงบทเจดีย์รอยพระบาทไว้ ณ หลังหินประหนึ่งรอยที่กดลง ณ ดินเปียก ๆ ฉะนั้น มีพระอาการทรงยืนเหยียบรอยพระบาทเป็น **ปางที่ ๒๘**

พระคันธาร คือปางที่ ๒๗ นั้นเอง แต่เพราะเมื่อพุทธศาสนาล่วงได้สองร้อยปีเศษ มีพระเจ้าแผ่นดินพระองค์หนึ่งได้ครอบครองเป็นใหญ่ในคันธารราฐ มีความเลื่อมใสในพระมัชฌันติกะเถระ จึงได้รับพระพุทธศาสนาไปถือสืบต่อกันมาหลายชั่วแผ่นดินภายหลังพระเจ้าแผ่นดินในคันธารราฐพระองค์หนึ่งได้ทรงฟังเรื่องพระพุทธเจ้าทรงบันดาลให้ฝนตก ก็ทรงเลื่อมใสให้สร้างพระพุทธปฏิมากรทรงผ้าอุทกสาฎก ทรงนุ่งด้วยชายข้างหนึ่งทรงห่มด้วยชายข้างหนึ่ง มีพระอาการทรงยืน พระหัตถ์ขวากวักเรียกฝน พระหัตถ์ซ้ายหงายรองน้ำฝนเป็น **ปางที่ ๒๙**

เมื่อครั้งพระผู้ทรงพระภาคจำพรรษาอยู่ ณ เวฬุวคาม ในพรรษานั้นทรงประชวรหนัก แต่พระองค์ปณามขับไล่อาพาธนั้นให้สงบระงับด้วยความเพียรอิทธิบาท ครั้นออกจากโรคาพาธหายประชวรแล้วทรงแสดงชราธรรมแก่พระอานนท์ ว่า ณ บัดนี้เราผู้ตถาคตแก่แล้ว วัยล่วงได้ ๘๐ เต็มบริบูรณ์ ทุกวันนี้กายตถาคตเหมือนเกวียนเก่าต้องผูกกระหนาบด้วยไม้ไผ่มีพระอาการทรงนั่ง พระหัตถ์ทั้งสองปกพระเพลาเป็น **ปางที่ ๓๐**

เมื่อครั้งพระผู้ทรงพระภาคตรัสปริยายแก่พระอานนท์ว่า ผู้ใดเจริญอิทธิบาท ๔ ทำให้มีให้เกิดให้มั่นให้เชื่องคุ้นดังยานให้คล่องแคล่วชินชำนาญดีแล้ว ผู้นั้นเมื่อปรารถนาก็ควรอยู่ได้ตลอดกัลป์หนึ่งบ้างฤๅเกินกว่ากัลป์หนึ่งบ้าง เราผู้ตถาคตเล่าก็ได้เจริญอิทธิบาท ๔ ทำให้มีให้เกิดทำให้มากมั่นในสันดานให้เชื่องคุ้นเคยดังยานคล่องแคล่วชำนิชำนาญดี ตถาคตเมื่อปรารถนาก็พึงอยู่ได้ตลอดกัลป์หนึ่งบ้าง ฤๅเกินกว่ากัลป์หนึ่งบ้าง เมื่อตรัสปริยายโอฬาริกนิมิตร คือเครื่องหมายเป็นการหยาบ ๆ ไม่ลี้ลับล่วงวิสัยปัญญานัก พอผู้ฟังจะทูลให้เสด็จดำรงอยู่ตลอดกัลป์หนึ่งได้ ก็แต่เผอิญให้พระอานนท์เขลามึนไปหาได้กราบทูลให้ดำรงพระชนม์อยู่ตลอดกัลป์หนึ่งไม่ ครั้นได้ช่องมารเข้ามาเตือนพระองค์ให้ทรงระลึกถึงพระวาจาที่ได้ตรัสปฏิญาณไว้แก่ตนแต่เดิมนั้น แล้วกราบทูลว่า บัดนี้ปริสัทสมบัติแลพรหมจรรย์ก็บริบูรณ์เต็มตามพระพุทธประสงค์แล้ว พระผู้ทรงพระภาคจงเสด็จดับขันธปรินิพพานเถิด ณ บัดนี้เป็นการสมัยแล้วที่พระองค์จะเสด็จดับขันธปรินิพพาน พระองค์จึงตรัสว่าดูกรมาร ท่านจงมีความขวนขวายน้อยเถิด ไม่นานเพียงเท่าใดนักแล้ว โดยการล่วง ๓ เดือนแต่นี้ไปเท่านั้น เราก็จะดับขันธปรินิพพานตรัสแก่มารดังนี้แล้ว พระผู้มีพระภาคก็ปลงพระชนมายุสังขารมีพระอาการทรงนั่งยกพระหัตถ์ขวาปลงพระชนม์เป็น **ปางที่ ๓๑**

แล้วตรัสชวนพระอานนท์เสด็จไปประทับ ณ เมืองเวสาลี เวลาเช้าเสด็จเข้าไปบิณฑบาต ณ ภายในเมืองเวลากลับพอออกมาจากเมือง ยืนผันพระองค์ลาเมืองเวสาลีว่าเป็นความเห็นภายหลังที่สุดครั้งเดียวเท่านี้ มีพระอาการทรงยืนผันพระองค์เป็นนาคาวโลกกิริยาดังช้างเหลียวดูเป็น **ปางที่ ๓๒**

ภาพพระพุทธเจ้า ๓๒ ปาง

รูป ๗๓ ท้าวสักกะพระวิษณุ

ปางที่ ๑ บำเพ็ญทุกกรกิริยา

มีพระอาการทรงนั่งพระหัตถ์ทั้งสองประคองพระอุระ

ปางที่ ๒ ทรงรับมธุปายาส

มีพระอาการทรงนั่งห้อยพระบาท

แบพระหัตถ์ทั้งสองรับ

ปางที่ ๓ ลอยถาด

มีพระอาการทรงนั่ง พระหัตถ์ทั้งสองจับถาดลอยไป

ปางที่ ๔ ทรงรับ หญ้าคา

มีพระอาการทรงยืน พระหัตถ์ขวารับกำหญ้าคา

ปางที่ ๕ มารวิชัย

มีพระอาการทรงนั่งขัดสมาธิเพ็ชร์

พระหัตถ์ขวากดพระเพลา ที่เรียกว่ามารวิชัย

ปางที่ ๖ ถวายเนตร

มีพระอาการทรงยืน ประสานหัตถ์ทั้งสอง

ปางที่ ๗ รัตนจงกรม

มีพระอาการทรงยืน ยกพระบาทซ้าย

พระหัตถ์ทั้งสองประทับพระเพลา

ปางที่ ๘ ห้ามมาร

มีพระอาการทรงนั่ง ยกพระหัตถ์ขวาห้ามมาร

ปางที่ ๙ พระนาคปรก

มีพระอาการทรงนั่งขัดสมาธิ มีนาคปรก

ปางที่ ๑๐ ฉันผลสมอ

มีพระอาการทรงนั่ง รับผลสมอ

ปางที่ ๑๑ ประสานบาตร์

มีพระอาการทรงนั่ง ยกพระหัตถ์อธิษฐานบาตร์

ปางที่ ๑๒ พระเกศธาตุ

มีพระอาการทรงนั่ง ยกพระหัตถ์เสยพระเกศ

ปางที่ ๑๓ พระรำพึง

มีพระอาการทรงยืน พระหัตถ์ทั้งสองประทับพระอุระ

ปางที่ ๑๔ ประทานเอหิภิกขุอุปสมบท

มีพระอาการทรงนั่ง เหยียดพระหัตถ์กวักเรียก

ปางที่ ๑๕ ชี้อัครสาวก

มีพระอาการทรงนั่ง ยกพระหัตถ์เดียวชี้

ปางที่ ๑๖ ทรงจีวร

มีพระอาการทรงนั่ง พระหัตถ์ทั้งสองจับผ้าห่ม

ปางที่ ๑๗ พระลีลา

มีพระอาการทรงยืนห้อยพระหัตถ์ซ้าย

ยกพระบาทซ้าย

ปางที่ ๑๘ พระอุ้มบาตร์

มีพระอาการทรงยืน พระหัตถ์ทั้งสองอุ้มบาตร์

ปางที่ ๑๙ รับผลมะม่วง

มีพระอาการทรงนั่งรับผลมะม่วง

ปางที่ ๒๐ รับอุทกัง

มีพระอาการทรงนั่งรับอุทกัง

ปางที่ ๒๑ เปิดโลก

มีพระอาการทรงยืน กางพระหัตถ์ทั้งสองเปิดโลก

ปางที่ ๒๒ ปลงกัมมัฏฐาน

มีพระอาการทรงยืน ห้อยพระหัตถ์ขวา

พระหัตถ์ซ้ายทรงถือธารพระกรปลงพระกรรมฐาน

ปางที่ ๒๓ สนเข็ม

มีพระอาการทรงนั่ง พระหัตถ์ซ้ายจับเข็ม

พระหัตถ์ขวาจับด้ายสนเข็ม

ปางที่ ๒๔ เสด็จลงเรือขนาน

มีพระอาการทรงนั่ง ห้อยพระบาททั้งสอง

ปางที่ ๒๕ พระป่าเลไลย

มีพระอาการทรงนั่งห้อยพระบาท

แบพระหัตถ์ทั้งสองรับช้าง

ปางที่ ๒๖ ขับพระวักกลิ

มีพระอาการทรงนั่งโบกพระหัตถ์

ปางที่ ๒๗ พระสรงน้ำ

มีพระอาการยืน ยกพระหัตถ์ขวา

ลูบพระกายสรงน้ำ

ปางที่ ๒๘ ประดิษฐานพระพุทธบาท

มีพระอาการทรงยืน เหยียบรอยพระบาท

ปางที่ ๒๙ พระคันธาร

มีพระอาการทรงยืน พระหัตถ์ขวากวักเรียกฝน

พระหัตถ์ซ้ายหงายรองน้ำฝน

ปางที่ ๓๐ สำแดงชราธรรม

มีพระอาการทรงนั่ง พระหัตถ์ทั้งสองปกพระเพลา

ปางที่ ๓๑ ปลงพระชนม์

มีพระอาการทรงนั่ง ยกพระหัตถ์ขวาปลงพระชนม์

ปางที่ ๓๒ พระนาคาวโลกน์

มีพระอาการทรงยืนผันพระองค์เบื้นนาคาวโลก

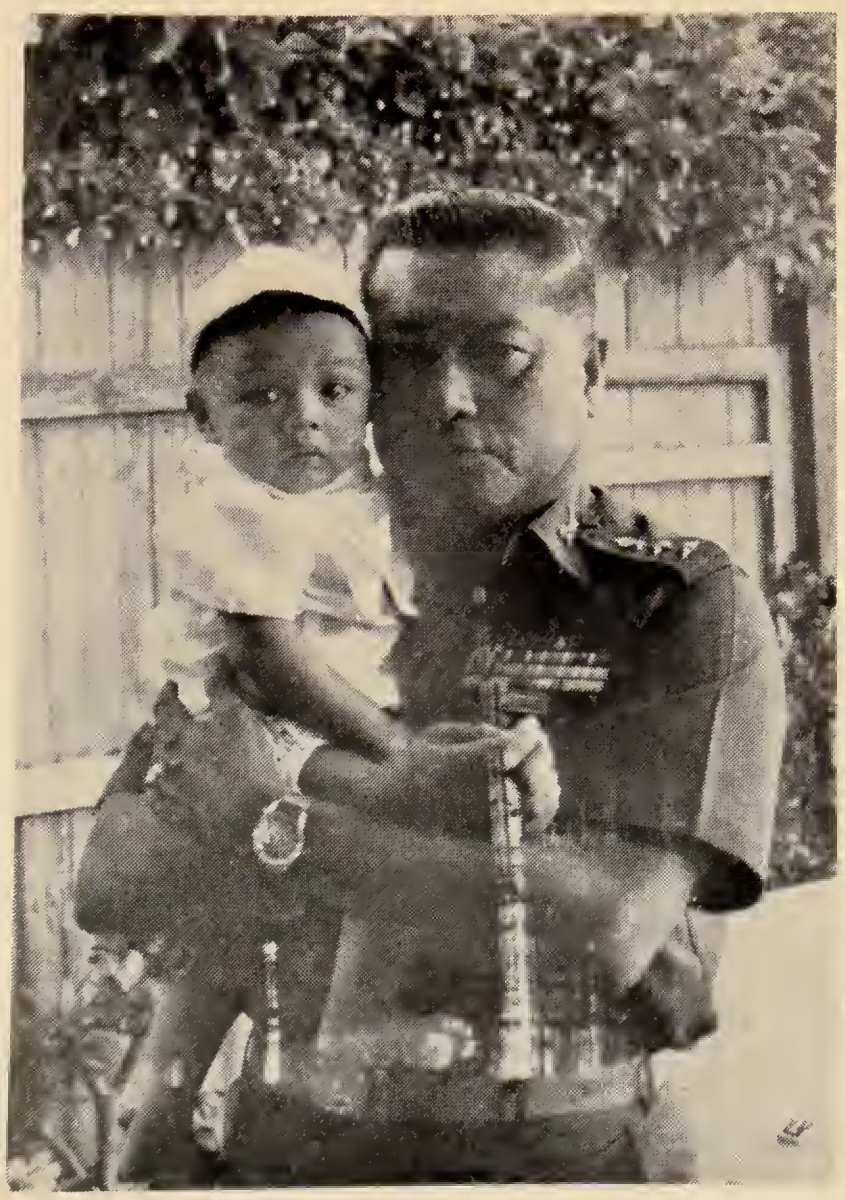
กิริยาดังช้างเหลียวดู

พิธีประดับเหรียญชัยสมรภูมิเกาหลี
๒๒ ตุลาคม ๒๔๙๔

กุศลกิจครั้งสุดท้าย บวชลูกชายคนโต
๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๐

ถ่ายกับ "ต้น" หลานตาคนแรก
กรกฎาคม ๒๕๑๐

แวะเยี่ยมบุตรชาย หญิงที่วอชิงตัน ดี.ซี.
พ.ศ. ๒๕๐๗

ที่สุดของชีวิต

มาไม่กลับ	หลับไม่ตื่น
ฟื้นไม่มี	หนีไม่พ้น
นอนไม่ลุก	ปลุกไม่ตื่น
ฝืนไม่ได้	กลายเป็นดิน

คติพจน์ทั้ง ๘ วลีนี้ พระพิจิตรจำนงได้เขียนเป็นมรณานุสติ สมัยหนึ่งเคยเขียนลงบนแผ่นป้าย ติดไว้ที่ประตูสุสานทั้ง ๘ ประตู ของวัดมกุฏ ฯ ปรากฏเป็นที่พอใจของผู้ที่ได้พบเห็น จนท่องกันได้ขึ้นใจอยู่ทั่วไป เพราะเป็นคำง่าย คล้องจอง ไพเราะ และเป็นสัจจธรรม

แผ่นป้ายมรณานุสติเหล่านี้เอง ก็ย่อมอยู่ภายใต้กฎของอนิจัง คือมีความเสื่อมสูญไปเป็นธรรมดา ปัจจุบันนี้จึงไม่มีทรากเหลืออยู่ เพื่อที่จะรักษาคติพจน์นี้ไว้มิให้สาบสูญ จึงได้นำมาบันทึกไว้ ณ ที่นี่.

นักวิทยาศาสตร์ย่อมได้รับการอบรมให้เชื่อถือในความยุติธรรม ที่ประกอบด้วยเหตุผลและข้อเท็จจริง

Scientists are taught to belief in justification not by faith but verification.

ของดีในพระไตรปิฎก

กฎป้ารดไระพมโค๊ดอบ

ของดีในพระไตรปิฎก

(พระศรีวิสุทธิวงศ์ ตุลโย สาย ป.ธ. ๔ วัดบวรมงคล ธนบุรี ได้แสดงปาฐกถาที่พุทธสมาคม พ.ศ. ๒๔๙๐ เรื่อง ของดีในพระไตรปิฎก ท่านได้สาธกไว้ ๓ เรื่อง คือ ๑. เรื่องความเกิดความตาย ๒. เรื่องความอัศจรรย์แห่งบุญ ๓. เรื่องแก้ปฤษณาธรรม ตามลำดับ แต่ในที่นี้เราขอคัดลอกมาเพียงเรื่องที่ ๑)

เรื่องความเกิดความตาย

เรื่องความเกิดความตายนี้ เป็นปัญหาที่สำคัญยิ่ง เพราะมีคนสนใจใคร่รู้กันมาก เรื่องเกิดแล้วตายไม่มีปัญหาอะไรที่ซ่อนเร้นน่าสงสัย เพราะใคร ๆ ก็เห็นประจักษ์ด้วยตนว่า คนที่เกิดแล้วต้องตายทุกคน ส่วนที่เกิดแล้วต้องตายทุกคน ส่วนเรื่องตายแล้วเกิดหรือไม่นี่ซิ เป็นปัญหาน่าสงสัย เพราะไม่มีใครเห็นประจักษ์ด้วยตาว่าตายแล้วไปไหน เว้นแต่ท่านที่มีญาณจักษุเท่านั้น จึงจักรู้เห็นได้ เพราะเหตุนี้เมื่อมีบางคนมาบอกเราว่า ตายแล้วเกิด เราจึงมักไม่ใคร่เชื่อ เพราะไม่สามารถพิสูจน์ให้เราเห็นได้ด้วยตาตน ถึงหากว่าจะเชื่อ ก็เชื่ออย่างไม่สนิทใจนัก ข้อความที่ว่าด้วยเรื่องตายแล้วเกิดนี้ มีปรากฏในพระไตรปิฎกหลายแห่ง บางคนที่อยากรู้ ก็คิดตั้งปัญหาถามว่า คนตายแล้วเกิดหรือไม่ ? ถ้าตอบว่าเกิด ก็คงถามต่อไปอีกว่า ไปเกิดที่ไหน ไปเกิดในสวรรค์หรือในนรก ถ้าตอบว่าทำดีไว้มาก ทำบุญไว้มาก ตายไปแล้วก็เกิดในสวรรค์ ถ้าทำชั่วไว้มาก ทำบาปไว้มาก ตายไปแล้วก็เกิดในนรกเช่นนี้ ก็คงจักแย้งว่า คนตายแล้ว ถ้าไปเกิดอีกจริง ก็ควรจะกลับมาบอกกันบ้างซิ นี่ไม่ปรากฏว่าคนที่ตายแล้ว กลับมาบอกว่าตนได้ไปเกิดในสวรรค์ ได้รับความสุขสำราญมีวิมานอยู่ เพราะทำบุญกุศลไว้อย่างนั้น ๆ ไว้ คนที่อยู่ข้างหลังจะได้ไม่ประมาทรีบทำบุญกุศลบ้าง หรือบอกว่าตนได้ไปเกิดในนรกขุมนั้น ๆ ได้รับทุกข์ทรมานแสนสาหัสเพราะทำบาปทำชั่วอย่างนั้น ๆ ไว้ คนที่อยู่ข้างหลังจะได้ละเว้นไม่ทำบาป ทำชั่ว ทำแต่บุญกุศลต่อไป

ถามว่า คนที่ตายไปแล้ว กลับมาบอกที่เกิดของตนได้หรือไม่ ? ตอบว่ามี ขออ้าง ชนวสภสูตร ทีฆนิกาย มหาวรรค พระไตรปิฎกเล่ม ๑๐ ใจความในพระสูตรนั้นว่า พระ-พุทธเจ้าตรัสเล่าเรื่องพระเจ้าพิมพิสาร ซึ่งเสด็จสวรรคตแล้ว กลับมาทูลที่เกิดของพระองค์ แด่พระพุทธเจ้า และพระพุทธเจ้าตรัสเล่าให้พระอานนท์ฟังว่า ดูก่อน อานนท์ ยักษ์เทพตน หนึ่งไม่แสดงกายให้ปรากฏส่งเสียงร้องว่า ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ข้าพระองค์ชื่อชนวสภะ ข้าแต่พระสุคต ข้าพระองค์ชื่อชนวสภะ และในขณะที่ส่งเสียงร้องนั้นเอง ได้มียักษ์มีกาย ใหญ่โต สำแดงตนให้ปรากฏหน้าแก่เราตถาคตแล้วเปล่งวาจาสองครั้งว่า ข้าแต่พระผู้มีพระ ภาค ข้าพระองค์คือพระเจ้าพิมพิสาร ข้าแต่พระสุคต ข้าพระองค์คือพระเจ้าพิมพิสาร ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ไปเกิดเป็นสหายของท้าวเวสสวรรณมหาราช ครั้งที่ ๗ ต่อจากนี้จุติไปเกิดเป็นพระราชาในมนุษย์โลก ข้าพระองค์จุติจากมนุษย์โลก ๗ ครั้ง เกิดใน เทวโลก ๗ ครั้ง ท่องเที่ยวอยู่รวม ๑๔ ครั้ง ข้าพระองค์ยังจำสถานที่ ๆ เคยอยู่ในปางก่อนได้ ข้าพระองค์มีอันไม่ตกต่ำเป็นธรรมดา และความหวังเพื่อความเป็นพระสกิทาคามีของข้า พระองค์ยังดำรงอยู่ด้วยดีดังนี้

ข้อความในพระสูตรที่ยกมาอ้างนี้ เป็นเครื่องชี้ให้เห็นเด่นชัดว่า คนตายแล้วกลับ มาบอกคติที่ไปของตนได้ก็มี แลเห็นจะมีมากกว่ารายเดียว ที่พบแล้วเพียงพระเจ้าพิมพิสาร เท่านั้น หรือจะมีปรากฏในคัมภีร์อื่นใดอีก เช่นคัมภีร์ไบเบิล หรือคัมภีร์โก้หร่านอีก ข้าพเจ้ายังไม่พบ

หากจะมีกระทู้ถามว่า ก็เมื่อคนตายแล้วกลับมาบอกที่เกิดได้เช่นนี้ เหตุไฉนสา-มัญชนจึงรู้ไม่ได้ ขอตอบว่า เพราะเหตุว่าสามัญชนคือคนที่มีกิเลสอย่างเรา ๆ นี่ ยังไม่ได้ บรรลุวิชชาในพระพุทธศาสนา จึงไม่สามารถรู้ได้ วิชชาในพระพุทธศาสนานั้น เช่น วิชชา ๓ คือ ๑. บุพเพนิวาสานุสติญาณ รู้ระลึกชาติได้ ๒. จุตูปปาตญาณ รู้จุติและอุบัติเกิด ของตนและของคนอื่นได้ ๓. อาสวักขยญาณ รู้ทำอาสวะให้สิ้นได้ ท่านผู้ได้บรรลุวิชชา ๓ นี้แล้ว เมื่อมีคนตายแล้ว ไปเกิดในที่ไหน ๆ จะเป็นนรกหรือสวรรค์ก็รู้ได้ หรือเมื่อมีคน ตายแล้ว กลับมาบอกที่เกิด ก็จดจำเอาไว้ได้ และจำได้แน่นอนว่า คนที่ตายแล้วไปเกิดใน ที่นั้น ๆ ข้อนี้มีพระบาลีในเทวธาวิตักกสูตร พระไตรปิฎกเล่ม ๑๒ ใจความในสูตรนั้นว่า

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสแก่ภิกษุทั้งหลายโดยความว่า เมื่อจิตตั้งมั่น บริสุทธิ์ผ่องแผ้วไม่มีกิเลส ปราศจากเครื่องเศร้าหมอง ไม่หวั่นไหว เราน้อมจิตไปเพื่อรู้ถึงที่เกิดของสัตว์ทั้งหลาย เราตถาคตมีจักษุทิพย์ เห็นเหล่าสัตว์ที่เลวก็มี ดีก็มี มีผิวพรรณวรรณงามก็มี มีผิวพรรณวรรณเลวทรามก็มี ได้ดีก็มี ตกยากก็มี รู้ชัดซึ่งเหล่าสัตว์เป็นไปตามกรรมว่า สัตว์ทั้งหลายประกอบด้วยกายสุจริต วจีสุจริต มโนสุจริต ไม่เห็นผิด ยึดมั่นในความไม่เห็นผิด สัตว์เหล่านั้น เมื่อตายแล้วก็ไปเกิดในสุคติ เราตถาคตมีจักษุทิพย์ เห็นเหล่าสัตว์กำลังตายก็มี กำลังเกิดก็มี เลวก็มี ดีก็มี มีวรรณงามก็มี มีวรรณทรามก็มี ได้ดีก็มี ตกยากก็มี เรารู้ชัดว่าเหล่าสัตว์เป็นไปตามกรรมด้วยประการฉะนี้

เมื่อรู้ ฟังพระสูตรที่ยกมาอ้างนี้ อาจโต้แย้งว่า เท่าที่ข้าพเจ้ายกเรื่องพระเจ้าพิม-พิสาร ซึ่งได้สวรรคตไปแล้วมากราบทูลคติที่ไปของพระองค์ อันเป็นเรื่องที่มีในคัมภีร์ ซึ่งยืนยันว่าพระพุทธเจ้าตรัส ไม่ยกเหตุผลมาพิสูจน์เปรียบเทียบให้ฟัง ก็ยังเชื่อไม่ได้ว่าตายแล้วเกิด เพราะฉะนั้นจะนำอุปมาที่แสดงให้เห็นว่า คนตายแล้วไปเกิดในสวรรค์บ้าง ในนรกบ้าง ตามสมควรแก่กรรมที่ทำไว้ ซึ่งมีในพระไตรปิฎกเหมือนกัน

ทำไมคนที่ตายแล้วจึงกลับมาบอกที่ ๆ เกิดของตนแก่คนอื่นไม่ได้ ว่าตนตายไปแล้ว เกิดในนรกหรือสวรรค์เพราะบุญหรือบาปอย่างนั้น ๆ ในปายาสิราชัญญสูตร ฑีฆนิกาย มหาวรรค พระไตรปิฎกเล่ม ๑๐ ให้เหตุผลและเปรียบเทียบให้เห็นว่า คนที่ตายไปแล้ว (ถ้ายังมีกิเลสอยู่) ย่อมมีคติเป็น ๒ ประการ คือไม่ไปสุคติก็ต้องไปทุคติ ถ้าเมื่อมีชีวิตอยู่ในโลกนี้ ได้ประพฤติดีประพฤติชอบ คือไม่เบียดเบียพล้างผลาญตนและคนอื่น ไม่ลักของใคร ไม่ประพฤติผิดในกาม ไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดหยาบคาย ไม่พูดสำราก เพ้อเจ้อ ไม่โลภเพ่งเล็งอยากได้ทรัพย์ผู้อื่น ไม่พยาบาทปองร้าย ไม่เห็นผิดจากทำนองคลองธรรม ทั้ง ๑๐ ประการนี้ เรียกว่ากุศลกรรมบถ ทางแห่งกรรมอันเป็นกุศลหรือทางสวรรค์ ผู้ประพฤติตามในกุศลกรรมบถเหล่านี้ จะเป็นใครก็ตาม ตายไปแล้วเกิดในสุคติโลกสวรรค์

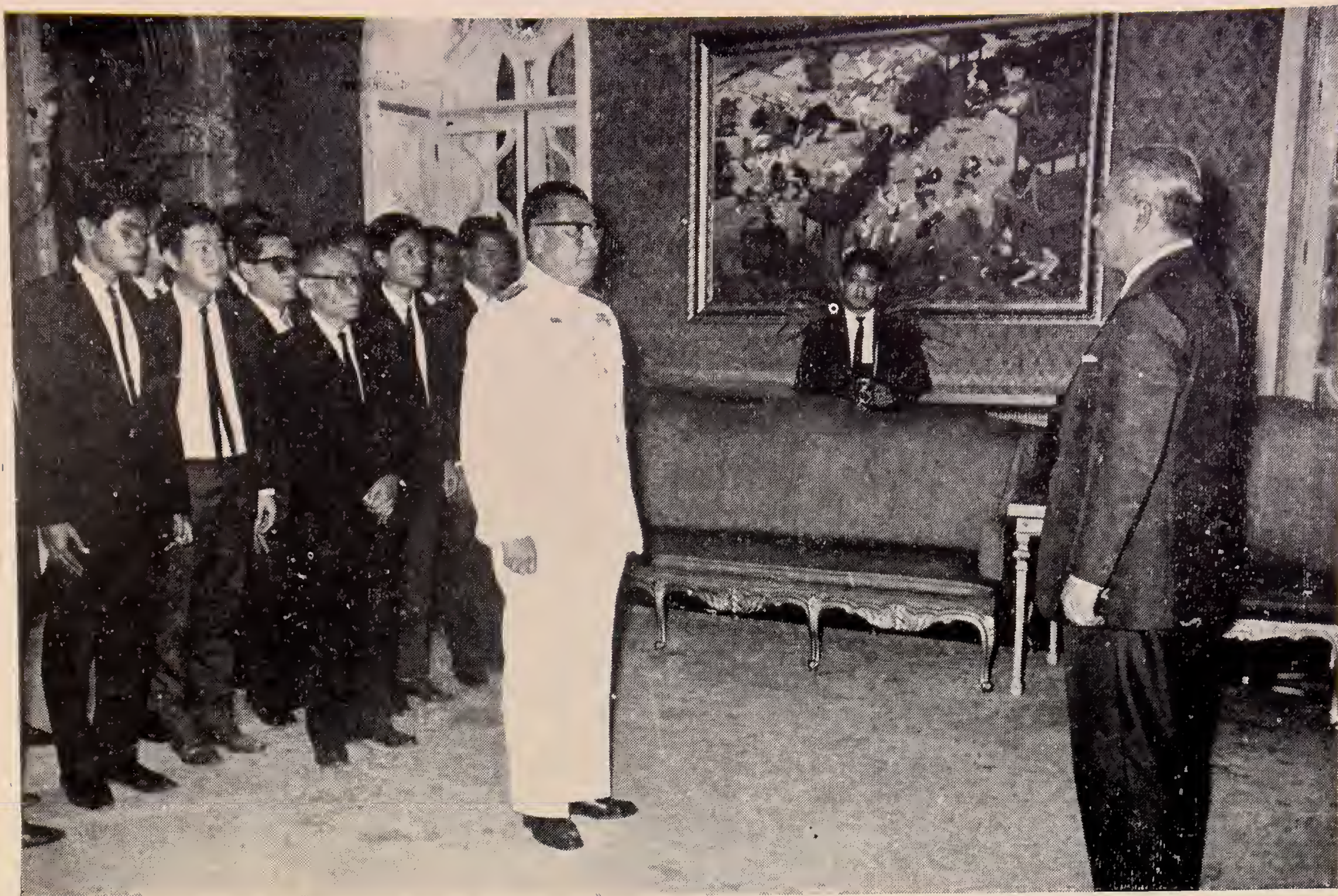
ก็เมื่อคนประพฤติตามในกุศลกรรมบถ ตายไปแล้วเกิดในสวรรค์ ก็น่าจะกลับมาบอกญาติมิตรมารดาบิดาของตนบ้าง แต่นี่หาเป็นเช่นนั้นไม่ ตายแล้วเงียบ ตายแล้วเงียบ

เพราะเหตุไร เพราะว่าในสวรรค์นั้นท่านว่าเพียบพร้อมไปด้วย สุขสมบูรณ์ด้วยสมบัติ ล้วนแต่เป็นทิพย์ทั้งนั้น โภชนาหารก็เป็นทิพย์ เครื่องนุ่งห่มก็เป็นทิพย์ กามก็ทิพย์ ตามธรรมดาคนที่ไม่เคยสุขสบาย เมื่อมาได้ดีมีความสุขสบายแล้ว ย่อมเพลิดเพลินเคลิบเคลิ้มทำให้หลงลืมได้ ไม่นึกถึงคนที่ควรนึกถึงเป็นต้น ท่านเปรียบไว้ว่า เหมือนคนที่เคยอยู่ในสถานที่คับแคบ ขาดแคลนไม่รื่นรมย์ ปราศจากความเจริญ เช่นในชนบทเป็นต้น เมื่อผู้นั้นได้เข้ามาอยู่ในเมืองหลวงอันรื่นรมย์น่าอยู่ เช่นได้อยู่ในปราสาทราชวัง หรือในเคหาสน์อันโอ่โถงมียศ มีอำนาจ มีคนนับหน้าถือตา บำรุงบำเรอให้ได้รับความสุขเพลิดเพลิน ผู้นั้นย่อมเคลิบเคลิ้มเพลินในความสุข เป็นเหตุให้ลืมญาติมิตรบิดามารดาของตน และมีใครบ้างเมื่อได้รับความสุขเพลิดเพลินเช่นนี้แล้ว ปรารถนาจะกลับไปในสถานที่ ๆ ตนเคยอยู่มาก่อน ซึ่งปราศจากความสุขความเพลิดเพลิน แล้วไปเกิดในสวรรค์อันเพียบพร้อมด้วยความสุขน่าเพลิดเพลินใจนานาประการ ย่อมไม่ปรารถนาที่จะกลับมาสู่สถานที่ ๆ เดิมซึ่งตนรู้ว่าไม่น่าอยู่ ไม่น่ารื่นรมย์เลย ฉะนั้นด้วยเหตุนี้ คนที่ตายแล้วไปเกิดในสวรรค์ ย่อมไม่ปรารถนามาสู่มนุษย์โลกที่ตนเคยอยู่และรู้รสชาติมาแล้ว อีกประการหนึ่ง ระยะเวลาในสวรรค์กับระยะเวลาในมนุษย์ต่างกันมาก พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในอุโบสถสูตร พระไตรปิฎก เล่ม ๒๓ ว่า ๑๐๐ ปีของมนุษย์จึงเป็นวันหนึ่งคืนหนึ่งของสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ดังนี้สมมติว่าผู้ตายได้ไปเกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์เพียง ๒ คืน ๒ วัน แต่เวลาในมนุษย์ก็ล่วงเลยไปถึง ๒๐๐ ปีเสียแล้ว เมื่อเป็นเช่นนี้ แม้ผู้ตายได้ไปเกิดในสวรรค์จะมาบอกญาติมิตรบิดามารดาของตนก็คงไม่พบเพราะญาติมิตรบิดามารดาเหล่านั้นตายไปเสียก่อนแล้ว และไม่อาจทราบได้ว่า ไปเกิดในที่ไหนอีก เพราะฉะนั้นคนที่ตายแล้วไปเกิดในสวรรค์จึงมาบอกใคร ๆ ไม่ได้ และด้วยเหตุที่โลกมนุษย์นี้ไม่เป็นที่เจริญใจของเทวดาทั้งหลาย ด้วยเหม็นสาปกลิ่นมนุษย์ เพราะมนุษย์มีกายหยาบ มีอาหารหยาบ ท่านว่าเมื่อเทวดามาใกล้มนุษย์โลก ในรัศมี ๑๐๐ โยชน์ ก็เหม็นสาบสะอิดสะเอียนทนไม่ไหว จึงไม่ปรารถนาจะมามนุษย์โลก นี่เป็นอุปมาที่แสดงให้เห็นว่า คนตายแล้วไปเกิดในสวรรค์ ไม่กลับมาบอกใคร ๆ ได้ตามประสงค์ของเรา

ส่วนที่ว่าคนตายแล้วไปเกิดในนรก ไม่อาจกลับมาบอกกับญาติมิตรได้ บิดามารดาของตนได้ ท่านก็ให้เหตุผลเปรียบเทียบให้เห็นด้วยอุปมาว่า คนบางคนที่ออกจาก

บ้านเรือนที่อยู่ของตนแล้ว ไปทำผิดกฎหมายบ้านเมืองอย่างร้ายแรงถูกเจ้าหน้าที่จับตัวไปลงโทษ ตัดสินจำคุกกักขังหรือประหารชีวิต เมื่อถูกกักขังลงโทษหรือประหารชีวิตแล้ว ย่อมไม่อาจมาบอกญาติมิตรบิดามารดาของตนที่บ้านด้วยตนเองได้ฉันใด , คนที่ประพฤติอกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ มีทำลายชีวิตสัตว์ให้ตกล่วงไปเป็นต้น ทำชั่วเสียหายต่าง ๆ ในเวลาที่ยังเป็นมนุษย์อยู่จนชิน ไม่มีหิริ โอตตัปปะ ละอายใจก็ฉันนั้น เมื่อตายไปแล้วต้องถูกนายนิรยบาลลงโทษตามสมควรแก่ความผิด เมื่อถูกนายนิรยบาลลงโทษแล้ว ย่อมไม่สามารถมาบอกแก่ญาติมิตรของตนได้ว่า ตนต้องตกหมกไหม้อยู่ในนรก เสวยทุกขเวทนาแสนสาหัส เพราะเมื่อเป็นมนุษย์ได้ทำความผิดความชั่ว ประพฤติอกุศลกรรมบถอย่างนั้น ๆ ขอท่านทั้งหลายจงจำกันไว้ อย่าได้ประมาทหลงลืม รีบเร่งทำบุญสร้างกุศลไว้เถิด ดังนี้ เมื่อเป็นเช่นนี้ คนที่ถูกลงโทษในนรกย่อมไม่มีโอกาสที่จะมาบอกข่าวกันได้ เพราะฉะนั้นเราจึงไม่ได้ข่าวว่า ผู้นั้นตายไปแล้วไปตกนรกขุมนั้น ขุมนี้ ได้รับทุกขเวทนาอย่างนี้ ๆ ข้อนี้เองเป็นเหตุให้คนเข้าใจผิดว่าตายแล้วสูญ บุญบาปที่ทำไว้ไม่มีผล ชาติหน้าไม่มี ซึ่งเป็นเรื่องที่น่ากรุณาสงสารไม่น้อย และไม่มีทางที่จะช่วยได้นอกจากตนเองจะกลับความเข้าใจให้ถูกว่า เมื่อกิเลศยังมีอยู่ ตายแล้วก็ต้องเกิด ผลแห่งบุญและบาปมีชาติหน้ามีดังนี้ แล้วทำดี ประพฤติดี ก็มีหวังอนาคตจักแจ่มใสขึ้นบ้าง

เรื่องตายแล้วเกิดนี้ เป็นเรื่องที่สำคัญมาก อาจนำความสงบสุขหรือความเดือดร้อนวุ่นวายมาให้ตนและคนอื่นได้คือ ถ้าเชื่อว่าชาติหน้าไม่มี ตายแล้วสูญหมด ทำดีไว้ไม่ได้ดี ทำชั่วไม่ได้ชั่ว ก็จะพากันประพฤติชั่วเสียหายต่าง ๆ เบียดเบียพตนและคนอื่นให้เดือดร้อนไม่มีที่สิ้นสุด **ความเดือดร้อนยุ่งยากที่เกิดมีแทบไม่เว้นแต่ละวันนี้ คนที่เชื่อว่าตายแล้วสูญก่อขึ้นทั้งนั้น และเพราะไม่เชื่อว่า ตายแล้วเกิดนี่เองจึงเป็นเหตุให้เกิดทุจริตทั่วทุกหัวระแหง** ไม่เชื่อว่าผลแห่งความชั่วที่ตัวทำไว้ จะสนองผลอันเผ็ดร้อนให้ตลอดกาลนาน แต่ถ้าเชื่อว่าตายแล้วเกิด และรู้ชัดว่า ต้องได้รับผลแห่งความชั่วที่ทำไว้นั้น ๆ ก็คงจักไม่มีใครโง่ดื้อทำชั่ว อันเป็นเหตุให้ตนได้รับทุกข์ทรมานเลย.

นำคณะสื่อมวลชน เข้าคารวะอำลา พณฯ นายกรัฐมนตรี จอมพล ถนอม กิตติขจร เพื่อไปสังเกตการณ์
สถานการณ์ในเวียตนาม เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๑๐

สัมผัสมือกับ Hon. Phan Khac Suu ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ ของสาธารณรัฐเวียตนาม
ในคราวนำคณะสื่อมวลชนไปสังเกตการณ์ในเวียตนาม กรกฎาคม ๒๕๑๐

ประวัติการจำชาติได้

ค้โคกาทก่อรกกคิะรป

ประวัติการจำชาติได้

ของ

ท่านเจ้าคุณ พระธรรมฐิติญาณ (โชติ) เจ้าคณะธรรมยุติ จังหวัดสุรินทร์

(จากหนังสือ ธรรมจักษุ เล่ม ๔๑ ตอน ๙ – ๑๒ มิถุน – กันย์ ๒๔๙๙)

หลังจากที่ธรรมจักษุได้เสนอเรื่องเกี่ยวกับการตาย – การเกิด ในธรรมสนทนาไปแล้ว ปรากฏว่ามีผู้สนใจติดตามกันมาก บัดนี้กองบรรณาธิการ ธรรมจักษุ ได้รับเรื่องในทำนองเดียวกันอีก จึงนำเสนอท่านผู้อ่าน เพื่อวิจารณ์ และวิจัยกันต่อ ๆ ไป

คนตายแล้วไปไหน เกิดอีกหรือไม่ ชาติหน้ามีจริงหรือไม่ เป็นปัญหาที่ถกเถียงกันมานาน ตั้งแต่ก่อนพุทธกาล จนถึงยุคปัจจุบัน ต่างฝ่ายต่างหาเหตุผลมายืนยันความเห็นของตน และคงจะเป็นปัญหาประจำโลกอยู่ต่อไป ไม่อาจตกลงกันได้ เพราะผู้ที่ถกเถียงกันต่างก็ไม่เคยตายกันสักที แต่สาธุชนผู้นับถือพระพุทธศาสนาเชื่อว่า ตายแล้วไม่สูญ ต้องเกิดอีกหากไม่สิ้นอาสวะกิเลสตราบใด ก็ต้องเกิดหมุนเวียนเปลี่ยนไปเป็นไตรวัฏอยู่ตราบนั้น การระลึกชาติได้ของเจ้าคุณธรรมฐิติญาณก็อีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งชี้ให้เห็นว่าตายแล้วไม่สูญ ชาตินี้มีจริง ขอให้ท่านผู้อ่านใคร่ครวญพิจารณาการสนทนาโต้ตอบระหว่าง พระครูกิตติวิมล (หลง ป. วัดบุบผาราม) เป็นผู้ถาม กับเจ้าคุณธรรมฐิติญาณ ผู้ระลึกชาติได้เป็นผู้ตอบ ดังต่อไปนี้ –

พระครูกิตติวิมล เจ้าคุณครับวันนี้ที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๔๙๘ ผมมาวัดบรมนิวาส เพื่อเข้าเยี่ยมอาพาธ เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาวีรวงศ์ ซึ่งกำลังอาพาธ ได้พบท่านเจ้าคุณด้วยจึงอยากขอถามเพื่อทราบความละเอียด เกี่ยวกับการระลึกชาติได้ ก่อนอื่นขอถามประวัติย่อของท่านในชาติปัจจุบัน

พระธรรมฐิติญาณ ประวัติชาติปัจจุบันของผมก็คือ ผมเกิดเมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๔๕๑ ตรงกับวันจันทร์แรม ๒ ค่ำ เดือน ๑๑ ปีวอก เวลากลางคืนตอนดึก ที่บ้านกระผม ตำบลนาบัว อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ มารดาชื่อเหรียญ ซึ่งเป็น **น้องสาวของผมในชาติก่อน** ผมชื่อโชติ เป็นบุตรคนสุดท้อง คนที่ ๑๑ เมื่ออายุ ๑๘ ปี ได้บวชเป็นสามเณรที่วัดสุทธ-

จินดา จังหวัดนครราชสีมา เมื่ออุปสมบทแล้ว ต่อมาได้เป็นพระสมุห์ฐานาของเจ้าคุณพระธรรมฐิติญาณ (สังข์ทอง นาควร) ต่อมาได้เข้ามาอยู่วัดบวรนิเวศวิหาร จังหวัดพระนคร สอบเปรียญได้ ๕ ประโยค แล้วออกไปอยู่วัดบูรพาราม จังหวัดสุรินทร์ อันเป็นถิ่นเดิม ได้รับสมณศักดิ์เป็นพระครูคุณสารสัมบัน เป็นพระคณาธิการองค์การศึกษา จังหวัดสุรินทร์ ต่อมา พ.ศ. ๒๔๙๖ ได้เลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระธรรมฐิติญาณ ตำแหน่งเจ้าคณะธรรมยุตติ จังหวัดสุรินทร์ ในปัจจุบัน พ.ศ. ๒๔๙๘ นี้ผมมาจำพรรษาอยู่วัดบรมนิวาส เพื่ออยู่เฝ้าอุปฐากเจ้าพระคุณสมเด็จ ฯ ซึ่งอาพาธเพราะชรา บัดนี้อายุของผมย่างเข้า ๔๘ ปีแล้ว

พระครูกิตติวิมล ต่อไปนี้ก็จะขอให้เจ้าคุณเล่าเรื่องชีวิตประวัติในชาติก่อน หรือเรื่องที่เจ้าคุณระลึกชาติของตัวเองได้ เรื่องอัศจรรย์เช่นนี้ไม่ค่อยได้ยินกันนัก และตามที่ได้เคยได้ยินได้ฟังมาบ้าง ก็เป็นเรื่องเล่าสืบ ๆ กันมาเสียโดยมาก ยิ่งกว่านั้นก็ระลึกชาติของตัวได้ในวัยเด็ก ครั้นโตขึ้นก็ลืมหมด จำอะไรไม่ได้ แต่สำหรับเจ้าคุณ เมื่อครั้งอยู่ในวัยเด็กระลึกได้อย่างไร แม้ในวัยอายุ ๔๘ ปีนี้ก็ยังระลึกได้อย่างชัดเจนไม่เลือนลาง

พระธรรมฐิติญาณ **เมื่อชาติก่อนผมเกิดที่จังหวัดสุรินทร์เหมือนชาติปัจจุบัน บิดาชื่อ "วา" มารดาชื่อ "มา" ผมเป็นบุตรคนที่ ๑ ชื่อ "นายเล็ง" น้องถัดจากนายเล็งเป็นหญิงชื่อ "เหรียญ"** ซึ่งเป็นมารดาของผมในชาติปัจจุบันนี้ และยังมีน้องถัด ๆ มาอีกหลายคนแต่ไม่จำเป็นต้องระบุนาม โดยเฉพาะผมคือนายเล็งในชาติก่อน กับนางเหรียญซึ่งเป็นน้องสาวในชาติก่อน แต่เป็นมารดาในชาตินี้ ต่างชอบพออัธยาศัยห่วงใยซึ่งกันและกัน มาตั้งแต่เล็กแต่น้อย กระทั่งโตเป็นหนุ่มเป็นสาวก็ไม่เคยขัดใจกัน จะไปไหนมาไหนก็มักไปด้วยกัน มีกิจการงานเกิดขึ้นภายในบ้านหรือนอกบ้าน ต่างช่วยกันจัดช่วยกันทำ ไม่เกี่ยงงอนหลบเลี่ยงหรือทอดทิ้งกันเลย และความรู้สึกเช่นนั้นแม้ชาตินี้ก็ยังมีอยู่

พระครูกิตติวิมล ผมขอถาม "คือเมื่อชาติก่อนที่เป็นนายเล็ง เจ้าคุณได้เข้าวัด บวชเป็นพระเป็นเณรได้เป็นเปรียญ และเป็นพระครูหรือเป็นเจ้าคุณเหมือนชาตินี้ไหมครับ ? และที่สำคัญเจ้าคุณมีหลักฐานอะไรยืนยันที่รู้ได้ว่าตัวเจ้าคุณคือนายเล็งในชาติก่อน และนางเหรียญมารดาในปัจจุบันก็คือนางเหรียญที่เคยเป็นน้องสาวของนายเล็ง"

พระธรรมฐิติญาณ ฟังให้ดีนะครับ ถูกแล้วเมื่อผมคือ **นายเล็ง นายเล็งในชาติก่อนมีอายุพอสมควรแล้วมารดาบิดาก็พาไปฝากให้บรรพชา, อุปสมบทในวัดแห่งหนึ่ง นึกไม่ได้ว่าบวชอยู่กี่พรรษาแต่เข้าใจว่าคงไม่น้อยกว่า ๑๐ พรรษา เพราะเมื่อนายเล็งลาสิกขาออกมาก็ปรากฏว่านางเหรียญ ซึ่งจากกันไปตั้งแต่เป็นโสดด้วยกันก็มีครอบครัว และมีบุตรแล้ว ๗ – ๘ คน** พระภิกษุเล็งไม่ได้เป็นมหาเปรียญ หรือมีสมณศักดิ์ดังชาติปัจจุบัน ส่วนหนังสือก็ลืมหมดจำได้แต่เรื่องราวของชีวิตเท่านั้น

เมื่อนายเล็งลาสิกขาออกมาแล้ว ก็มีภรรยาชื่อปุ่ม มีบุตรหญิงด้วยกัน ๓ คน ครั้นปีวอก พ.ศ. ๒๔๕๑ นายเล็งอายุย่างเข้า ๕๕ ปี ก็เริ่มป่วยด้วยไข้ธรรมดามาแต่เดือน ๘ จนถึงเดือน ๑๑ ของปีนั้น ครั้นใกล้วันออกพรรษา อาการป่วยก็ทรุดหนักลงมาก และใน พ.ศ. ๒๔๕๑ นั้นเอง ฝ่ายนางเหรียญผู้น้องสาวก็ท้องแก่ **คือท้องตัวผมในปัจจุบันนั้นเอง นางเหรียญเป็นผู้มีศรัทธาแก่กล้า ในวันเข้าพรรษาปีนั้นก็อุ้มท้องไปศึกษา และบำเพ็ญกัมมัฏฐานภาวนา** กับอาจารย์เอกวัดตะเคียน ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จนตลอดพรรษา เมื่อได้บำเพ็ญกุศลวันออกพรรษาแล้วก็กลับบ้านในวันแรม ๑ ค่ำนั้นเอง รุ่งขึ้นวันแรม ๒ ค่ำ เดือน ๑๑ เวลากลางคืนตอนดึก **นางเหรียญก็คลอดบุตรชายสุดท้อง คนที่ ๑๑ คือตัวผมเองในปัจจุบันนี้**

๑. ครั้นแรมวัน ๓ ค่ำ เดือน ๑๑ เวลาบ่ายโมงเศษ บรรดาญาติที่มาเยี่ยมนายเล็งซึ่งกำลังป่วยหนักอยู่นั้น ได้ข่าวว่านางเหรียญคลอดบุตร ต่างพากันไปเยี่ยม แล้วนำข่าวมาสนทนากันอยู่ต่อหน้านายเล็งซึ่งป่วยเพียบหนักอยู่นั้น นายเล็งได้ฟังก็นึกในใจ อยากจะไปเยี่ยมบ้างเพราะมีความห่วงใยในน้องสาวของตนยิ่งนัก แต่ไม่มีกำลังจะไป ฟังญาติสนทนากัน อยากจะถามและสนทนากับเขาด้วย แต่ไม่มีเสียงจะพูด เพราะอ่อนเพลียหมดกำลัง ก็พลิกตัวหันหน้าไปทางฝาเรือน ทันใดนั้น**ก็รู้สึกมีอาการคล้ายๆกับเคลิ้มหลับสบาย แล้วก็หลับผลอยไป**

๒. แต่ในความหลับคราวนี้ ผมรู้สึกว่าแปลกกว่าครั้งก่อนๆ มาก โดยเหตุที่ว่า **เมื่อหลับแล้วมีความรู้สึกชัดแจ้งว่า ผมไม่ได้เจ็บป่วยอะไร แล้วก็นั่งร่วมวงคุยกับบรรดาญาติที่มาเยี่ยมไข้นั้นด้วย แต่ก็รู้สึกแปลกอีก ทั้ง ๆ ที่ผมหันหน้าไปพูดกับเขาด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส เขาก็ไม่พูดด้วย ไม่หันหน้ามาหาผมสักที เขากลับหันหน้าไปหาคนอื่น และพูดกับคนอื่น ดูเหมือนเขาจะไม่ได้ยินคำถาม คำสนทนาของผม** คล้ายกับว่าเขาไม่ได้สนใจอะไรกับผมเลย แต่ก็ไม่เสียใจที่เขาแสดงอาการอย่างนั้น สักครู่ใหญ่ญาติคนหนึ่ง **มาคลำดูที่ปลายเท้านายเล็ง เพื่อจะทราบว่ามีอาการเป็นอย่างไร** แต่ก็ปรากฏว่านายเล็ง**ดับจิตสิ้นใจ**เสียแล้ว ก็ร้องไห้ร้องห่มกันขนานใหญ่ และในขณะเดียวกัน **ผมรู้สึกว่าได้เที่ยวปลอบคนนั้นคนนี้ อย่าให้เขาเสียใจร้องไห้** ในทำนองว่านายเล็งคือข้าพเจ้า ผู้กำลังปลอบอยู่นี้ มิได้เป็นอะไร เป็นสุขสบายดี แต่เขาก็ไม่รู้ไม่ได้ยินว่า ผมพูดปลอบเขาอย่างไรเช่นเคย หลังจากนั้นบรรดาเพื่อนบ้านก็ช่วยกันจัดการอาบน้ำศพตามประเพณี

๓. **ตลอดเวลาที่เขาจัดการกับศพ** ผมไม่ได้รู้สึกเสียดายอาลัยในร่างของนายเล็งที่สิ้นใจแล้วนั้นเลย แต่มีความรู้สึกคล้าย ๆ กับ**เครื่องแต่งกายเช่นเสื้อกางเกงที่ถอดออกจากตัวแล้ววางไว้เฉย ๆ และไม่มีส่วนเกี่ยวข้องอะไรกับตัวเราฉะนั้น เมื่อใครร้องไห้ก็เที่ยวปลอบ เพื่อให้เขาเห็นอย่างผม ที่ไม่ต้องร้องไห้ร้องห่มอะไร** แต่เขาก็ไม่ฟัง คงร้องไห้ร้องห่มไปตามเพลงรักเพลงหลงของเขา

๔. หลังจากนายเล็งถึงแก่กรรมแล้ว บรรดาญาติพี่น้องใกล้ไกลก็ทะยอยกันมาช่วยงานทั้งกลางวันกลางคืน และตัวผมเองก็รู้สึกว่าได้ออกไปต้อนรับเขาทุกราย ไม่ว่าเขาจะมาทางไหน ทิศใด ซึ่งอยู่ในทัศนะวิสัยที่จะเห็นได้ แล้วก็เห็นทันที **มีความรู้สึกแปลกว่า ทำไมตัวเองจึงไวนัก คือตัวไว ตาไว หูไว ได้ยินอะไรนิดเดียวก็รู้ทันทีและพร้อม ๆ กับได้ยินพร้อม ๆ กับได้เห็น ก็ไปถึงตัวและถึงที่ทันที** แต่ก็ไม่รู้สึกแปลกในการไวของตัวเอง **มีอยู่อันหนึ่งที่น่าสนใจ คือรู้สึกขอบใจญาติพี่น้อง หรือใคร ๆ ทุกคนเสียเหลือเกิน** ที่มาช่วยงานศพ จนไม่อาจจะกลั้นกรองคำพูดให้สมกับความรู้สึกนั้นได้ ดีใจจนไม่รู้สึกอยากข้าวอยากน้ำอะไรเลย ทั้ง ๆ ที่วิ่งไปต้อนรับพูดจาปราศัยกับใครเขา เขาไม่พูดด้วยเลย แม้เขาจะมีอาการเช่นนั้น ผมก็ไม่เสียใจ ไม่ถือสาหาโทษโกรธเขา ถือว่าเขามาเยี่ยมเราก็พอใจ และขอบใจเขามาก ญาติบางคนหาบคอนข้าวของมาช่วยงานศพพะรุงพะรัง ผมได้ไปช่วยจับไม้จับมือเขา เพื่อช่วยรับสิ่งของ แต่เขาก็ไม่ส่งให้ **ผมรู้สึกว่าขณะนั้นสัมผัสของเขาเนื่องถึงผม แต่ก็ไม่เห็นเขาแสดงอาการว่ามีความรู้สึกอย่างไร** และต่อมาภายหลังเมื่อผมจำความได้แล้วในชาตินี้ ก็ไม่ได้ถามท่านเหล่านั้นว่ารู้สึกอย่างไรในขณะนั้น บัดนี้ท่านเหล่านั้นก็ล่วงลับไปหมดแล้ว เหลือแต่คนที่ไม่ได้เนื่องกันในขณะโน้น

พระครูกิตติวิมล ผมขอทราบหลักฐานการจำชาติได้ที่ผมถามไว้ข้างต้น

พระธรรมฐิติญาณ เดี๋ยวก่อนครับ ก่อนถึงตอนนั้นผมจะพาท่านพระครูไปเที่ยวงานทำบุญศพ และงานเผาศพนายเล็งให้เสร็จเสียก่อน **นายเล็งถึงแก่กรรมเมื่อวันแรม ๓ ค่ำ เดือน ๑๑ เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ ตั้งศพบำเพ็ญกุศล ๒ วัน คือวันแรม ๓ ค่ำและ ๔ ค่ำ รุ่งขึ้นวันแรม ๕ ค่ำ ก็จัดการเผาศพเลย คืนแรม ๓ ค่ำตั้งศพไว้เฉยๆ** ไม่ได้นิมนต์พระทำพิธีทางศาสนา เนื่องจากสมัยนั้นวัดอยู่ไกลบ้าน เวลาค่ำแล้วไปนิมนต์พระไม่ทันมีแต่การเฝ้าห้อมล้อมของญาติพี่น้องตามธรรมดา รุ่งขึ้นวันแรม ๔ ค่ำ จึงนิมนต์พระมาฉันเช้า ฉันเพล มีการเทศน์และบังสุกุลกันทั้งวัน และรุ่งขึ้นแรม ๕ ค่ำ ซึ่งเป็นวันเผา ก็มีการเทศน์และบังสุกุลตลอดเวลา เมื่อถวายบิณฑบาตเพลเสร็จแล้ว เขาก็จัดการช่วยกันยกหีบศพวางบนเกวียน เพื่อนำไปป่าช้า พิธีศพของชาวชนบทแถบนั้นก็มีเท่านี้

ในวันนำศพไปป่าช้าผมก็ไปกับเขาด้วย เพราะรู้สึกว่าตัวผมนี้แหละเป็นประธาน เป็นเจ้าภาพของงาน ในระหว่างที่เขานำศพไปป่าช้า ผมเห็นนางปุ่มภรรยาของนายเล็ง และญาติคนอื่น ๆ เดินร้องไห้เคียงข้างไปกับเกวียนลากศพ ผมเที่ยวปลอบคนนั้น คนนี้ ตลอดถึงภรรยา อย่าให้เขาร้องไห้ แต่เขาก็ไม่ฟังเสียงหรือไม่ได้ยินคำพูดของผม **เมื่อไปถึงป่าช้าเขาก็จัดการเผาศพ ผมก็เป็นเจ้ากี้เจ้าการช่วยเขาเผาศพตลอดเวลา ต่อมาเมื่อไฟสงบ ดับถ่าน ดับธาตุเสร็จแล้ว เขาก็เก็บกระดูกมาตั้งพิธีสวดมนต์ทำบุญในค่ำวันนั้นอีกวาระหนึ่ง** พิธีสิ้นสุดลงเวลาประมาณ ๒ ทุ่ม พวกญาติต่างแยกย้ายกันกลับบ้าน พักหลับนอน พระสงฆ์ก็กลับวัดของท่าน เป็นอันว่าเสร็จพิธีฌาปนกิจศพนายเล็ง

พระครูกิตติวิมล ในระหว่างที่ญาติ ๆ เขาจัดการศพนายเล็ง ตั้งแต่วันแรกถึงวันเผา และเจ้าคุณได้แสดงตนเป็นเจ้าภาพ ต้อนรับคนนั้นคนนี้ที่มาช่วยงานศพอยู่ตลอดเวลาเจ้าคุณรู้ตัวไหมว่า ได้ตายจากภาวะนายเล็งไปแล้ว **และดับจากภาวะนายเล็งในขณะไหน เจ้าคุณรู้สึกดีใจ เสียใจ หรือเฉย ๆ ในขณะที่ละภาวะนายเล็งไปนั้น**

พระธรรมฐิติญาณ เรื่องนี้ผมได้เล่าไว้ในเบื้องต้นบ้างแล้ว แต่เมื่อยังสงสัย ก็จะเล่าอีกว่า **ผมรู้สึกตัวครับว่า ผมได้ละจากภาวะนายเล็งไปแล้ว แต่ก็ไม่ดีใจเสียใจในมรณกรรมของตน ถ้าผมเสียใจอาลัยในร่างของนายเล็ง ผมก็ต้องร่วมวงร้องไห้กับพวกญาติด้วย แต่ผมมิได้อาลัยเหมือนเขา จึงได้ปลอบญาติและภรรยามิให้ร้องไห้ คงรู้สึกเฉย ๆ เหมือนเปลี่ยนเครื่องแต่งกายวางไว้เฉย ๆ เท่านั้น**

ในข้อที่ว่าผมดับจิต ชีวิตออกจากร่างในขณะไหน ข้อนี้พูดยาก แต่ผมรู้สึกว่าพอทุกขเวทนาสงบ **ก็รู้สึกเหมือนหลับไป มารู้สึกเอาเมื่อวิญญาณออกจากร่างไปแล้วมีภาวะปกติเป็นคนธรรมดาเหมือนก่อนตาย แต่รู้สึกลอย ๆ เหมือนยืนอยู่ในที่สูงกว่าปกติเล็กน้อย สามารถมองเห็นผู้คนญาติพี่น้องที่มาในงานศพได้ทั่วถึง** ขอให้ท่านพระครูนึกถึงตอนที่ผมกำลังป่วยหนัก ญาติมาเล่าสู่กันฟังถึงเรื่องน้องสาวนายเล็งคลอดบุตร ขณะนั้นผมได้ยิน และอยากจะสนทนาด้วยและอยากจะเยี่ยมน้องสาว แต่ไม่มีแรงพูด แล้วก็รู้สึกเหมือนว่าเคลิ้มหลับไป มารู้สึกตัวในภาวะใหม่เมื่อเข้าร่วมวงสนทนากับเขา เหมือนคนธรรมดาแล้ว

พระครูกิตติวิมล เท่าที่เจ้าคุณแสดงความรู้สึก ก็พอจะจับหลักได้ ในเมื่อยกสังขาร ๓ – กาย วจี ใจ เข้าเทียบ ขอให้เจ้าคุณเล่าความรู้สึกของท่านให้ผมฟังต่อไป คือปรากฏว่าในงานศพนายเล็ง พวกญาติได้บำเพ็ญกุศลมากมาย

มีการเลี้ยงอาหารบิณฑบาต สวด เทศน์ บังสุกุล ตลอดงาน ทั้งนี้เพื่ออุทิศบุญกุศลให้นายเล็ง เจ้าคุณรู้สึกอย่างไรบ้างครับ ในบุญกุศลที่บรรดาญาติอุทิศให้นั้น

พระธรรมฐิติญาณ กำลังจะเล่าอยู่ทีเดียวครับ

๕. ขณะใดก็ตามที่ญาติทำบุญอุทิศส่วนกุศล เพื่อนายเล็งผู้วายชนม์ **ผมเกิดความรู้สึกซาบซ่านอิ่มเอิบ มีกำลังขึ้นอย่างผิดปกติทันที หายอยากหายหิว และรู้สึกขอบอกขอบใจเขาหนักหนา แต่มิได้บริโภคอาหาร หรือวัตถุไทยทานที่เขาทำนั้น**

พระครูกิตติวิมล ผมเข้าใจว่าข้อนี้คงแก้ข้อข้องใจของพุทธศาสนิกชนได้บ้าง ซึ่งมักจะถูกถามกันบ่อย ๆ แต่ว่าเมื่อไรเจ้าคุณจะเล่าถึงปัญหาสำคัญที่ถามไว้ตอนแรก

พระธรรมฐิติญาณ **๖. เมื่อนิมนต์พระสวดมนต์ทำบุญกระดูกนายเล็งในวันแรม ๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เสร็จลงในเวลา ๒ ทุ่มเศษ และบรรดาญาติก็แยกย้ายกันกลับแล้ว ขณะนั้นผมคิดขึ้นได้ว่า** "อ้อ ได้ยินว่านางเหรียญน้องสาวของเราคลอดบุตร กำลังจะอยู่ไฟ อยากจะไปเยี่ยมเขาหน่อย" **พอนึกเท่านั้น ตัวก็ไปปรากฏอยู่ที่บ้านเขาแล้ว บ้านน้องสาวอยู่ทางทิศตะวันตกของบ้านผม ห่างกันไม่เกิน ๑๐ เส้น ตามปกติระยะทางจากบ้านผมถึงบ้านน้องสาว มีต้นหมากต้นไม้ตามรายทางที่จะผ่านไปหลายชนิด แต่การไปคราวนั้นไม่ได้ผ่านอะไรเลย**

๗. เมื่อไปถึงที่ประสงค์แล้ว ยืนมองดูอยู่ที่ประตูห้อง ในขณะนั้นแม่ของเขากำลังนอนกกลูกอยู่ เมื่อเห็นทารก (ตัวเจ้าคุณในชาตินี้) ที่นางเหรียญกกอยู่ ผมก็รู้สึกชอบ ติดอกติดใจ อยากจะเข้าไปจับกอดจูบให้สมใจ ในขณะที่ผมยืนอยู่นั้นแม่เขาตื่นขึ้นลืมตามาสบหน้าผมพอดี ผมก็แสดงสีหน้ายิ้มรับเขา แต่

เขาก็พูดขึ้นว่า **"คุณพี่ไปคนละทิศละทางแล้ว บ้านไหนสบายก็เชิญไปตามสบายเถอะ"** ผมรู้สึกขวยเขินอายในคำพูดของเขาเพราะเขาไม่ประสงค์จะให้มาผมก็ตัดสินใจกลับ แต่มีความรักในทารกนั้นเป็นกำลัง คิดว่าไหน ๆ ก็จะต้องกลับ แม้ไม่ได้เข้าไปกอดจูบเนื้อตัวทารกนั้น ก็ขอให้ได้เห็นเต็มตาเสียก่อนเถอะ แล้วผมก็ชะเง้อคอเพ่งดูตามปรารถนา เป็นที่พอใจแล้ว ผมกลับหลังหันแต่พอกลับตัวเท่านั้น ก็รู้สึกหมุนติ้วเหมือนลูกข่าง ไม่ทราบว่ากี่รอบ หมดความรู้สึกแค่นั้นเอง ดับไปเลยไม่รู้ว่าตัวไปทางไหน รายงานอะไรไม่ได้อีกต่อไป

ตามคำบอกเล่าของนางเหรียญซึ่งเป็นมารดาของผมในปัจจุบันนี้ว่ารุ่งขึ้นเช้าได้เล่าให้ผู้เฒ่าผู้แก่ฟังว่า เมื่อคืนนี้ประมาณ ๒ ทุ่มเศษได้เห็นนายเล็งพี่ชายมาปรากฏตัวอย่างนั้น ๆ แล้วก็หายวับไป ผู้เฒ่าผู้แก่เกรงนางเหรียญจะใจเสีย เกิดไม่สบายขึ้น จึงพูดปลอบว่า "เองมันตาลายไปอย่างนั้นเอง" เมื่อผู้ใหญ่ว่าอย่างนั้นก็ระงับไป นางเหรียญก็ไม่ได้โต้เถียงคัดค้านแต่ประการใด เพราะโดยปกติไม่ชอบเถียงและพูดมาก

๘. **ต่อมาเมื่อเด็กคนนั้นพลิกคว่ำพลิกหงายได้ แม้จะยังพูดจาไม่ได้ แต่ผมรู้สึกตัวเองในระยะนั้น ๆ ว่า เห็นหน้าใครก็รู้จักจำได้ ถ้าเขาเป็นญาติพี่น้องอยู่บ้านเดียวกัน ซึ่งเคยรู้จักกันมาในชาติก่อน** อยากจะถามอยากจะพูดกับเขา ยกมือยกไม้ปากคออ้อแอ้ แต่พูดไม่ได้ก็เป็นอันผ่านไป ครั้นถึงระยะ ๔ – ๕ ขวบ สอนพูดสอนเดินได้คล่องแคล่วแล้ว เข้าก็แนะนำว่า คนนี้เป็นแม่ เป็นพ่อเป็นยาย ตามลำดับญาติจนทั่ว แต่ในความรู้สึกของผมเห็นว่าที่เขาแนะนำนั้นไม่ถูก นางเหรียญต้องเป็นน้อง จึงไม่ยอมเรียกแม่เต็มปากเต็มคำ และพอใจจะไปอยู่กับแม่ เขาถามว่า ถ้านางเหรียญคนนี้เป็นน้องแล้ว ตัวแกชื่ออะไร ชื่อเล็ง บ้านอยู่ที่ไหน ผมก็ชี้ไปตาม

ทิศทางที่บ้านนายเล็งตั้งอยู่ นายเล็งมีเมียชื่ออะไร ชื่อปุ่ม มีลูก ๓ คน เป็นหญิง เป็นอันว่าผมตอบถูกหมดทุก ๆ คราวที่เขาซักถาม เมื่อเขาถามได้ความอย่างแน่ชัดว่า ผมเป็นวิญญาณของนายเล็งมาเกิดจริงแล้ว ทั้งนึกถึงคำบอกกล่าวของนางเหรียญเมื่อเช้าวันแรม ๖ ค่ำ ขณะที่คลอดบุตรอยู่ไฟว่า ได้เห็นภาพนายเล็งพี่ชายมาปรากฏตัวด้วย ต่างก็เลยหมดความสงสัย แต่ความเข้าใจของประชาชนในถิ่นนั้นว่า ถ้าลูกเต้าของใครระลึกชาติได้ เขาถือกันว่าเป็นเสนียดจัญไร ต้องหาวิธีกำจัดให้ลืมให้ได้ ผมถูกเขาทรมานหลายวิธี เพื่อให้ลืม แต่ก็ไม่ลืมสักที สิ่งอื่นก็พอทำเนา แต่วิธีที่เขาจับผมใส่กระด้งเหวี่ยงไปเหวี่ยงมา แล้วจับใส่วงเวียน จูงมือให้หมุนเวียนไปนั้น รู้สึกว่าวิงเวียนศีรษะเหลือเกิน อาเจียนแล้วอาเจียนอีก จนหมดท้องนอนฟุบอยู่กับที่นั้นเอง รู้สึกว่าออกจะทารุณหน่อย ทำอย่างไร ๆ ผมก็ไม่ลืม คงจำอยู่ได้นั่นเอง แต่ก็ไม่อยากเล่ากับใครแล้วกลัวเขาทรมานอีก เข็ดเหลือเกิน

พระครูกิตติวิมล ผมรู้สึกงงที่ว่า วันที่นางเหรียญคลอดบุตร กับวันที่นายเล็งเกิด ห่างกันถึง ๕ วัน วิญญาณนายเล็งไม่ได้ถือปฏิสนธิในครรภ์นางเหรียญ แต่เข้าครองร่างทารกบุตรนางเหรียญเอาเลยทีเดียว

ตามหลักธรรมะท่านกล่าวว่า ทางกำเนิดเกิดขึ้นของสัตว์มี ๔ คือ

๑. **ชลาพุชะ** – เกิดในครรภ์ ได้แก่มนุษย์สัตว์บางชนิด
๒. **อัณฑชะ** – เกิดในไข่ ได้แก่สัตว์บางชนิด
๓. **สังเสทชะ** – เกิดในเถ้า ไคล ได้แก่สัตว์บางชนิด
๔. **โอปปาติกะ** – เกิดผุดขึ้น ได้แก่กำเนิดเทวดาและสัตว์นรก แต่การเกิดของนายเล็ง คือตัวเจ้าคุณ ผมยังมองไม่เห็นว่าตรงกับข้อไหน

พระธรรมฐิติญาณ ก็น่างงอยู่ครับ เพราะนายเล็งยังไม่ตาย แต่เด็กชายโชติ คือตัวผมเกิดแล้ว วิญญาณไหนไปคุมตัวเด็กชายโชติอยู่ และวิญญาณที่คุมตัวนายเล็งอยู่ สำหรับรายอื่น ๆ ผมเห็นว่า อาจเป็นวิญญาณของตัวเดิมเข้าไปอยู่ในครรภ์มารดา คือเข้าไปถือปฏิสนธิในท้องของมารดาก็เป็นได้ แต่สำหรับรายผมนั้น วิญญาณเข้าไปอยู่ทีหลัง และเรื่องวิญญาณเข้าไปครองทีหลังนี้ผมได้ความรู้ใหม่ ซึ่งพบในพระอภิธรรมผูกสุดท้าย อักษร (ฉุ) ว่า

ปุเรชาตปัจจโย ได้แก่รูปเกิดก่อน

ปจฺฉาชาตปจฺจโย ได้แก่จิต เจตสิก เข้าครองทีหลัง

และได้พลิกดูในพระไตรปิฎกก็ตรงกัน เรื่องนี้บางรายปรากฏว่า เด็กเกิดแล้วตั้ง ๕ ปี ร่างเก่าหรือร่างเดิมจึงตายลง เมื่อร่างเก่าตายลงแล้วการรายงานความรู้สึกของเด็ก ๕ ปีนั้น กลับเป็นความรู้สึกของคนเดิมร่างเดิมนั้นทั้งหมด และบางรายได้ยินว่า เกิดแล้วตั้ง ๖ – ๗ ปีก็มีแล้วร่างเดิมจึงตายลงดังนี้ **เป็นอันได้ความว่า การที่วิญญาณจะเข้าไปครองร่างได้นั้น น่าจะไม่จำกัดกาล อาจเข้าถือปฏิสนธิในครรภ์ก็ได้อาจจะเข้าไปครองตอนเกิดแล้วก็ได้** ส่วนที่ท่านพระครูสงสัยว่า ผมเกิดในกำเนิด ๔ ข้อไหนนั้น เห็นว่าไม่พ้นข้อ ๑ ชลาพุชะ

พระครูกิตติวิมล ยังมีเรื่องตอนใดอีกไหมครับ ที่สนับสนุนความจำของเจ้าคุณ

พระธรรมฐิติญาณ มีอีกเยอะแยะ ครั้งหนึ่งเมื่อผมอายุ ๑๓ ขวบ ได้ต้อนวัวต้อนควายไปเลี้ยงที่แห่งหนึ่ง ซึ่งอยู่ห่างจากบ้านผม ราว ๒ กิโลเมตร เป็นทางเกวียนน้ำเซาะลึก ผมไม่เคยไปในที่นั้นมาก่อนเลย ทันใดที่ไปถึงเกิดมีความรู้สึกขึ้นว่าที่ตรงนั้นเคยมีผัวเมียเดินทางมาด้วยเกวียน มาหยุดพักคลอดบุตรอยู่ไฟ แล้วเมื่อผมกลับบ้านถามมาร-

ดาว่า ที่ตรงนั้นเคยมีคนมาคลอดบุตรอยู่ไฟไหม ? นางเหรียญซึ่งเป็นมารดาในปัจจุบัน ก็เล่าให้ฟังว่าเป็นความจริง คือคราวหนึ่งตัวนางเหรียญเองกับนายเล็งพี่ชายกลับจากทำนา ได้ผ่านทางนั้นไปพบเหตุการณ์ดังกล่าวที่ตรงนั้นจริง ๆ ซึ่งเวลานั้นนางเหรียญอายุ ๑๕ ปี นายเล็ง อายุ ๑๗ ปี นี่ก็เป็นอันรับรองว่า นายเล็งกับน้องสาว ได้มาปักดำทำนา และประสบเหตุการณ์ที่นั่นแล้วจริง ๆ ผมรู้สึกว่าเหตุการณ์นั้นยังใหม่ ๆ เพิ่งจะผ่านไปเมื่อไว ๆ นี้เอง

เรื่องลำดับญาติ ผมไม่ยอมให้ใครเรียกตามลำดับในปัจจุบัน ทุกคนจะต้องนับถือ และเรียกผมตามลำดับญาติในชาติก่อน

พระครูกิตติวิมล ผมขอถามเป็นข้อสุดท้ายว่า โลกที่เขาเชื่อกันว่า มีสวรรค์ มีนรก มีเทวดาจริงไหม ? เวลานี้ท่านสามารถที่จะทราบหรือเห็นได้ไหม?

พระธรรมฐิติญาณ เรื่องนรกสวรรค์ โลกนี้โลกหน้านั้น ผมไม่มีอะไรที่จะพิสูจน์ ไม่มีอะไรที่จะเห็นได้ เป็นแต่เพียงรับฟัง รับเชื่อตามที่ได้ยินได้ฟังหรือตามตำหรับตำราเท่านั้น **แต่ปรโลกเป็นของมีจริงแน่นอน.**

คำวิจารณ์ ประวัติการจำชาติได้

วัดบวรมงคล ธนบุรี

วันที่ ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๙

กราบเรียน ท่านเจ้าคุณธรรมฐิติญาณ ที่เคารพ

กระผมได้อ่านประวัติการจำชาติได้ของเจ้าคุณ ที่พระครูกิตติวิมล (บัดนี้เป็นพระราชาคณะที่พระกิตติวิมลมุนี) วัดบุบผาราม รวบรวมพิมพ์ (พ.ศ. ๒๔๙๘) ช่วยเจ้าคุณศรีวิสุทธิวงศ์ วัดบวรมงคล แจกในการรับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เสมอชั้นราชนั้นตลอดแล้ว

กระผมรู้สึกว่าเรื่องการระลึกชาติได้ของเจ้าคุณ เป็นประโยชน์แก่พุทธศาสนิกบริษัทมาก เพราะส่องความให้เห็นกระจ่างชัดว่า ตายแล้วไม่สูญ ชาติหน้ามีจริง มีเจ้าคุณ

เป็นองค์พยานตัวจริง เป็นหลักฐานมั่นคงอยู่ แต่การตายของนายเล็งในชาติก่อน มาเป็นเจ้าคุณในปัจจุบันชาตินี้ ขัดแย้งกับหลักจุติ ปฏิสนธิ ที่ท่านวางเป็นตำรา ไว้ตรงตัวอยู่ จึงทำให้ตัวเจ้าคุณเอง และตัวพระครูกิตติวิมล ซึ่งเป็นผู้รู้อยู่ด้วยกันงงงันไป

กระผมได้พยายามสอบดูตามตำราพระอภิธรรม และสืบค้นหาความจริงในเรื่องของเจ้าคุณจากที่มาแห่งอื่น ๆ แล้ว เห็นว่าจะโทษตำราว่าผิดยังไม่ได้ จริงอยู่การเกิดของเจ้าคุณซึ่งเป็นข้อเท็จจริงเจ้าคุณได้คลอดจากครรภ์มารดาเสียแล้ว แต่วันแรม ๒ ค่ำ เดือน ๑๑ เวลากลางคืนตอนดึก ก่อนหน้านายเล็งตาย ๑๕ ชั่วโมง (นายเล็งตายวันแรม ๓ ค่ำเดือน ๑๑ เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ) จุติจิตของนายเล็งอันเกิดขึ้นภายหลัง จึงไม่สามารถถ่ายทอดอารมณ์ให้แก่ปฏิสนธิจิตของเจ้าคุณ ให้เป็นการโยงภพโยงชาติของนายเล็งเข้าหาเจ้าคุณเป็นคน ๆ แต่เมื่อจุติจิตของนายเล็งได้รับอารมณ์กรรมอย่างนั้นมาแล้ว กรรมจึงต้องทำให้จิตนั้นผันผวนไปเป็น อุปปาติกปฏิสนธิ คือเกิดเป็นเทวดาไปเสีย แล้วเทวดาเล็งจึงกลับเข้ามาสิงในตัวเจ้าคุณ ให้อารมณ์และบารมีธรรมแก่ภวังคจิตของเจ้าคุณโดยปริยาย นับว่าเป็นบุคคลเภทซ้อนกันอยู่ ๒ บุคคล สำหรับเจ้าคุณ เจ้าคุณคงยืนตัวเป็น **"คนทรง"** คือทรงไว้ซึ่งอารมณ์ และบารมีธรรมของเทวดาเล็งเป็นประสิทธิภาพ ฉะนั้นเจ้าคุณจึงเล่าเรื่องของนายเล็งในชาติก่อนได้ถูกต้องรู้สึกเป็นเหมือนตัวนายเล็งไปเสียเอง คือด้วยอำนาจกุศลจิตของเทวดาเล็ง บุญญาภิสังขารบังคับจิตเจ้าคุณให้เนื่องถึงกันได้ เจ้าคุณจึงได้ครองสมณเพศประพฤติพรหมจรรย์อยู่ได้ตลอดมาจนถึงบัดนี้

กระผมขอวิจารณ์

ข้อ ๑. – " ครั้นวันแรม ๓ ค่ำ........ ....

ความตอนนี้แสดงว่า นายเล็งได้จุติ (ตาย) ไปในขณะนี้เอง ธรรมดาของการจุตินั้น ผู้จุติจะต้องได้รับอารมณ์กรรม หรืออารมณ์กรรมนิมิต หรืออารมณ์คตินิมิตรอย่างหนึ่งอย่างใดใน ๓ อารมณ์ นี้เป็นอารมณ์แก่จุติจิต แล้วจุติจิตจึงดับ เป็นจิตดวงสุดท้ายดับชีวิตินทรีย์ ให้สิ้นภพสิ้นชาติของชาตินี้ไป (โปรดดูรายละเอียดเรื่องอารมณ์ และการจุติปฏิสนธิ ในเรื่องกรรมที่ได้พิมพ์จำหน่ายแล้ว)

สำหรับนายเล็ง จุติจิตของนายเล็งจะได้รับอารมณ์อะไรไป เจ้าคุณไม่ได้เล่าไว้ กระผมอนุมานเอาว่า นายเล็งคงยึดเอาการเกิดของเด็ก (เจ้าคุณ) และด้วยความห่วงใยในน้องสาวนั่นเองเป็นอารมณ์แก่จุติจิต

ข้อ ๒ – " แต่ในความหลับคราวนี้..... ....

ตอนนี้ก็แสดงว่า นายเล็งได้ปฏิสนธิด้วยอุปปาติกะกำเนิดเป็นเทวดา เป็นอทิสมานกายไปแล้วและไม่สำแดงรูปให้เห็นปรากฏ ต้องด้วยลักษณะการจุติปฏิสนธิตามแบบของเราฝ่ายเถระวาท หรือหินยาน คือจุติแล้วก็ไปปฏิสนธิทีเดียวเว้นแต่จะไปปฏิสนธิในภพใดหรือภูมิใดนั้นต้องแล้วแต่กรรมอีกโสดหนึ่ง **เราจึงว่า "ไม่มีผี" เพราะในแดนอวิชชา ๓๑ ภูมิ (ตามนัยอภิธรรม) ไม่มีภูมิไหนที่จัด ว่าเป็นผี ทั้งไม่มีระหว่างว่างไว้สำหรับเมืองผีเลย**

ตามคติโบราณ ซึ่งอิงอาศัยหลักทางไสยศาสตร์ คลุกเคล้ากันไปกับลัทธิมหายาน มีเล่าสืบ ๆ ต่อกันมาว่า ผู้ตายจะยังไม่ได้ไปเกิดทันที จะต้องเป็นผีก่อน ในวันสองวันแรกที่ตายไปเป็นผีนั้น ผู้ตายยังไม่รู้ตัวว่าตาย วิญญาณของผู้ตายยังวนเวียนจะกลับมาเข้าร่าง นัยว่าได้วิ่งเข้ามาวนเวียนอยู่กับร่าง วิ่งเสียจนหน้าเท้ากลับเป็นหลังเท้า ก็ยังเข้าร่างไม่ได้ ในที่สุดล้มลง จึงเกิดความรู้สึกว่าตัวตายแล้ว ทีนี้ก็ร้องไห้เศร้าโศกเสียใจ เสียดายร่างกายของตน ร่ำไรรำพันต่าง ๆ นานา เมื่อเห็นว่าทำอะไรไม่ได้ ก็ไปตามยถากรรม คืออยู่ในเมืองผีนั้นแหละ

ฝ่ายคติมหายาน หรือลัทธิอาจาริยาวาทแท้ ๆ กล่าวว่า วิญญาณของผู้ตายจะต้องเข้าไปอยู่ใน "บาโด" ๔๙ วันก่อน แล้วจึงจะไปปฏิสนธิตามภูมิที่กรรมจะไปได้ คำว่า "บาโด" น่าจะเป็นภาษาธิเบต ในระหว่างที่วิญญาณยังอยู่ในบาโดนั้น ตามประเพณีของเขาจะต้องมีพระคอยกระซิบที่หู (ร่างของผู้ตาย) ด้วยคำแนะนำให้ทำความดี เพื่อวิญญาณนั้นจะได้มีวิรัติเจตนากระทำแต่กรรมดี อันเป็นวิบากอำนวยผลให้ไปปฏิสนธิในสุคติภูมิได้ หากจำเป็นจะต้องเผาศพนั้นเสียก่อนกำหนด ๔๙ วัน เจ้าภาพจะต้องให้ช่างแกะสลักรูปด้วยท่อนไม้ เอาลงนอน ใช้เครื่องนุ่งห่มของผู้ตายห่มคลุมไว้แทนผู้ตาย ให้พระกระทำพิธีสั่งสอนไปจนครบ ๔๙ วันบริบูรณ์

บาโด นี้น่าจะได้แก่ "สัมภเวสี" ซึ่งแปลว่า "ผู้แสวงหาภพเกิด" ในคัมภีร์ฝ่ายเรานั่นเอง ผมเห็นว่า ถ้าผู้ตายๆไปแล้ว ยังไปลอยนวลแสวงหาภพเกิดอยู่ได้ หรือเลือกภพเกิดตามใจชอบของตนเองได้แล้ว ประสิทธิภาพของกรรมก็หมดความหมาย ฉะนั้นผมจึงว่า สัมภวาสี แปลว่า แสวงหาภพเกิด เห็นจะไม่ถูกแน่ เพราะค้าน ๆ กับกฎของกรรมอยู่

(ป.ล. สัมภเวสีสัตว์ คือสัตว์ และ บุคคล ซึ่งยังต้องแสวงหาการเกิดอยู่ เพราะยังไม่หมดกิเลสอาสวะ) ส่วนพระอรหันต์ เราเรียกว่า ภูตาสัตว์ คือไม่เกิดอีกแล้ว เช่น

ภูตา วา สมฺภเวสี วา สพฺเพ สตฺตา ภวนฺตุ สุขิตตฺตา

สัตว์ที่เกิดแล้ว ไม่ต้องเกิดอีกต่อไปก็ดี หรือยังแสวงหาภพต่อไป (คือต้องเกิดอีก) ก็ดี ขอจงมีความสุขเถิด

นัยที่ ๒ ท่านกำหนดด้วยสัตว์ที่กำเนิดใน อัณฑชะ หรือ ชลาพุชะ กำเนิดว่า "เมื่อยังมิได้ทำลายกะเปาะไข่ หรือกะเปาะพังผืด คือ รก ออกมาภายนอกก็ได้เชื่อว่า สัมภเวสี (สัตว์ที่ยังเกิดไม่พร้อม) ต่อเมื่อได้ทำลายกะเปาะไข่หรือพังผืดออกมาแล้ว จึงได้ชื่อว่า "ภูตาสัตว์" (สัตว์ที่เกิดพร้อมแล้ว)

โดยนัยนี้ ท่านถือเอา การคลอดจากครรภ์แล้ว ซึ่งโบราณเรียกว่า "เวลาตกฟาก" เป็นภูตาสัตว์ เป็นวาระแห่งการเกิดพร้อม ส่วนระยะที่ยังอยู่ในครรภ์มารดา เป็นสัมภเวสีสัตว์ (ยังไม่เกิดพร้อม)

สำหรับการเกิดของเจ้าคุณนั้น เจ้าคุณได้เกิดพร้อมแล้ว ไม่เกี่ยวกับที่จะต้องวินิจฉัยตอนอยู่ในครรภ์มารดาเลย แม้เจ้าคุณจะเป็นทารกอ่อน ๆ อยู่ ปฏิสนธิจิตอื่น หรือปฏิสนธิจิตของนายเล็ง ก็จะเข้ามาถือปฏิสนธิในรูปกายของเจ้าคุณไม่ได้ เพราะตามหลักจุติปฏิสนธิ จุติจิตต้องให้อารมณ์แก่ปฏิสนธิจิต ปฏิสนธิจิตต้องเกิดก่อน แล้วรูปจึงเกิดตามเป็นลำดับๆ ที่ เจ้าคุณว่า เป็นปุเรชาตปัจจัยนั้น ผมขอเรียนว่า ปุเรชาตปัจจัยนั้นเป็นเรื่องของรูป ที่ทำให้เกิดอารมณ์ให้นามเข้ายึด ไม่ใช่รูปปฏิสนธิ

นัยที่ ๓ สัตว์ที่เกิดในสังเสทชะกำเนิดก็ดี หรืออุปปาติกะกำเนิดก็ดี เรียกว่า "สัมภ–

เวสีสัตว์” ยังเกิดไม่พร้อมในขณะจิตอันเป็นปฐม (คือปฏิสนธิจิต) จำเดิมแต่ขณะจิตคิด เกิดเป็นคำรบที่ ๒ ไป (คือปฐมภวังคจิต) ได้ชื่อว่า ภูตาสัตว์ เกิดพร้อมแล้ว

พระศรีวิสุทธิวงศ์

หมายเหตุ – พระศรีวิสุทธิวงศ์ (สาย ตุลโย) ป.ธ. ๙ น.ธ. เอก พระราชาคณะชั้นราช ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบวรมงคล ธนบุรี อดีตเลขาธิการคณะธรรมยุติกนิกาย อดีตกรรมการอบรมข้าราชการและประชาชน หัวหน้าฝ่ายการเผยแผ่ของ ก.ศ.ม. ฯลฯ ถึงแก่มรณภาพถูกคนลอบทำร้าย เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๐๑

วิญญาณที่ล่องลอยไปกับกรรมเก่า

วิญญาณที่ล่องลอยกับกรรมเก่า

เล่าโดย คุณแฉล้ม อุศุภรัตน์

(คัดจากหนังสือที่พิมพ์เป็นบรรณาการในงานพระราชทานเพลิงศพ พระภิกษุ หลวงตุร-พรรคภิบาล ๔ ม.ค. ๒๕๐๒)

ในงานไหว้ครูของสถานบำบัดไข้เอกชนแห่งหนึ่ง เมื่องานไหว้ครูตามประเพณีผ่านไปแล้ว ปรากฏมีวิญญาณมาเข้าทรงอวยพรหลายวิญญาณด้วยกัน คือวิญญาณดวงหนึ่งมาเข้าทรงอวยพรแล้วออกไป วิญญาณอีกดวงหนึ่งก็มาเข้าทรงบอกชื่อให้รู้ อวยพรให้แล้วก็ออกไปตามลำดับ พระวิญญาณดวงที่เป็นครูเป็นประธานในงานไหว้ครูครั้งนี้ คือพระวิญญาณของพระร่วงเจ้า องค์ที่มีวาจาสิทธิ์ สมเด็จพระร่วงเจ้าได้ประทับทรงในร่างของสุภาพสตรีร่างงามผู้หนึ่ง ทำการรักษาไข้ และทำนายโชคชะตา ในฐานะที่ทรงเป็นเจ้า-ภาพในงานนี้ พอตอนเที่ยงก็ออกไป

วิญญาณมีโรคกรรมเก่า กรรมเก่าเหมือนเงาตามตัว ติดตามไปทุกชาติ เมื่อเข้าทรงแล้วร่างทรงก็นอนตะแคงขวา "คุณหมอ" เจ้าของสถานที่นี้พอเห็นกิริยาก็จำกันได้ ผู้อื่น ณ ที่นั้นที่รู้จักกันมาแต่ก่อนก็จำอากัปกิริยาได้ ก็ร้องเรียกชื่อ "คุณหญิงประสิทธิ์" (นามสมมุติ) "คุณหญิงประสิทธิ์ใช่ไหม ?" ร่างทรงนั้นพยักหน้ารับแล้วตอบว่า

"แหม ! คุณหมอทำบุญก็ไม่บอก"

คุณหมอหัวเราะแล้วตอบว่า "ขอโทษเถิดค่ะ ดิฉันลืมสนิท แต่คุณหญิงก็รู้ มาถูก ใครบอกเล่าคะ ?"

วิญญาณตอบ "ได้ยินเขาพูดกันว่า จะมีงานทำบุญ จึงตามเขามา แต่เข้าไม่ได้ แหม ! เขามากันมากเหลือเกิน"

คุณหมอ "ได้รับประทานอาหารกับเขาด้วยหรือเปล่า ?"

วิญญาณตอบ "เปล่า เข้าไม่ถึง จึงคอยอยู่ข้างนอก เขาไปกันแล้วจึงเข้ามาได้ ขณะนี้เขาเก็บอาหารไปหมดแล้ว ไม่ได้รับประทาน ดิฉันปวดท้อง คุณหมอกดท้องที"

คุณหมอ หัวเราะ	"เวลามีชีวิตอยู่ก็รักษาโรคลม ปวดท้อง ตายแล้วยังมาให้รักษาโรคปวดท้องอีกหรือ ?" พูดแล้วคุณหมอก็นวดและกดท้องให้ บัดใจนั้นร่างทรงก็เรอเอิ๊ก ๆ ปล่อยลมออกมาเป็นอากัปกิริยาเดียวกับเมื่อมีชีวิตอยู่
วิญญาณ	"ปวดหลัง คุณหมอนวดหลังให้ที"
คุณหมอ (หัวเราะอีก)	"โรคปวดหลังนี้เป็นมานานแล้ว รักษามาตั้งแต่มีชีวิต จนไม่มีชีวิต ยังไม่หายอีกหรือ ? ว่าแล้วคุณหมอก็นวดหลังให้
วิญญาณ	"ยังไม่หาย ยังปวดอยู่เสมอ"
คุณหมอ	"เมื่อเวลาคุณหญิงถึงแก่กรรมนั้น แหวนเพ็ชร ๓ วงที่สวมอยู่ที่นิ้วนั้นหายไปไหน ?"
วิญญาณนิ่งไม่ตอบ	แต่ร่างทรงนั้นสอื้นถี่ ๆ ขึ้นมา มีน้ำตาไหลนองหน้า
คุณหมอ	"ควรบอกให้รู้ เพื่อป้องกันการเข้าใจผิด"

.... วิญญาณมีสัจจะ ....

วิญญาณ	"บอกไม่ได้ เพราะได้สัญญากับเขาไว้แล้วว่า จะไม่บอกใคร เป็นการเสียรู้เขา"
คุณหมอ	"ควรบอก ถ้าจำนำเขาไว้จะได้ถ่ายคืน"
วิญญาณ	"บอกไม่ได้ นึกว่าไม่มีก็แล้วกัน ขอให้ช่วยบอกเจ้าคุณให้ช่วยสร้างพระให้ฉันสักองค์หนึ่งเถิด"
คุณหมอ	"ฉันจะสร้างให้เอง"
ข้าพเจ้า	"เมื่อเวลาคุณหญิงมีชีวิตอยู่ ได้สร้างกุศลอะไรไว้บ้าง ขอให้พยายามระลึกทบทวนดูซีคะ"
วิญญาณ	สงบนิ่งอยู่ครู่หนึ่งแลวสั่นศีรษะ "นึกไม่ออกจ้ะ"
ข้าพเจ้า	"ค่อย ๆ นึกก็ได้ค่ะ เป็นต้นว่าเคยใส่บาตร เคยฟังเทศน์ เคยทอดกฐิน ทอดผ้าป่า สร้างพระ สร้างโบสถ์ สร้างโรงเรียน" ข้าพเจ้าค่อยบอกให้นึกทีละอย่าง

วิญญาณ "ฉันนึกไม่ออกเลยค่ะ มันงงไปหมด"

ข้าพเจ้า "เมื่อเวลาถึงแก่กรรมนั้น รู้สึกอย่างไรคะ ?"

วิญญาณ "มีคนมาชวนไปเที่ยว ฉันก็ไปกับเขา"

ข้าพเจ้า "เขาพาไปไหนคะ ?"

วิญญาณ "เขาพาไปเที่ยวไหน ๆ หลายแห่ง ฉันบอกไม่ถูกหรอก"

ข้าพเจ้า "เวลานี้คุณหญิงอยู่ที่ไหนคะ ?"

วิญญาณ "อยู่ที่ว่าง ๆ ไม่มีกลางวัน ไม่มีกลางคืน"

ข้าพเจ้า "แล้วรับประทานอาหารที่ไหนเล่าคะ ?"

วิญญาณ "ไปกินบ้านลูกบ้าง บ้านเพื่อนบ้าง บางทีก็ไม่ได้กินเลย"

ข้าพเจ้า "ทำไมไม่กลับไปเข้าร่างเดิมเล่าคะ ?"

วิญญาณ "กลับไปแล้ว เห็นร่างกายของตัวเองไม่เหมือนตัวเอง หน้าตาบวม ฉุ เขามัดไว้เป็นปล้อง ๆ เขาทำทำไมก็ไม่รู้ เขาจึงชวนกลับมาเที่ยวใหม่ ก็เลยมากับเขาอีก"

ข้าพเจ้า "ที่อยู่นั้นเป็นลักษณะอย่างไร ?"

วิญญาณ "เป็นที่กว้าง ๆ คล้ายศาลาอยู่รวมกัน เป็นที่พักชั่วคราว ถ้าเขาเผาศพแล้ว อยู่ที่นี่ไม่ได้ต้องย้ายไปอยู่ที่อื่น"

ข้าพเจ้า "ย้ายไปอยู่ที่ไหน เรียกอะไร ?"

วิญญาณ "ที่ไหนก็ไม่ทราบ เรียกไม่ถูก"

ข้าพเจ้า "ดิฉันเห็นเป็นร่างดำ ๆ มือยาว ๆ ทีแรกเห็นไม่นุ่งผ้า แต่ภายหลังเห็นนุ่งผ้าผืนเล็กนิดเดียวร่างนี้มากับคุณหญิงใช่ไหม ?"

วิญญาณ "ใช่ เขามากับฉัน ๔ คน คนหนึ่งร่างดำ มือยาว เท้ายาว ร่างหนึ่งสูงโย่ง ร่างหนึ่งเตี้ย ร่างหนึ่งหัวโต"

ข้าพเจ้า “เขาคือใคร ? มาทำไม ?”

วิญญาณ “เขาคุมฉันมา ขณะนี้เขาทั้ง ๔ ก็มาด้วย เขาคอยอยู่ข้างนอกหน้าต่าง ฉันหนีหายไปข้างไหน เขาก็ตามมา และเขาหาพบทุกที่”

ข้าพเจ้า “คุณหญิงไหว้พระ ขอเป็นที่พึ่ง ที่ระลึกนะคะ” แล้วจับมือร่างทรงคุณหญิงพนมขึ้นแล้วให้ไหว้พระ เสร็จแล้วสอนให้ภาวนา สัมมาอระหัง ๆ ๆ ๆ ให้นึกและท่องไว้เรื่อย ๆ ไป ซึ่งวิญญาณได้ท่องตามทุกอย่าง “ดิฉันขอแบ่งส่วนบุญที่ได้ทอดกฐินให้คุณหญิงค่ะ ขอคุณหญิงจงอนุโมทนาสาธุนะคะ”

วิญญาณ “โมทนาสาธุ ฉันต้องลากลับที เพราะมานานแล้ว” ว่าแล้วร่างทรงก็สั่น แล้วนิ่งเงียบไป ขณะนี้รู้สึกตัวของร่างทรงเอง วิญญาณที่เข้าสิงอยู่ได้ออกไปแล้ว เหมือนพึ่งตื่นนอน แต่ไม่รู้เรื่องอะไรเลย ข้าพเจ้าสอบถามผู้ที่รู้เรื่องได้ความว่า ผู้ตายรายนี้ ตายโดยเป็นลมหน้ามืด แก้ไขพอบรรเทา แล้ว ก็ส่งโรงพยาบาล เลยถึงแก่กรรมกลางทาง

เรื่องของท่านเป็นคติแก่เราว่า คนเรามีกรรมเป็นของตนเอง คนปวดท้องปวดหลัง เมื่อถึงแก่กรรมวิญญาณออกไปจากร่าง ทิ้งสังขารซึ่งปวดท้อง ปวดหลังไว้ให้เผา เหตุไฉนอาการปวดท้อง ปวดหลังจึงติดไปกับดวงวิญญาณ ไฉนจึงไม่ติดอยู่กับร่างกายสังขารซึ่งปวด ดังนี้เราจึงได้รับรู้ยืนยันว่าเป็นกรรมเก่าของท่าน เมื่อวิญญาณดวงนี้ไปเกิดใหม่ ชาติใหม่นี้ ก็จะต้องปวดท้อง ปวดหลัง เป็นโรคติดตัวแก้ไม่หายต่อเมื่อได้ใช้กรรมทั้งสองหมดแล้ว เกิดชาติใหม่ จึงจะไม่มีโรค ๒ ประการนี้

วิญญาณที่เฝ้าร่าง

อีกเรื่องหนึ่ง ข้าพเจ้าไปไหว้ศพผู้ที่ข้าพเจ้าเคารพ ศพนี้พึ่งถึงแก่กรรมใหม่ ๆ พึ่งทำบุญ ๗ วัน ในวันที่ข้าพเจ้าไปไหว้ ขณะที่ข้าพเจ้าไปถึงก็จุดธูปเทียนบูชาพระก่อน ข้าพเจ้าน้อมกายถวายสักการะบูชาพระรัตนตรัย ในทันใดนั้น ข้าพเจ้าได้เห็นร่างหนึ่งขาวผ่องทั้งตัว รูปร่างหน้าตาเหมือนกับ "คุณป้า" เจ้าของร่างที่นอนนิ่งในหีบศพนั่นเอง ได้ยิ้มต้อนรับข้าพเจ้า ข้าพเจ้าตลึงไปชั่วขณะหนึ่ง ข้าพเจ้าไม่ได้หลับ ข้าพเจ้าไม่ได้ฝัน ข้าพเจ้าตื่นลืมตาอยู่ ข้าพเจ้าไม่ได้เผลอ ข้าพเจ้ามีสติดีอยู่ และกำลังจะไหว้พระ สิ่งที่ข้าพเจ้าควรจะเห็นได้ขณะนี้ ถ้าหากจะเห็นได้ ควรเป็นพระรัตนตรัย เพราะข้าพเจ้ากำลังตั้งใจจะไหว้พระ จิตมุ่งอยู่ที่พระรัตนตรัยอย่างเดียว

ร่างนั้นไว้ผมตัดแบบโบราณ ผมขาวแล้วหวีเลยไปข้างหลัง สวมเสื้อขาวแขนยาว ห่มผ้าสไบเฉียงทับซ้าย นุ่งผ้าขาว นั่งพับเพียบอยู่ข้างหีบศพ ซึ่งมีพานดอกไม้แจกันล้อมรอบ ตั้งอยู่เบื้องซ้ายของโต๊ะพระพุทธรูปที่ข้าพเจ้ากำลังบูชาอยู่ ร่างที่ขาวผ่องและใสนี้อมแดง เหมือนกับคนขาวที่มีโลหิตแดงกล่ำแสดงความสมบูรณ์สดใสเป็นสาวสวยกว่าตัวจริง ตัวจริงนั้นแก่หง่อม เพราะอายุประมาณ ๗๐ ปีแล้ว

เมื่อข้าพเจ้าไหว้และกราบพระแล้ว ข้าพเจ้าก็หันมาทางซ้ายของพระ จุดธูปเทียนใหม่อีกชุดหนึ่ง ครั้งนี้ข้าพเจ้าตั้งใจไหว้ศพ ตั้งใจจะดูร่างนั้นให้เต็มตา ข้าพเจ้าได้เห็นร่างนั้นอยู่ที่เดิม ทักถามทุกข์สุขของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าก็นึกตอบในใจ ร่างนั้นได้ถามถึง "คุณชาย" (นับเป็นหลานคนหนึ่งซึ่งคุณป้ารักมาก) ว่ามีความสุขดีอยู่หรือ ? ข้าพเจ้าก็ตอบในใจว่าเป็นสุขดี และฝากให้ข้าพเจ้ามากราบคุณป้าแทนด้วย

น้องที่ไปกับข้าพเจ้า และผู้อื่นที่อยู่ที่นั้นมากคนด้วยกัน ถัดไปก็มีพระสงฆ์นั่งบนอาสนะ กำลังเตรียมจะสวดมนต์ พวกแม่ครัวและผู้ช่วยกำลังจัดหาอาหารคาวหวานอยู่ถัดออกไป ซึ่งพูดกันได้ยิน กำลังจอแจชุลมุน ผู้คนเหล่านี้แสดงอาการปกติ เขาไม่ได้แสดงกิริยาอะไร ให้ปรากฏว่าได้เห็นอะไรเกิดขึ้น ข้าพเจ้าถามผู้ที่ไปไหว้ศพพร้อมกับข้าพเจ้าว่าได้เห็น "ดังที่ข้าพเจ้าเห็นหรือไม่ ?" เขาว่า "ไม่เห็นมีอะไรเลย" ข้าพเจ้าเลยปิดเรื่องเงียบ จะพูดไปก็กลัวคนเฝ้าศพจะกลัวผี เพราะเขาจะต้องเก็บศพไว้ที่บ้านจนถึง ๑๐๐ วัน จึงจะชักศพไปเผาที่วัดตามประเพณีนิยม ก็เลยนิ่งดีกว่า

ทำบุญสิ่งใดได้สิ่งนั้น

[illegible]

ทำบุญสิ่งใดได้สิ่งนั้น

พระราชธรรมกวี (สิริ ฐานยุตฺโต ป.ธ. ๗) วัดเสน่หา นครปฐม ได้เล่าไว้ในหนังสือ "พิสูจน์บาปบุญในปัจจุบัน" พิมพ์ พ.ศ. ๒๔๙๗ ว่า มีอุบาสิกาคนหนึ่งชื่อ "ถนอม" บ้านอยู่ใกล้วัดบุบผารามนั่นเอง เป็นคนเข้าวัดฟังธรรม สนใจในศาสนามาก เล่าเรื่องของเขาให้ฟังว่า เหตุที่จะทำบุญเข้าวัดฟังธรรมนี้ เนื่องจากได้พบเห็นเหตุการณ์ประหลาดมาด้วยตนเอง คือเมื่อเขาเป็นรุ่นสาว มารดาเคยสั่งและสอนให้ทำบุญตักบาตรอยู่เสมอ แต่เรื่องตักบาตรไม่ยอมทำ อายพระและสามเณรหนุ่ม ๆ ดูเหมือนตั้งแต่เล็กจนโตเป็นสาว ยังไม่เคยตักบาตรเลยสักครั้ง ต่อมาเมื่ออายุ ๑๘ ปี มารดาป่วยหาหมอมารักษาพยาบาล อาการก็มีแต่ทรุดหนักลงทุกที ก่อนจะสิ้นใจมารดาเรียกไปสั่งว่า ข้าเห็นจะไม่รอดแน่แล้ว เอ็งอยู่ข้างหลังอุตส่าห์ทำบุญให้ทาน โดยเฉพาะการตักบาตรอย่าได้ละเลยเสียนะ การตักบาตรเป็นหน้าที่ของผู้นับถือพระพุทธศาสนา เอ็งต้องพยายามรักษาไว้อย่าได้ทอดทิ้งเสีย เอ็งก็มีอยู่ด้วยกันสองคนพี่น้องเท่านั้น จะต้องรักใคร่ช่วยเหลือกันให้เหมือนเมื่อแม่ยังมีชีวิตอยู่ อย่าให้แตกแยกกัน เมื่อแม่สั่งให้ตักบาตรนั้นก็รับคำสั่งไปอย่างนั้นเอง ด้วยความเกรงใจและเคารพแม่ แต่ใจจริงนั้นไม่อยากรับไม่อยากทำเลย ครั้นมารดาถึงแก่กรรมแล้ว พวกบ้านใกล้เรือนเคียงและญาติพี่น้อง ก็ช่วยจัดการศพจนเป็นที่เรียบร้อย แต่เรื่องตักบาตรไม่ได้ทำตามคำสั่งของแม่ อยู่มาปีหนึ่งเป็นไข้ พิษไข้มากถึงกับสลบไปวันหนึ่งกับคืนหนึ่ง จนน้องสาวและเพื่อนบ้านพากันเข้าใจว่าตาย จัดแจงหาหีบหาโลงกันแล้ว ในระหว่างที่สลบไปนั้น ไม่ทราบว่าไปอย่างไร ได้ไปพบแม่ที่บ้านหลังหนึ่ง สะอาดและสวยงามน่าอยู่มาก มีคนอยู่ด้วยกันหลายคน ทุกคนรูปร่างสวยและสาวทั้งนั้น แม้แต่แม่ของตัวก็ดูยังสาว พวกนั้นออกจะสวยกว่าตัวเสียด้วย นึกสงสัยว่าหญิงคนนี้หน้าตาก็เหมือนแม่ของเรา แต่ทำไมจึงไม่แก่เหมือนแต่ก่อน กำลังนึกอยู่เช่นนั้นข้างแม่ก็รู้และพูดขึ้นว่า ลูกหนอม เอ็งอย่าได้สงสัยอะไรเลย ข้านี่แหละเป็นแม่ของเอ็งจริง ๆ จงเข้ามานี่ เข้ามาหาแม่เถอะ พอได้ฟังแม่บอกก็แสนจะดีใจ รีบเข้าไปหาต่างคนก็ต่างปราศรัยไต่ถามความเป็นไปของกันและกัน ในขณะนั้นเห็นผลไม้ที่เขาจัดใส่จานไว้ผลงามน่ารับประทาน หญิงหลายคนในบ้านนั้น เขาหยิบผลไม้รับประทานกัน เช่นสมเขียวหวานบ้าง สมโอบ้าง กล้วยบ้าง เกิดความหิวขึ้น นึกอยากรับประทานกับเขาบ้าง จึงถือวิสาสะนึกว่าของ ๆ แม่เรา เราจะรับประทานบ้าง จึงลุกขึ้นเอื้อมมือไปหยิบส้มซึ่งเขา

จัดไว้ในจาน แต่หยิบไม่ออก ส้มเหล่านั้นติดกันหมด หันไปหยิบกล้วย กล้วยก็ติดกัน ดึงเท่าไรก็ไม่หลุด แม่จึงบอกว่า ลูกหนอมนั่นไม่ใช่ของลูก อย่าไปเอาให้ลำบากเลย ของเอ็งอยู่ในห้องนั่นแน่ะ อยากกินก็ไปหยิบเอาเองเถิด จึงลุกขึ้นไปในห้องนั้น และเห็นข้าวสุกใส่อยู่ในชาม ๑ ชาม ปลาทูห่อใบตองสด ๆ อยู่ ๑ ตัว กล้วยไข่ ๒ ผลครึ่ง พอเห็นเท่านั้นน้ำตาก็ไหลพรูทีเดียว เพราะนึกขึ้นมาได้ว่า

ครั้งหนึ่งเมื่อตนอายุ ๑๑ ขวบ ได้เคยใส่บาตรพระหนหนึ่ง วันนั้นแม่มีธุระไม่อยู่บ้าน สั่งให้ใส่บาตรแทนในเช้าวันรุ่งขึ้น กล้วยที่ว่า ๒ ผลครึ่งนั้น คือตนเอาไปเก็บไว้ไม่ดี หนูกินไปเสียหน่อยหนึ่ง จึงต้องตัดออกเสียครึ่งหนึ่ง คงเหลือ ๒ ผลครึ่ง พุทโธ่ เราเกิดมากับเขาตั้ง ๑๘ – ๑๙ ปี ได้ทำบุญไว้เท่านี้เอง คนอื่นเขาทำบุญไว้มาก เขาจึงมีของดี ๆ ไว้รับประทานกัน อ้ายเรานี่มีแต่ข้าวถ้วยเดียว ปลาทูตัวหนึ่ง กล้วย ๒ ลูกครึ่งเท่านั้น น่าอนาถเหลือเกิน แต่ด้วยความหิว และอิดโรยเหลือกำลัง จึงก้มหน้าก้มตากินไปพอกันตายไปมื้อหนึ่ง นึกในใจว่าถ้าเรากลับไปถึงบ้านเรา จะทำบุญตักบาตรไม่ให้ขาดเลย ครั้นแล้วก็เข้าไปหาแม่ แม่ว่าลูกหนอมเห็นไหม ข้าสั่งแล้วว่าให้อุตส่าห์ทำบุญตักบาตร ก็ไม่อยากทำ ต่อไปนี้ลูกอย่านิ่งนอนใจ ลูกของแม่จงกลับไปและตั้งอกตั้งใจทำบุญสุนทานต่อไป ตนก็กราบลาแม่กลับ

เมื่อตอนกลับ มีเจ้าหน้าที่ทางโน้นพามาส่ง วันเดียวก็กลับถึงบ้าน จึงฟื้นขึ้นมา เมื่อฟื้นขึ้นแล้วไข้ก็หาย ไม่ต้องกินยาอีก ขอแต่น้ำกินเท่านั้น ต่อมาก็กินอาหารได้ค่อย ๆ หายขึ้นโดยลำดับ นับแต่นั้นมาจนถึงทุกวันนี้ใส่บาตรทุกวันไม่เคยขาดเลย เข้าวัดฟังเทศน์ฟังธรรมกับเขา ได้หายอายพระอายเณร ตั้งแต่ฟื้นหายจากไข้คราวนั้นทีเดียว ใครเขาจะว่านี่ฉันบ้าหรืออย่างไรก็ตาม แต่ฉันได้เห็นผลของบุญที่ทำไว้กับตาของฉันเอง ฉันเชื่อว่าทำแล้วย่อมได้ผลอย่างแน่ ๆ ไม่ไปไหนเสีย ทุกวันนี้รู้สึกดีใจและชื่นใจที่ได้เข้าวัดฟังเทศน์ทำบุญให้ทานไว้มาก ไม่ไกลพระไกลวัดเหมือนเมื่อครั้งยังไม่ได้ไปเห็นเมื่อก่อนสลบ แม่ถนอมคนนี้เป็นผู้กำพร้าพ่อมาตั้งแต่เล็ก ๆ มีน้องสาวร่วมมารดาเดียวกันอยู่คนหนึ่ง เวลานี้ (พ.ศ. ๒๔๙๗) ตัวแม่ถนอมยังมีชีวิตอยู่ อายุประมาณ ๕๗ หรือ ๕๘ ปีแล้ว.

สุโข ปุญฺญสฺส อุจฺจโย
ความสั่งสมขึ้นซึ่งบุญ นำสุขมาให้

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ม.ล. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

คำขอนิรโทษกรรม

หนังสืออนุสรณ์เล่มนี้ ข้าพเจ้าได้รับคำขอร้องจากท่านผู้ใหญ่ในครอบครัวของเจ้าภาพ ให้ช่วยกันร่วมมือจัดทำขึ้นเพื่อแจกเป็นบรรณาการในงานพระราชทานเพลิงศพ พันเอก จำนง สังขดุลย์ (เลขานุการ กองบัญชาการทหารสูงสุด) ด้วยเวลาอันกระทันหันมาก เพราะฉะนั้น การทำงานอันเร่งด่วนเช่นนี้ ข้อบกพร่องต่าง ๆ ในหนังสือเล่มนี้คงจะต้องมีบ้างไม่มากก็น้อย เพราะเหตุว่า

(๑) เวลาที่ให้ในการจัดทำหนังสือมีน้อย เพราะวัน เวลาที่ขอพระราชทานเพลิงกระชั้นชิดมาก งานในหน้าที่ประจำของข้าพเจ้าก็มีมากพอสมควร ต้องเจียดเวลาในยามว่างช่วยจัดหาและเรียบเรียง

(๒) บทความหลายเรื่องในหนังสือเล่มนี้ ท่านเจ้าภาพและข้าพเจ้าต้อง **เล่นตัว** (อักษร) เพื่อความเรียบร้อยและความสวยงามของหนังสือ ต้องตรวจสอบตัวสกดการันต์คำไว้อาลัยต่าง ๆ ที่ท่านที่เคารพ ฯ กรุณาสละเวลาอันมีค่าเขียนส่งมาให้ เพื่อช่วยจรรโลง **คุณงาม ความดี** ของท่านผู้วายชนม์ไว้

(๓) สถานที่ที่รับพิมพ์หนังสือ คือ โรงพิมพ์ของกรมแผนที่ทหาร ซึ่งเมื่อทราบว่าเป็นงานเกี่ยวกับท่านเลขาฯ จำนง ผู้วายชนม์ ก็ยินดีให้ความช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ ทั้ง ๆ ที่โรงพิมพ์นี้ก็รับงานภายนอกไว้เต็มมืออยู่แล้ว และใช้เครื่องพิมพ์ โมโนไทพ์ อันเป็นแบบที่ทันสมัย จึงทำให้การ **เล่นตัว** (อักษร) ต้องใช้เวลามากขึ้นไปอีก เดชะบุญที่บรรดาเจ้าหน้าที่ของโรงพิมพ์ได้ให้ความร่วมมือยอมทำงานล่วงเวลาโดยมิได้คำนึงถึงความเหนื่อยยาก มิฉะนั้นแล้วก็น่ากลัวว่า หนังสืออนุสรณ์เล่มนี้ จะออกมาเป็นบรรณาการไม่ได้หรือถ้าได้ก็คงไม่ทันกับงานแน่ ๆ เพราะไม่มีโรงพิมพ์ภายนอกโรงใดยอมรับจ้างทำหนังสือขนาดนี้โดยมีเวลาเตรียมการเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งในโอกาสนี้ ข้าพเจ้าและทั้งเจ้าภาพทุกคน จึงขอขอบพระคุณบรรดาเจ้าหน้าที่ทุกท่านของโรงพิมพ์กรมแผนที่นี้เป็นอย่างมาก ที่ได้กรุณาให้ความเอื้อเฟื้อร่วมมือกันช่วยจัดทำให้หนังสือนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปตามความปรารถนา หากวิญญาณของท่านเลขาฯ จะสถิตอยู่ ณ สุคติภูมิใด ก็ดี ขอจงมีญาณหยั่งรู้และรับทราบไว้ด้วย

ฉะนั้น ขอท่านที่เคารพฯ ทั้งหลายที่ได้รับหนังสือนี้ไป หากพบข้อบกพร่องใด ๆ (ถ้ามี) ก็ขอได้โปรดให้อภัยด้วย การขาดตกบกพร่องต่าง ๆ ข้าพเจ้าขอน้อมรับไว้แต่ผู้เดียว.

พ.อ. กฤษณ์ วัชรปราการ

สำนักงานเลขานุการ

กองบัญชาการทหารสูงสุด

พิมพ์ที่โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหาร พระนคร
พันเอก อุดม ควรผดุง ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๑๐